

למ"כ

מדינת ישראל

משרדי הממשלה

משרד ב"ק המס הכספי

ישיבות הועדה להתיישבות

18.11.1975 - 29.7.1975

מס' תיק מקורי

שם תיק: ישיבות הועדה להתיישבות

מזהה פנימי: ג-13092/12

מזהה פריט: 001flho

כתובת: 2-111-6-1-1

תאריך הדפסה: 24/06/2018

מחלקה מ"כ המס הכספי

מוכירות הממשלה

סגן קצין

ש מ ר ר

פרוטוקול
ישיבת הועדה להתיישבות
י"ד בכסלו תשל"ו - 18.11.75

בכחו חברי הועדה: השרים י. גלילי - יו"ר, ש. הלל, א. ידליו, ח. י. צדוק, מ. קול, י. רפאל, ש. רוזן.

בעדרו חברי הועדה: השרים א. אוזן, י. אלון (בחול"ל), י. בורג (בחול"ל), א. צופר, ש. פרס, י. רבינוביץ.

בכחו חברי הנהלת הסוכנות היהודית: י. צור, י. קלארסון, ע. שפירא.

בעדרו חברי הנהלת הסוכנות היהודית: מ. בראון, א.ל. דולצ'ין, ר. וויץ, ר. יגלום, ח. פינקלשטיין, מ. קירשבלום, מ. קרוב, א. שנקר.

משתתפים בוספים מטעם הממשלה: ז. המר - שר הסעד
ש. אבני - משרד השיכון
ד. אריאל - משרד החוץ
ר. זאבי - משרד ראש הממשלה
צ. טרלו - משרד המשפטים
א. ישראלי - משרד החינוך והתרבות
א. מקובר - לשכת השר י. גלילי
מ. בצר - משרד הבטחון
י. שטנר - משרד האוצר
אל"מ ד. שפי - ממלא מקום מתאם הפעולה בשטחים

משתתף בוסף מטעם הסוכנות היהודית: י. אדמוני

א. ליזבסקי - מזכיר הועדה

סדר היום: הת/4. מדיניות ההתיישבות לאור החלטת עצרת האומות המאוחדות מיום ר' בכסלו תשל"ו (10.11.75) בגבות הציונות

./מדיניות

בפרוטוקול זה 32 דפים

רמ"ה: גלילי כ"ה.

היו"ר השר י. גלילי:

רבותי, אני פותח את הישיבה.

כוונתי כי הוועדה שלנו תקיים היום דיון בדבר התשובה ההתיישבותית למתקפה נגד הציונות ומדינת-ישראל. אני מניח שיש לנו הנחה משותפת שכל אחד ממשרדי הממשלה חייב להצביע על התשובה בתחום פעולתו למסע האנטי-ציוני. ההנחה היא שכל שאנחנו עושים בארץ לחיזוקה של ישראל יש בו משום תשובה, אף-על-פי כן, התשובה ההתיישבותית היא מעיקרי הצווים עכשיו והדברים אמורים בהחשת הקצב והרחבת ההיקף, במסגרת ההחלטות שנתקבלו בממשלה עד כה, הוזה אומר, נגביר את הפעילות ההתיישבותית בתחומי כל האיוזורים שהממשלה החליטה על התיישבות בהם. כלומר, אני קובע מראש שאני שם לעצמי מגבלה בהצעות שאציע והיא, שאינני מציע לפרוץ אותם תחומי התיישבות עליהם כבר החליטה ממשלת ישראל. ההצעה שאביא פירושה להחיש את הקצב ולהרחיב את ההיקף בתחומי האיוזורים אשר הממשלה החליטה.

השר מ. קול:

להחיש את הקצב או את הכסף?

היו"ר השר י. גלילי:

להחיש את הקצב ואת ההיקף ובמידה שתידרש תוספת כסף - לחבוע את הדבר מן האוצר ולהציע לממשלה להחליט על כך.

כדי לעמוד בלוח זמנים מואץ אנחנו מציעים - כל מה שאומר עכשיו הוא גם על דעת שר החקלאות אשר לא יכול היה להשתתף בישיבה זו לרגל ביקורו של שר החקלאות האמריקני - שהעליה לאותם אתרי התיישבות שנחליט עליהם תהיה בתנאים חלוציים יותר משהיה עד כה, דהיינו, לא להמתין לבנייני קבע, אלא לעלות בתנאי מחנה בתנאי המגורים, אשר באורח מירבי ישולבו אחר-כך בתכנית הישוב. יש הצעות לכך. שוחחתי בעניין זה עם מר אבני ואם תהיינה שאלות - הוא יוכל להשיב.

היו"ר השר י. גלילי:

אנחנו גם מציעים לעשות מאמץ מירבי לשלב בתכנית

גרעיני עולים, היינו, להציב אתגרים ליהודים

בחוץ-לארץ, אשר חלה בלבם התעוררות כלשהי והם רוצים לבטא את ההזדהות שלהם עם מדינת-ישראל ועם הציונות בהשתתפות במשימות התיישבותיות ממשיות.

כולכם יודעים - הדבר נזכר גם בממשלה ובוודאי

גם בהנהלת הסוכנות היהודית - שמתגבשות הצעות על פעילות נרחבת בתפוצות בעקבות החלטת עצרת האו"ם ובמסגרת זו אפשר יהיה גם לבטא את ההזדהות ההתיישבותית של אותם צעירים אשר התעורר הדבר הזה בלבם.

כשאני מדבר על הרחבת ההיקף אני רוצה להזכיר

לכם שבחודש פברואר 1975 היה לנו בוועדה זו דיון מקיף והותוו קווים לפעולה נרחבת אבל התכניות והמאויים נבלמו, כי באה אחר-כך הגליוטינה התקציבית ועל סף השנה התקציבית הנוכחית אישרנו 11 ישובים ותיקצבנו רק 6 מהם. 5 ישובים נשארו ללא תיקצוב ולכן גם ללא התחלות מבצעיות.

אני רוצה להזכיר לכם ששמענו אז על תכנית

שהוגשה על-ידי המחלקה להתיישבות, אשר כללה כ-36 ישובים. מתוך 36 ישובים החלטנו על 11 - 6 לביצוע ו-5 שנדחו לשנת התקציב הבאה.

ברור שאם אנחנו מדברים על תשובה של התיישבות

מואצת, בשים לב לשיקולים מדיניים, אין אנחנו יכולים להשאר בגדר המגבלה שעמדנו לפניה כאשר החלטנו על 11 ישובים ותיקצבנו רק 6 מהם. אני רוצה להביא לידיעתכם עובדה, שבעיני יש לה משמעות ציבורית רצינית מאד וחבל שאין לה משמעות כספית, והיא שהוועדה הבין-תנועתית להתיישבות חדשה, שבעבר היושב-ראש שלה היה אברהם הרצפלד ז"ל ועכיו יושב בראש חיים גבתי יבדל לחיים, ומשתתפים בה נציגים של כל תנועות ההתיישבות לרבות האיחוד החקלאי ו"חירות" וכיוצא בזה, קיימה סדרה של דיונים בנושא ההתיישבות החדשה ואני קיבלתי מהם תזכיר בו הם אומרים כי בדיונים שקיימה הוועדה ~~ה~~ הוברר כי הצרכים ההתיישבותיים והעתודה של כוח אדם בתנועת ההתיישבות מחייבים לקדם את פעולות ההתיישבות החדשה בקצב יותר מהיר משנעשה עד כה.

היו"ר השר י. גלילי:

הכוונה שלי להחלטה שנתקבלה ב-2 באוקטובר,
עוד לפני החלטת עצרת האו"ם. (השר גלילי קורא

את החלטת הוועדה בין-תנועתית).

התכנית שלהם כוללת: בשנת 1975 - 11 ישובים,
ב-1976 - 11 ישובים, ב-1977 - 12 ישובים. הם קובעים עוד כי לכל הישובים המוצעים
ברשימה שלהם, אשר כוללת: ברמת הגולן - 6 ישובים, בגליל - 6 ישובים, בעמק
יזרעאל - 2 ישובים, בבקעת הירדן - 6 ישובים, בהרי ירושלים וגוש עציון - 4
ישובים, בפיתחת רפיח - 6 ישובים, ברמת הנגב - 3 ישובים, בערבה - 3 ישובים -
יש גרעינים, ובחלקם גם גרעינים שכבר נקבעו. אני רוצה לציין שרשימה זו כוללת
גם ישובים שאנחנו כבר החלטנו עליהם אך לא תיקצבנו אותם. כאמור, במידה שיש
ישובים אשר או שהוחלט עליהם או שאין ספק שתהיה החלטה ביחס אליהם - כבר הועדו
גרעינים.

מר י. צור:

בסך הכל, על כמה ישובים מדובר?

היו"ר השר י. גלילי:

34 - 36 ישובים, אבל בתוך הרשימה המוצעת יש
15 ישובים שאנחנו כבר החלטנו עליהם אם כי לא

תיקצבנו אותם כגון: שגב ב', שגב ג', מצפה שלם.

השר מ. קול:

לא קבענו מי יבוא לשם.

היו"ר השר י. גלילי:

זאת הם קובעים.

בתוך הרשימה הזאת יש 14 ישובים, לא 15 כמו

שאמרתי קודם, שיש לנו כבר החלטות עליהם אבל לא תקציב.

יש חילוקי דעות לגבי המועמדים.

השר מ. קול:

למותר לומר שההצעה של הוועדה הבין-תנועתית

היו"ר השר י. גלילי:

להתיישבות איננה מחייבת אותנו, זו רשימה של

אוריינטציה. אני מבקש לציין שהם פועלים במסגרת ההחלטות שלנו. מה שחשוב הוא

שהם מצביעים על כך שיש גרעינים לכל הישובים. אני לא מציע ליחס להחלטות של

הוועדה הזאת משמעות מדינית. הם אינם רואים את עצמם כגוף המקבל החלטות מדיניות,

ובוודאי יש שם חילוקי דעות כמו בגופים ציבוריים, אבל חשוב לדעת שיש גרעינים

והם משוכנעים שהחכנית שאושרה ל-1975 בשמנו אינה הולמת את המצב.

אני חושב שמובטחת הזדהות של הגורמים הללו כל

אימת שנבוא להחליט על פעולה שיש בה משום חשובה לאתגר אשר הוצב בפנינו אחרי

החלטת העצרת.

נוסף לתכניות אשר הוצבו בפנינו במסגרת של

36 ישובים, כאשר דנו בחודש פברואר, ולהצעה המוצעת עכשיו, כפי שתשמעו, על-ידי

המחלקה להתיישבות, התקיימו גם התייעצויות בלתי מחייבות ביני לבין יושב-ראש

ועדת השרים לענייני ירושלים, שר הבטחון ושר השיכון בנושא של ביסוס האחיזה שלנו

בירושלים רבתי.

מה כולל המושג הזה?

השר מ. קול:

אני רוצה להזכיר לכם שבדיון שהיה בחודש פברואר

היו"ר השר י. גלילי:

היה קונסנסוס בוועדה שלנו בדבר סדר הקדימויות

אבל

לא נתקבלה החלטה/היה מכנה משותף שבא לידי ביטוי בדברי כל החברים שיש לתת בכורה

לפיתוח שלנו בירושלים רבתי. אנחנו לא דנים בנושא ירושלים גופא, אנחנו דיברנו

אז על ירושלים במובן הרחב של המושג הזה ובהתייעצויות שהיו ולא נתקבלו בהן שום

החלטות, נסקרו הדברים הבאים:

היו"ר השר י. גלילי:

ייפתח עורך תחבורה נוסף מירושלים אל השפלה

על-ידי סלילה כביש ששיטתעף מכביש בית-חורון,

בערך בנתיב הפטרולים שלפני מלחמת ששת הימים, אל השפלה. משרד השיכון העלה הצעות בדבר הקמת ישוב עירוני בגבעת התול"רים או גבעון. אם יסלל כביש מכביש בית-חורון אל השפלה הרי הדבר הזה יאפשר גם הקמת ישובים כפריים.

מר י. צור:

האם אתה מדבר על מערבה מבית-חורון?

היו"ר השר י. גלילי:

זה צפונית מערבית. במקום שכביש לאטרון פונה

מכביש בית-חורון דרומית מערבית, כביש זה יהיה

צפונית-מערבית לכיוון מודיעין. זה פחות או יותר נתיב הפטרולים.

יש הצעה להקים ישוב בעל אופי עירוני בג'בל מוקצב'.

מר אבני:

זה 12 ק"מ מערבית לגבעון.

השר מ. קול:

בשעתו שמעתי מהשר גלילי שהפרסום לא היה מוסמך.

היו"ר השר י. גלילי:

אני לא יודע על פרסום מוסמך. מטעם הוועדה ומטעם

יושב-ראש הוועדה לענייני ירושלים לא היו כל

פרסומים. אני חושב שהפרסומים בטרם עת רק מזיקים. אני חוזר ואומר שבנושא זה אין

שום סיכומים, אם כי אני חושב שעכשיו, לאחר החלטות העצרת נצטרך לסכם בהם בקצב

יותר מהיר ואם יהיה סיכום - תהיינה פעולות. עד הרגע הזה אין שום סימן בשטח

לגבי המחשבות. אלה מחשבות שזו הפעם הראשונה שאני מביא אותן לידיעה ועדיין אינני

מביא שום הצעות מגובשות. כמוכן שבנוגע לירושלים נצטרך לקחת דברים עם עיריית

ירושלים אשר המשפטים כיושב-ראש ועדת השרים לענייני ירושלים ואני כיושב-ראש

הוועדה הזאת באנו בדברים עם מר קולק.

השר י. רפאל:
האם זה שייך לתחום ירושלים? לתחום איזור השיפוט
שלה?

היו"ר השר י. גלילי:
לא, אבל יש לכך השפעות מבחינה אורבנית. בתחומים
הנוגעים לירושלים צריך לזכור את "כוכב השחר"
ו"תקוע", שעד כה אין החלטה על הקמת ישוב קבוע בהם. יש שם מאחזים צבאיים.
התחייבתי בפני הוועדה שאם תהיה הצעה להקים בהם ישוב קבע, זה יבוא קודם כל
לוועדה שלנו.

מכיוון ששמיעתי טובה הצלחתי לשמוע פליטת פה
של השר רוזן, אשר הפטיר את השם "עופרה". אני מודיע שנושא "עופרה" לא היה
בוועדה שלנו. "עופרה" הוא מחנה אשר הוקם באישור שר הבטחון. בשעתו הדבר הזה
הועלה בישיבת הממשלה ואינני מביא הצעה להקים ב"עופרה" ישוב של קבע.

השר י. רפאל:
התכנית עדיין לא מוכנה?

היו"ר השר י. גלילי:
יש הנושא של "כוכב השחר" ו"תקוע". לגבי גבעון
יש גירסה, ולעומת הגירסה של משרד השיכון יש
גם גירסות אחרות. כמו כן אתם זוכרים ~~שהסמכנו~~ שהסמכנו צוות להביא בפנינו
הצעות בנושר הר-גילה. הצוות השלים את מלאכתו ונצטרך להביא את המלצות הצוות
לדיון ולקבל החלטה בנדון.

השר י. רפאל:
התכניות מעבר לגוש עציון הן לא במסגרת ירושלים
רבתי?

היו"ר השר י. גלילי:
לא.

היו"ר השר י. גלילי:

מה שאני מציע כההליך של טיפול בנושא, אני רוצה

קודם כל שתהיה שיחה כללית, היום, בנדון,

שהיא תסמין אותי ואת שר החקלאות ואת שר השיכון לבוא בדברים עם שר האוצר בדבר הבטחת מסגרת תקציבית להקמת כ-30 ישובים בשיטה מאצת באופן שאנחנו נוכל להיות באתרי ההתיישבות תוך 18 חודשים, היינו, שיטה האומרת עליה בתנאים של לא מגורי קבע, ובמקביל לכך קידום נושאי המים והחשמל. אנחנו קיימנו דיונים בנדון גם עם חברת החשמל וגם עם חברת מקורות בהשתתפות מר אבני ומר אדמוני. רשימה מפורטת עם סדר קדימויות אביא לוועדה זו להחלטה מוסמכת במסגרת התקציבית שתאושר לנו על-ידי משרד האוצר.

כולנו זוכרים שבתוך התכנית הכוללת הזאת ישנו נושא הגולן. אני מזכיר לכם שבנושא זה הבטחתי שהדבר ידון בממשלה. אני מקווה שבראשית חודש דצמבר נוכל לדון בדבר זה בממשלה. אין זה מן הנמנע שהממשלה תחזיר את הנושא אלינו לדיון. מכל מקום, אני לא מציע לדון בזה בוועדה שלנו בסרט דיון בממשלה כפי שהובטח בשעתו.

אני מוכן להניח על השולחן טיוטה ראשונה המוצעת

על-ידי המחלקה להתיישבות, שאין בה כל הקומפלקס של גבעון, כל הקומפלקס של ירושלים גם הוא איננו בה. היא לא רשימה מלאה אלא היא רשימה אוריינטציונית. לקראת הישיבה בנדון אוכל להמציא לכל אחד מן החברים רשימה קונקרטית כדי שיוכל לעיין בה ולדון בסדר העדיפויות.

השר מ. קול:

באחת הישיבות של הוועדה הזאת ~~הביקשתי~~ לקבל

דיווח על מצב האיכלוס של הישובים שהקמנו מאז

מלחמת ששת הימים והיושב-ראש הבטיח לעשות זאת. לדעתי, יש ישובים הסובלים ממחסור באוכלוסיה והם משמשים רק מסגרות. אין בהם אוכלוסיה רצינית והדבר עושה רושם מדכא מאד. אני רוצה לשמוע מה הנימוקים שיש ישובים שאינם מאוכלסים במלואם, האם מפני מחסור בשיכון או שאין מועמדים לחיות בהם.

השר מ. קול:

בקשה לסדר: כשאנחנו באים לדון ולהחליט

על ישובים, אני מבקש שנקבל מקודם חומר עם

מפה כדי שנוכל לדעת במה דנים. כשאני דן על ישוב אני מבקש לראות ולדעת

בדיוק במה מדובר.

היו"ר השר י. גלילי:

אתה צודק. אנחנו תמיד מניחים מפה עם נתונים.

השר מ. קול:

הנייר הזה איננו אומר לי דבר, הוא רק בבחינת

אוריינטציה כללית. אני רוצה לדעת במה מדובר

ועל איזה מקומות. אינני רוצה להחליט על דברים שאינני יודע מה הם. אני מבקש

מיושב-ראש הוועדה שזה יהיה הסדר, שהדברים יוכנו כראוי ושנקבל מקודם את החומר.

כי אחרת מה עלול לקרות? - יודע שהתכנסה ועדת השרים להתיישבות, הוחלט על

הקמת 30 ישובים והדברים יקבלו אספקטים פוליטיים. אני מוכן להתיישבות. תמכתי

ברוב נקודות הישוב שהוחלט עליהם במשך השנים. גם עכשיו אני מעונין בהתיישבות,

לא בהפרחת סיסמאות אלא בעובדות.

חבל ששר השיכון איננו כאן. אינני רוצה לקרוא

הודעות על ישובים שלא שמעתי עליהם ואין אני יודע עליהם. שר השיכון טוען

שהדברים הודלפו ממשרדו שלא ברשותו. אני רוצה בענין זה קצת סדר ומבקש מהיושב-

ראש שגם הדיונים שלנו יהיו מסודרים. אני יודע שהיושב-ראש יכול לעשות זאת.

אני מבקש שהדיון יהיה על דברים ממשיים וחומר עובדתי.

השר ח.י. צדוק:

האם משתמע מזה שהוא לא רוצה?

השר מ. קול:

הוא כן רוצה.

היו"ר השר י. גלילי:

אני מציע להוסיף שהשר קול מבקש שהיושב-ראש

ימשיך בסדר שכאשר דנים על ענין תובא מפה עם

רשימה. זו תביעה צודקת. אני מתפלא שהשר קול תאר מה עלול לצאת מן הישיבה

הזאת. איש איננו יכול לתאר מה ייצא מישיבה, ביחוד אם היא מוגדרת כסודית.

השר מ. קול:

אתה יושב-ראש הוועדה ואני תובע ומבקש שתיקח

את הענינים כראוי.

היו"ר השר י. גלילי:

אינני מקבל על עצמי למנוע הדלפות ואני לא

מקבל אפילו להעיר מוסר אוזנו של שר, כי זה

לא מועיל.

אני רוצה להוסיף, שלא זו בלבד שצריך להניח,

כפי שאמר השר קול, דף נתונים עם מפה אלא צריך גם להניח דף בדבר הנתונים

הכספיים והתקציביים הכלליים והיחסיים לכל ישוב על-מנת לדעת באיזה סדר גודל

אנחנו דנים.

ראיתי צורך בדיון אוריינטציוני בישיבה לפני

שהדברים עולים מצדדים ומקומות אחרים. בגליוסינה של התקציב הבא זה לא דבר שיגרתי

לבוא ולדבר על סדר גודל מ-5 ישובים ל-30 ישובים פחות או יותר, ובכלל זה

מקומות קשים שמבחינת התיקצוב יכולים להיות יקרים בביצוע.

השר ש. רוזן:

אני רוצה להפריד בין התכנית ~~שנמצא~~ שהונחה לפנינו -

29 ישובים - ובין החלק השני בסקירתו של היושב-

ראש, ששר השיכון קורא לו "עיבוי ירושלים" וגם נתן לכך פרסומת רבה וגם חוברת

הוצאה.

השר מ. קול:

לא ראיתי את החוברת.

העתונאים הביאו לי אותה.

השר ש. רוזן:

אני מציע שבענין התכנית של עיבוי ירושלים לא
חדון הוועדה הזאת אלא הממשלה. ^{אנחנו} ~~היא~~ ועדה להתיישבות כפרית אשר מקימה איזורים
כפריים ומרכזים עירוניים. אינני חושב שאנחנו ועדה לירושלים. מכל מקום, מן
הנסיון הקצר שלי בממשלה, הממשלה דנה בענין ששייך לירושלים - מעלה אדומים
שהוא במרחק של 20 ק"מ מירושלים היא דנה עליו במשך שלוש שנים משום שיש לדבר
בחינות אורבניות, בחינות של הפקעת קרקעות, בחינות פוליטיות ותקציביות עצומות.
29 ישובים הם בבחינת כביש אחד מן ירושלים. לכן, אני מציע שלא נדון בנושא זה.
אינני יודע אם זו תשובה טובה להחלטות או"ם או תשובה רעה. יש תשובות פוליטיות
רעות ויש תשובות פוליטיות מועילות.

אשר לרשימה של 29 הישובים. אני חושב שזה בסמכותה

של הוועדה וצריך לדון בנושא. אינני רוצה להתייחס לכל דבר ודבר. אני רוצה
לקבוע בסיפוק שמחוך 29 הישובים יש 11 בגבולות המדינה ~~של~~ שלפני 1967, כי יש
עוד מה ליישב בישראל הקטנה.

אשר לישובים מחוץ לקו הירוק. יש לנו עמדות בנושא

זה ונעמוד על כך כאשר נדון על כל ישוב וישוב. אני חושב שנחוצה התיישבות כחשובה.
אני חושב שנחוצה תשובה כזו ולא רק תשובה הפגנתית. דרושה גם תשובה מעשית שאם
נרצה לקיים אותה נצטרך לחזור לתקופה, מבחינה של תקציבים וציוד, לתקופה שבין
תקופה "חומה ומגדל" לסטנדרט שנקבע לאחרונה. אני מציע שנקבע שלא יהיו ישובים
שמספר התושבים בהם יהיה פחות מ-100. במשך עשרות שנים עסקתי בהתיישבות ואני
רוצה לומר שהליכה לעשייה מרובה בלי לבססה יש בה משום סיכון גדול. תמיד צריך
ללכת בשני פסים. מדובר כאן על עוד 6 ישובים ^{במקום} ~~ה~~ הירדן בשעה שיש בה כיום 9
ישובים שכולם ביחד מונים פחות מ-500 נפש בסך הכל. זה מדאיג.

אחת הסיבות לחוסר זה מפני שזה מעט.

י. רפאל:

לא נכון. תבדוק איזה ישובים יש שם.

השר מ. קול:

השר ש. רוזן:

בגוש עציון המצב הטוב ביותר מבחינת האכלוס.

בגולן - מחוץ ל-2 - 3 ישובים המצב איננו מניח

את הדעת מבחינת האכלוס.

אני חושב שאם לא נקבע לעצמנו כמטרה ללכת בשני

הפסים נחטיא את המטרה.

השר י. רפאל:

אני חושב שהרעיון לתת תשובה לאירועים האחרונים

ולהתנכלות המאורגנת נגדנו על-ידי תכנית התיישבותית,

הוא מוצלח.

ידוע לנו שעומד להתקיים כינוס עולמי אשר יתכנן

תשובות. אם תובא בפני כינוס כזה תכנית התיישבותית מקפת של 30 ישובים, אשר

תתבצע תוך שנה - שנה וחצי, יש בכך משום תשובה הולמת, תשובה ציונית להתנכלות

בציונות. משום כך אני תומך בתכנית, בהכרזה על תכנית כוללת.

בעיני טובה גם התכנית להחשת הביצוע, במה שנוגע

לתנאי העליה על הקרקע. ההסדר שהדירות מחכות למתיישבים הוא המצאה של השנים

האחרונות. תמיד עלו המתיישבים בתנאים חלוציים ביותר, והם אשר הקימו את המבנים

והדירות לעצמם. לצערנו, לא ראיתי תנופת בהתיישבות עם שיפור התנאים, התנאים

השתפרו במידה כזו שהבתים חיכו למתיישבים וראינו שיכולים היו להיות גם בתים

ריקים. משום כך אני שמח על הידיעה שהביא יושב ראש הוועדה שלנו מטעם הוועדה

הבין-תנועתית, שיש מספיק כח אדם לעליות. אנחנו יודעים שיש גרעינים. אנחנו

יודעים שיש גרעינים אשר מחכים, וכשלגרעין אין תשובה - הוא עלול להתפורר ולהתפור.

הרעיון בדבר תנופה התיישבותית אולי יעודד הקמתם מחדש של גרעינים שהתפוררו לאחר

שם שהמתינו תקופה ארוכה, ואולי יוולדו גרעינים חדשים.

השר י. רפאל:

כאמור, אני חומך בשני הדברים: בתכנית בדבר

הקמת 30 ישובים, הכרזה על תכנית כוללת אשר

תהיה תשובה מעשית-התיישבותית-ציונית מתאימה, ועל שינויים ארעיים בתנאי העליה על הקרקע.

מאחר שאין לי ספק שיש קשיים בביצוע, ביחוד

קשיים תקציביים - לאחר ששמענו שיש כוח אדם - ונאלץ לקבוע מה מוקדם ומה מאוחר, הייתי אומר שבנוגע לריכוז קרקעות - ~~==~~ בכך צריך להתחיל בכל המקומות כי אז הדברים מקבלים משמעות ממשית. כוונתי ~~ההבדלים~~ לריכוז קרקעות לתשתית של כבישים, חשמל, מים וכו'.

הייתי רוצה לשמוע מה מתבצע כיום מהתכניות

הקודמות שהחלטנו עליהן, מה תהליך הביצוע.

ברשותכם, עוד הערה. עד כמה שידוע לי יש

תכנית או היתה תכנית, מכל מקום, נדונה וראיתי פרטים בקשר למרכז עירוני חדש באיזור גוש עציון, אפרת.

השר מ. קול:

איפה היה דיון?

השר ש. רוזן:

אין החלטה.

השר י. רפאל:

אני יודע שיש יוזמה, יוזמה עם גרעין מאחוריה,

גרעין מחוץ-לארץ. אני סבור שתכנית זו משתלבת

יפה מאד הן בגוש עציון, אם רוצים לראות זאת כחלק מהגוש, והן כחלק מהתכנית

בדבר עיבוי ירושלים, התכנית של ריכוז מספר ישובים באיזור ירושלים. יש בכך

חשיבות לחיזוק הקשר בין ירושלים וקרית-ארבע.

השר י. רפאל:

מתוך דברים ששמעתי יש לי חשש שבמקום התכנית
של "אפרת" יש תכנית של "תקוע". אני מבקש לדעת

במה התכנית הזאת עדיפה.

השר מ. קול:

לי לא ידוע דבר על תכנית בקשר ל"תקוע".

השר י. רפאל:

יש לפניך רשימה.

השר מ. קול:

באיזה מקום מתנהלים דיונים על התיישבות?
אני יודע שהשר שמעון פרס ניהל משא-ומתן עם

אנשי גוש "אמונים" על "עופרה".

השר י. רפאל:

כל מה שאני יודע זה מפירורי השולחן הזה, ואני
מאסף את הפירורים.

השר א. ידלין:

מכל פירור אתה עושה ישוב.

השר מ. קול:

אני רוצה שיהיה דיון ענייני וחברי ולא
ש"סדרו" אהי. אני מתנגד לסדרים מחתרתיים.

היו"ר השר י. גלילי:

הנושא של "אפרת" אף פעם לא נדון כאן ואין
שום דבר מחייב בנושא של "אפרת". יש גרעין אשר
נושא את נפשו להקים ישוב עירוני ב"אפרת". הדבר כלול בתכניות שחושב עליהן שר
השיכון ולא יכולה להיות צנזורה/על יוזמות ומחשבות ולא על פרסומים. צריך להבטיח
שלא תהיה שום התחייבות באף נושא מן הסוג הזה בלי החלטה מוסמכת. אני דאגתי להודיע
שהדבר טרם נדון בוועדת השרים להתיישבות, הוא בשלב מוקדם של דיונים בלתי
מחייבים. אני דנתי עם השר קול על גרעין אחד עוד בטרם הובא הדבר הזה לוועדת
שרים להתיישבות אבל לא הוא ולא אני יכולים לעשות בזה שום דבר מחייב.

יש גרעין שרוצה להתיישב בהר-נבו.

השר מ. קול:

תבוא עליו ברכה.

השר י. רפאל:

הדבר טרם נדון אצלנו.

היו"ר השר י. גלילי:

אני רוצה לומר לשר קול, שאני מסכים שכל דבר

השר י. רפאל:

צריך לבוא לכאן להחלטה. כל זמן שאין החלטה -

לא מבצעים. אבל אין לשולחן הזה פטנט על תכניות. תכניות יכול לבוא מכל צד, מכל חבר שיושב כאן ומכל גוף התיישבותי רציני.

שמעתי כאן הסתייגויות שקטות בענין "עופרה". אבל

שפותחים את הכביש לצד ההוא, אינני יודע מה פסול בכך. האם רק משום שיש מחנה

עבודה מקודם? מה פסול בתכנית הזאת? אינני יודע מה ההתנגדות המוקדמת. בינתיים

יש שם מחנה ואם יחליטו שאין שם מספיק קרקעות - זה דין אחר. אבל התנגדות עקרונית

במסגרת התכנית הזאת? אינני רואה משום מה צריכה להיות התנגדות למקום הזה. זה

לא חורג מהמסגרת הפוליטית של התכנית. אם משהו מתנגד לישובים מעבר לקו הירוק -

זה דין אחר, אבל אם רוצים בישובים - אינני מבין את ההתנגדות למקום הזה.

אני לא מתרשם כל כך שיש פרסומים על תכניות.

עוד לא ראיתי שום נזק פוליטי מאיזה שהוא פרסום. הנזק הוא רק אם אנחנו הופכים

את זה לבעיה פוליטית. מה היה בגולן? כל התכנית של 4 ישובים היתה מתבצעת אלמלא

היה משהו כאן הופך את זה לבעיה פוליטית.

הפרסום הזיק.

השר מ. קול:

השר י. רפאל:
הפרסום בא משום שאצלנו הפכו את זה לענין פוליטי.
מישהו כאן טען שזה ענין פוליטי וזה זכה לתהודה
גדולה. הנזק הוא כשאינן כיסוי להודעות שמפרסמים פעם ופעמיים וזה לא ~~מב~~ מתבצע,
בכך יש נזק.

השר ח.י. צדוק: הנזק הוא שמפרסמים ולא עושים.

השר י. רפאל:
אני לא בעד הודעות שאינן להן בסיס, אבל לא מהדבר
שמדינת-ישראל עוסקת בהתיישבות, בזה אין רע. אינני
רואה רע בחוברות. היתה חוברת על "ימית", וזה מתבצע.

מר קלרמן: בזמנו היתה גם חוברת על מדינה יהודית.

השר י. רפאל: יש רעיונות וצריך לבצע.

השר ח.י. צדוק:
אין לי ספק שתנופה התיישבותית מוגברת היא אחת
התשובות על ההחלטה בגנות הציונות באו"ם. אני רואה
את התנופה המוגברת הזאת כמוונת בעיקר כלפי פנים, כלפי ישראל, כלפי העם היהודי.
התנופה לגיוס ~~א~~ יותר אמצעים ויותר אנשים, וזה צריך להתבצע בשני דברים: בהעמדת
יותר כסף לרשות הפעולה הזאת, עד כמה שאפשר במסגרת האמצעים שלנו, ובהצנעה, לעשות
יותר צנועים את התנאים ההתחלתיים של ההתיישבות. אני פחות בטוח שההכרזה על
התנופה ההתיישבותית כתשובה על ההחלטה בענין הציונות זה דבר מועיל מבחינה מדינית
חיצונית. נוסף לזה, יש בכוחנו בענין זה תמיד לשטש חילוקי דעות בנוגע למיקום
המפעל ההתיישבותי. כלומר, בעוד שכולנו מאוחדים בצורך בתנופה, הרי בדיוק איפה
ובאיזה משקל, כאן או שם, זה ענין המחייב שיקול, החלטה פוליטית תוך ידיעת חילוקי
הדעות שיש בתוכנו.

השר ח.י. צדוק:

לכן, בשלב הנוכחי לא הייתי הולך מעבר לסימון

המגמה של הגברת התנופה ההתיישבותית כדבר שמכוון

בעיקרו כלפי ישראל והעולם היהודי במסגרת התשובות שאנחנו נותנים להחלטה האנשי-

ציונית באו"ם, בלי לסמן ברגע זה את הנקודות שהסימון שלהן יכול להיות - (א) דרך

להבלטת חילוקי דעות בינינו בטרם הכרעה; (ב) נזק מדיני חיצוני.

אני מקבל את ההצעה של היושב-ראש, שתהיה פנייה

ומגע עם שר האוצר כדי לקבוע את המסגרת התקציבית שהיא תהיה ככל האפשר במסגרת

האפשרויות רחבה יותר. מאחר ובתוך המסגרת התקציבית הזאת ייכללו גם עניני ירושלים

וסביבתה, אני מבקש לצרף אותי למשלחת אשר תתייצב בפני שר האוצר.

היו"ר השר י. גלילי:

ברצון.

השר ח.י. צדוק:

אנחנו רוצים שהמסגרת התקציבית תהיה רחבה ובתוך

אותה מסגרת שתיקבע תצטרך הממשלה לקבוע את הקדימויות.

הוועדה הזאת תמשיך לעשות מה שהיא עושה, אבל מבחינת הקווים הכלליים של הקדימויות -

זה ענין להחלטתה של הממשלה מפני שיש בזה משמעות פוליטית מובהקת. הממשלה צריכה

להיות במצב שהיא יכולה לקבוע סופית את הדגשים של התנופה ההתיישבותית תוך שיקול

האספקטים הפוליטיים של הענין.

אשר לענין ירושלים: השתתפתי בכמה התייעצויות

מוקדמות וקצת למדתי את הענין בתוקף תפקידי כממלא-מקום יושב-ראש ועדת השרים

לעניני ירושלים והגעתי למסקנה שבכל הנוגע לתכנון של הפיתוח והבינוי והאכלוס

של ירושלים רבתי, יש אנדרלמוסיה רבה. ספרתי לפחות 40 תכניות שונות שיזמו

במקומות שונים, במחלקות שונים במשרדים שונים בקטעים שונים של ירושלים. ברור

שלצורך ראיית ירושלים בהתפתחותה ובינויה אין משמעות מעשית כלשהי לקו הגבול

שמתחנו בשנת 1967 כשקבענו את הגבול המוניציפאלי של ירושלים. חייבים לראות את

ירושלים רבתי.

השר ח.י. צדוק:

כתוצאה ממה שלמדתי אני עומד להציע דבר שאני חושב

שהוא הכרחי: קביעת שולחן אחד לתכנון ירושלים וסביבתה.

מוכרחה להיות בעניין זה ראייה כוללת. לא יכול להיות מצב שמשרד השיכון יש לו תכנית, ולעוד משהו יש תכנית, ושר הבטחון עושה משהו - אם הוא עושה את זה בגבולות הסמכות שלו, מותר - אבל מוכרחה להיות ראייה כוללת בעניין ירושלים. אני אף פעם לא מדבק על הדורות הבאים, אבל בעניין זה לא יסלחו לנו, אם בעניין ירושלים נרשה פיתוח פרטיזאני של תכניות שמישהו שולף, ויש 40 תכניות. מוכרח להיות שולחן אחד.

השר א. ידלין:

מה פירוש ירושלים וסביבתה?

השר ח.י. צדוק:

אני רוצה להימנע מלמתוח קו חדש. לא רצוי לומר שעד כאן

הקו, אבל כל אחד מבין למה אני מחכוון "ירושלים רבתי",

האיזור המטרופוליטני המורחב של ירושלים. כלומר, מה שיש לו זיקה לעיר. לא ישוב שמיועד להיות ישוב בפני עצמו, זה בפירוש מעבר לתחום של עיריית ירושלים, אם כי אין להכחיש שעיריית ירושלים היא גורם, לא גורם מכריע אבל גורם במובן זה שתצטרך לתת שירותים. כשהחלטנו על ענתות או מעלה אדומים, זה היה מתוך זיקה לירושלים. בתוך ענתות ראינו תעשייה זעירה ובמעלה אדומים - איזור תעשייתי של ירושלים. שני מקומות אלה הם בעלי זיקה לעיר.

בעקבות הנסיון שהיה לנו בהתייעצויות שונות ראיתי

צורך לרשום את הצורך בקביעת מסגרת אחת של תכנון ואני חוזר ומדגיש את הצטרפותי

לדעה הכללית שהיושב-ראש הזכיר אותה, בעיני פיתוח ובינוי ירושלים המורחבת

הוא אחת הדמויות הראשונות, אם לא הראשונה אבל בוודאי אחת הראשונות, מאז ומתמיד.

אם אני חושב על השאלה היכן מהמקומות השונים עשויה ההתיישבות היהודית בקביעת

העובדות היהודיות להיות בעלת השפעה מכרעת על ההחלטה המדינית ביום שתגיע -

ירושלים היא אצלי מבחינה זו בראש.

מר י. צור:

כאשר הוחלט על כינוס ועידת הפיסגה היהודית -
ואני מבין שהיא עומדת להתכנס או בסוף חודש זה
או שבוע לאחר מכן - הייתי בין אלה שתבע לא להפוך אותה לוועידת מגבית ולא לבוא
בדרישות כספיות, אבל אני הייתי עושה יוצא מן הכלל לגבי תכנית של התיישבות.
באים אנשים שהם מביעים את דעת התפוצה בקשר לציונות. הייתי רואה חשיבות אילו
באופן כולל אחד הדברים שהיתה מחליטה עליו הוועידה הזאת היה אימוץ תכנית
התיישבות והתנחלות גדולה. לכן עוד לפני שיתברר הענין לפרטיו בנוגע לתכנית,
לשווי הכספי של ההתיישבות הזאת, אני חושב שיש ערך לכך שתהיה הערכה כוללת מה
דרוש לשם ביצוע התכנית הגדולה הזאת.

יחד עם זאת אני מקבל, כמו חברים אחרים שדברו
לפני, בברכה את הקביעה שאנחנו לא צריכים לחכות עד שיהיה ישוב מושלם כדי להעלות
אליו אנשים, אלא נחזור לתקופה של מחצית הדרך, לא לתקופת "חומה ומגדל" ממש
אבל קרוב לזה. יחד עם זאת נראה לי שתקופה ל-18 חודשים, מבחינה מדינית לא תהיה
לה משמעות אם לפחות חלק מן הישובים לא יעלו ממש מיד, ואם אני אומר "מיד",
תוך שלושה חודשים.

היו"ר השר י. גלילי:

נשמע מפי מר אבני ומר אדמוני מה האפשרות הממשית
לקצר את הזמן לפחות לגבי חלק מן הישובים.

מר י. צור:

כהפגנה מדינית יש משקל ל-10 ישובים שיעלו בבת
אחת במהירות יותר מאשר לתכנית שהיא בשלב זה

אבסטרקטית, של 30 ישובים.

אני מתייחס לדברי שר המשפטים, חוץ מההפגנה הפוליטית

אני חושב שקנה המידה צריך להיות היכן יש אנשים - ובמהירות.

מר י. צור:

אני מצטרף לחברי הממשלה שצינו בחומרה רבה את ענין הישובים התת-מאוכלסים. אני חושב שהמצב ברום ישובי בקעת הירדן הוא כזה שאין להם יותר מאשר ערך סמלי כיום ועל כן אני רוצה שאנחנו נזהיר את עצמנו מלהעלות ישובים או להתרכז ~~במרכז~~ בישובים שלא יהיו יותר מאשר נקודה על המפה מבלי שנדע שיש להם סיכוי להתרחב ולהתבסס בשטח. אני חושב שבענין זה פיזרנו את המאמצים שלנו לא אחת. אין אנחנו צריכים להסתכל על ההיבטים שלנו רק לפי מספר הנקודות אשר מופיעות על המפה, כי יש נקודות שהן בגדר נקודות בלבד, ועל כן הכנת הגרעינים לישובים, וגרעינים אמיתיים לישובים של קבע, הם דבר ראשון במעלה. יתכן שלגבי ישובים שעדיין אין לנו גרעינים^{אכל} הם חשובים מבחינות אחרות, צריך לחזור לשיטה של האחזות נח"ל או האחזות צבאית ולא להוסיב גרעין שהיום איננו קיים אלא על הנייר.

השר ז. המר:

אני חושב שבחכמית של תנופה התיישבותית כתשובה להחלטות על הציונות, ההחלטות על אש"ף, ואם מותר לי להוסיף, לשינוי הכיוון בארצות הברית - מסמך סונדרס - יש חשיבות פנימית וחיצונית. אני מבקש לציין שבמסמך סונדרס לא הוזכרה ירושלים ונדמה לי שגם בגלל הרגישות שלנו לנושא.

היו"ר השר י. גלילי:

זה ציון לשבח.

מר ר. זאבי:

זה יבוא במסמך סונדרס ב'.

השר ח. י. צדוק:

אני חושב שבמסמך סונדרס המצב גרוע יותר. כשיש תיאור של העם הפלשתינאי, ערביי ישראל הם יחידה

של 450 אלף נפש, אבל ערביי ירושלים המזרחית הם במנין הגדה ורצועת עזה.

450 אלף הערבים הישראליים כלולים במסמך,

השר ז. המר:

וזה יותר חמור.

הפעם יש הזדמנות של תגובה לשוללי זכותנו

להתקיים. צריכה להיות תביעה אל הצעירים לקחת חלק במעשה הזה. מה שמוצע כאן כלול בקונסנסוס הלאומי. היום יש הפגנות, אבל ההפגנות יחלשו ותהיה השחת דעת מהדברים ולכן צריך שתהיה עשייה ממש. היות ויש אילוצים של כוח אדם ותקציב צריך לקבוע עדיפויות. הדחיפויות צריכות להיות תשובה חמרה. אם להשתמש בפראפרזה, אם מדברים היום על 10 ישובים מיד, אזכיר את עלייתם של 11 ישובים בתקופת מלחמת העולם השני. בניגוד לדעתו של השר צדוק, הייתי אומר שלא צריך רק לסמן כוונות אלא צריך להצביע ולמהר בביצוע. הייתי אומר שלא יסלחו לנו אם לא נעשה עכשיו מה שאנחנו צריכים לעשות כתשובה להחלטת האו"ם ואש"ף.

מי שמעוניין שרבים יבואו לישובים צריך לחשוב על

דרך של ישוב מעין עירוני או עירוני כתחליף לישוב כפרי. לא בכדי בגוש עציון יש מספרים גדולים יותר, מפני שיש בו אלמנטים עירוניים, אלוך שבות, למשל, ויש מאות מתדבקים.

אשר להערה בקשר לישובים התת-מאוכלסים. אני סבור

שכך מוטב לעשות. כשם שמדברים על תנאי עליה צנועים יותר, כך הייתי מדבר על מספרים קטנים יותר של אנשים לנקודות ישוב, אם אנחנו רוצים לקבוע עובדות פוליטיות בשטח. אני חושב שצריך לפתוח בגרעינים קטנים ולעשות מאמץ להגדיל אותם. להתחיל במעט אנשים ובהרבה מקומות. זה רעיון של קביעת עובדות, זה חלק מן הכוונה.

אשר לרשימה שהוצעה, הייתי מציע סדר עדיפויות

כזה: בעדיפות ג' הייתי שם את הישובים של עמק אילון, הנגב והערבה. עדיפות ב' - הגליל, ועדיפות ג' - את ארבעה האלמנטים הבאים: הבקעה, הגולן, גוש עציון ופיתחת רפיח, זה בהתאם לסכנות הקיימות בדחיפויות שירצו לקחת זאת ~~ממאנו~~ מאתנו.

השר ז. המר:

אני שמח לשמוע על התכניות בדבר ירושלים. אני

רואה אותן כחשובות וחיוניות. אם אנחנו רוצים

שירושלים תתרחב ותתעבה מבחינה יהודית וממלכית יש חשיבות רבה שהוועדה או הממשלה תשים סוף לבנייה הפראית של ערבים בירושלים, אשר עלולה לסגור בפנינו את האופציות.

היו"ר השר. י. גלילי:

למרבה שימחתי, זה לא בתחום סמכותה של הוועדה הזאת.

השר ז. המר:

אני אעלה עניין זה במקום אחר.

אני סבור שהעניין של סביבת ירושלים הוא בקדימות

דחופה. במסגרת התכנית הזאת הייתי מכניס עוד איזור כדי לתקוע בו יתד, השומרון, כתשובה ציונית. ועוד: הזכירו כאן את "עופרה". יש ישוב ולא משנה כיצד היתה תחילתו, קיימת עובדה ויש טעם להכיר במקום. זה לא עניין של כסף אלא של הכרה בלבד.

השר ש. הלל:

בדרך כלל בישיבות של הוועדה הזאת לא נהוג לגלוש

לדיונים פילוסופיים-ציוניים-כלליים, אבל מאחר

ויושב-ראש הוועדה פתח את הישיבה בהצגת משמעותה היום כחורגת מתחום הקמת ישוב זה או אחר כתגובה למצב פוליטי מסויים או לפרובוקציה אנטי-ציונית ואנטי-יהודית, הייתי אומר שאנחנו נמצאים בפיגור קשה מאד. לפני כמה ישיבות העליתי את העניין בישיבת הממשלה ואמרתי שיש מקום, נוכח הצפוי, לטכס עצה מה תהיה התגובה שלנו. אנחנו נאחזנו בפורמולת הקסמים שממשלת ישראל איננה מתבקשת להחליט החלטות חדשות. אני מרשה לעצמי לומר שאילו היינו קצת אחרים, אילו היינו כפי שצריכים היינו להיות, היינו צריכים לתכנן את המסקנות ואת התכניות על מנת שנוכל להשיב מיד למחרת היום של קבלת ההחלטה ואז האפקט של תשובה כזו הוא פי כמה יותר חזק ויותר מרשים מאפקט של תשובה, אפילו ~~קצת~~ גדולה, שתבוא בעוד שנה וחצי.

השר ש. הלל:

מסביב לשולחן הזה יושבים נציגי ההנהלה הציונית וגם נציגי הממשלה. אני מרשה לעצמי לומר שלא היינו בסדר. יכולנו לסכם עצה מה תהיה התשובה ולא לשבת היום ולהעלות רעיונות ולהכין דקלרציה לשר האוצר ולהגיע בסופו של דבר לתכניות יפות שלפי דעתי אינן עונות לדבר שהציג יושב-ראש הוועדה בהתחלת הישיבה. אני סבור שאם אנחנו רוצים להיות קצת אחרים, עדיין יש אפשרות לשנות משהו בעניין זה. מר צור דיבר על הכנס של המנהיגות היהודית, שצריך להתקיים בעוד כשבועיים. יש אפשרות שנמשיך ללכת בדרך הסלולה שסללנו לעצמנו - שהם יבואו ואנחנו נדבר ונתלונן על האו"ם ואחר-כך נצא בהכרזה, ומר צור אומר שבעניין זה מותר אפילו לומר להם: תשלמו. אני סבור שיש אפשרות לשנות את המשמעות של הכנס הזה אם בערב בואם נעלה באופן סימולטאני 5 ישובים, כי אז אפשר יהיה לדבר אליהם אחרת. יש עוד אפשרות לא להחמיץ את התשובה יתר על המידה ולנצל את הכנס של היהדות בכך שאנחנו קובעים שפתיחתו של הכנס לא תהיה בנאומים מזהירים אלא פתיחתו של הכנס של המנהיגות היהודית תהיה בהקמה סימולטאנית של 5 ישובים, כי אז אנחנו נדבר אחרת וידברו אלינו אחרת. אז גם מותר לומר: לא חשוב מה אומרים הגויים, אנחנו מדרכנו לא נזוז. אני בעד הנחת אבן פינה לשכונה נוספת בין נווה יעקב לגבעה הצרפתית, אבל זו לא תשובה. ממה נפשך, אם אומרים שלא חשוב מה מחליטים הגויים, אנחנו לא נזוז מירושלים. ואם מדברים על תשובה לאחגר פוליטי - לא אבן פינה לשכונה חדשה היא התשובה.

השר מ. קול:

אלא?

השר ש. הלל:

נחשוב מה התגובה הפוליטית ההולמת. אינני מציע לעשות

דברים שאנחנו חושבים שהם גורמים נזק, אבל באותם

דברים, באותם ^{ההזדמנויות} שקובעים עלינו לעשות צעד דמוסטרטיבי מתאים ומרשים,

כי אחרת נמשיך ונדבר, וזה לא זה.

השר ש. הלל: כאמור, לאיש מאתנו לא היה ספק מה ההחלטה שתתקבל,

ומבחינת התגובה כבר אחרנו. למה היינו דומים?

יש סרטים רבים של צ'רלי צ'פלין שמוצג בהם אדם ~~הממתין~~ למכה שעלולה לנחות עליו, גם אנחנו חיכינו אם כי לאיש לא היתה אשליה ביחס להחלטה שתתקבל. יכולנו להיות מוכנים לתגובה נחרצת למחרת היום, אילו היינו דנים על התגובה שלנו במועד. יכולנו להיות ערוכים לתגובה משמעותית יותר מאשר תהלכות הילדים והציונים. אבל, עדיין אפשר לעשות, אדוני היושב-ראש, ואני מציע באופן פורמאלי לוועדה הנכבדה הזאת להטיל על צוות של שנים - שלושה אנשים, בעזרת הצבא, לתכנן שביום פתיחתו של הכנס היהודי נעלה לפחות 5 ישובים על הקרקע.

מחוץ לקו הירוק?

השר ז. המר:

כמובן. אני לא אומר כל מקום מחוץ לקו הירוק,

השר ש. הלל:

אני נגד עליה לשומרון בשלב זה. אני מסתפק בצעד

הזה שביום הכנס של המנהיגות היהודית ניתן ביטוי לא בנאום אלא במעשה גדול שיתן גם תשובה ~~לכנס~~ וכיוון לכנס הזה.

אני מבקש להעיר: גם בהצגת הדברים היום הייתי

היו"ר השר י. גלילי:

עקבי לגבי אופיה של הוועדה הזאת, שהיא ועדה

מבצעת. לדברים שאנחנו מחליטים יש זיקות לפוליטיקה ואידיאולוגיה. אנחנו מחליטים על המעשה. לא רציתי לקשור את הנושא עם כנס המנהיגים אם כי אין ספק שיש לזה קשר. עריכת הכנס זה לא בתחום העיסוק של הוועדה שלנו. אני מודה שאני לא רוצה שום הכרזה ושם הצהרה בעקבות הישיבה היום. אבל בעקבות דבריו של השר הלל אני רוצה לומר: אני מציע שלא תתקבלנה כל החלטות בנדון. אני מודיע שאני מתכוון להביא לפני הוועדה הזאת הצעות קונקרטיות בדבר החשת עליה לישובים.

היו"ר השר י. גלילי:

אבוא בדברים עם ראש הממשלה בענין זה ואין צורך בצוות. יש אנשי המחלקה להתיישבות, משרד

השיכון, משרד הבטחון, נח"ל, ואין זה מן הנמנע שאביא הצעה כזו.

אני מרוצה מן הישיבה בכך שאוכל ללכת עם שאר

החברים אל שר האוצר ולבקש, כי בלי משאבים הענין לא יקום.

מר אבני:

הצעתו של השר הלל יכול להיות רק במסגרת נח"ל,

עליה צבאית משום שברוב המקומות שעליהם מדובר

יש מגבלה בטחונית. אי-אפשר לקחת נשים וילדים ולהושיב אותם באהלים.

השר י. רפאל:

יש גרעינים אשר מחכים.

מר אבני:

בכל תכנית אשר תסוכם צריך להביא בחשבון את

החלטות הוועדה, שקיימות כבר, פיתוח הישובים

הקיימים, הכפריים והעירוניים. כשאני מסכם את זה כתכנית כספית, היא בפני עצמה

תכנית אדירה. יש חלק מהישובים הקיימים והחדשים, שאי-אפשר לשנות את אופי הבנייה.

לדוגמה, באיזור תענך ישוב שיש עליו החלטה של הוועדה, הוא סומן בתקצוב ב-1976.

מדובר במשפחות עם ילדים אשר יושבים בישובי התענך, ואין להעלות על הדעת פתרון של אהלים.

מר אדמוני:

הם מתחננים לשבת באהלים.

מר אבני:

לתקופה של חודש. אחר-כך תהיה כתבה בעתונות

על משרד השיכון.

השר ש. הלל:

שתהיה, אנחנו נעמוד מאחורי משרד השיכון.

מר אבני:

טוענים שמשרד השיכון לא בונה מספיק ברמת-
הגולן, זו עלילה. אפשר להכפיל את האוכלוסיה

שם. יש מספיק בנייה.

אשר למקומות שיש עניין וצריך להיות עניין
להחיש. קיימת אפשרות, ברוח הדברים של היושב-ראש, להצניע את הסטנדרט ההתחלתי
על-ידי מספר יחידות, שבסלנג הלא-מקצועי קוראים להן "קוביות" שהן יחידות
טרומיות מונוליטיות אשר לאחרונה הצבנו אותן כבטחוניות. כאשר יחידות אלה
תמוקמה במקום הקבע כגרעין ראשון, הוא יכול לתת תשובה נאותה. מדובר ביחידות
מצומצמות אבל הן עומדות במבחן בטחוני על דעת חיל ההנדסה. כשיהיו במקום הקבע,
לא יהיה בזה בזבוז, אבל זה מחייב כמה דברים של עקרונות.

תכנון מואץ אופרטיבי, זה תהליך ממושך ויכולים

שנה - שנה-ורבע לתכנן, אבל אפשר לעשות זאת בשבועיים - שלושה, אם יש צו. יש
צורך לשחרר שטחים, ביחוד של הצבא, להניח צינורות מים, כביש גישה וכו'.
אם תהיה פעולה מתואמת מבצעית אפשר, מיום ההחלטה עד כ-6 חודשים, להקים ישוב
ובו זמנית בכמה מקומות, לעומת התהליך המתמשך כיום, מיום ההחלטה עד לאכלוס,
בין שנה-וחצי לשנתיים. כלומר, יש כאן גם רווח של זמן והשקעה יותר קטנה בשלב
הראשון, שבאותם האמצעים אפשר לכסות מספר יותר גדול.

מה עם הקראוואנים?

מר י. צור:

הם יקרים ואינם בטחוניים.

מר אבני:

הוועדה הזאת היא ועדה להתיישבות ולא לקביעת

ההתיישבות כפרית בלבד, אלא יכולה להיות גם התיישבות עירונית והראייה שגם
מרכזים עירוניים תעשייתיים הוחלט עליהם פה - ימית, קצרין, קרית ארבע. כאמור,
אפשר גם להחליט בפורום אחר.

מר אבני:

אשר לדבריו של השר צדוק: "חטא" אחד אני לוקח
על משרד השיכון. זו הפעם הראשונה שמשרד השיכון
העלה תכנית איזורית לסביבות ירושלים, לאו דווקא כפרית. זו הפעם הראשונה בתולדות
המדינה שיש תכנית.

השר מ. קול:

איפה ~~החב~~ התכנית הזאת?

מר אבני:

אני לא שותף לפרסומים. כשפונים אלי עתונאים
אני משיב להם שכל זמן שלא תהיה החלטה של

הממשלה - אין שום אינפורמציה.

היו"ר השר י. גלילי:

הצרה היא שלא תמיד העתונאים פונים, אלא יש
הפונים אליהם.

מר אבני:

נדמה לי שיש פה איזה שהוא דבר שעלול להיות
בחזקת טעות. לא מדובר על שכונות לעיר ירושלים,
ולא בהכרח זה קשור לירושלים העיר, משום שהתפיסה של התכנית מדברת על ישובים,
זה לא חידוש וזה קיים בהרבה מדינות, כולל איזור לונדון, כאשר ישובים יתנו
שירותים לעצמם. נכון שלטווח ארוך עשויה להיות קורלציה על התפתחותה של ירושלים.

מר מ. נצר:

נדמה לי שלגבי עצם המגמה, וזו גם דעתו של
שר הבטחון, שצריך לעשות לא בדרך הסלולה המקובלת
אלא להיפך, בדרך בלתי-סלולה, המושג "סלול" הוא טוב ונכון ככלל.

השר ח.י. צדוק:

צריך לסלול יותר מהר.

מר מ. נצר:

אני חושב שצריך לנסות לחפש מה כל אחד מן
הגורמים מסוגל לסייע לביצוע.

היו"ר השר י. גלילי:

אתה מתכוון לנח"ל?

מר מ. נצר:

בין היתר.

התכנית שאני מכיר אותה מן הצד השני, בוועדת

גבתי, חסר בה חלק של ישובים עירוניים.

היו"ר השר י. גלילי:

ועדת גבתי איננה עוסקת בזה.

מר מ. נצר:

חסר התחום הזה וכן קבוצות אנשים שאינם
מוצאים את מקומם בו, וקבוצות לא בודדות, אשר
מבקשים להתיישב התיישבות עירונית. נעשה משגה אם בסדר הקדימויות לא ניקח זאת
בחשבון כחלק מן הפתרונות.

אשר ליכולת להעזר בצבא. כאשר מדובר על

האחזיות נח"ל, בניגוד למאחזים, זה חלק שאפשר לעשות אותו ועשינו אותו בעבר
אבל בקצב אחר, ב-24 - 48 שעות, עם אפשרות לקדם אחר-כך. אני אומר זאת גם על
דעתו של שר הבטחון. יש בידינו לסייע בעניין זה במספרים ניכרים.

אני חושש מהדיון באמצע באוצר מבחינת הזמן.

צריכה להיות מגמה שאנחנו אומרים שמוכנים ללכת, לא רק לישובי נח"ל, בתנאים ארעיים
שונים, בדרכים שמציע אותם מר אבני ובדרכים אחרות. אנחנו חייבים להתמודד גם
בקרב האזרחים בתנאים אחרים, בשיכונים אחרים, אם רוצים לקדם עניין מול הקושי
שהאנשים ישאו בו. אפשר לעשות לא מעט ומהר ויחסית בתקופה קצרה באמצעים הרבה
יותר פחותים משאנחנו רגילים להם.

היו"ר השר י. גלילי:

שאלה אינטימית בנושא נח"ל. האם דיברת

עם שר הבטחון?

מר מ. נצר:

כן.

השר מ. קול:

בהתייעצות שהיתה אתמול אצל ראש הממשלה בקשר לכינוס העולמי העליתי את הנושא של ההתיישבות ואמרתי שאני בעד שתהיה פעולה התיישבותית מתוכננת ומקיפה. יחד עם זאת אני רוצה לומר שהדבר צריך להתבצע על-פי החלטות ועל-פי סיכומים של הוועדה הזאת. מה שמקומם אותי, ולכך היו מכוונות ההערות שלי, שיש פרטיזניות בענין זה. הדברים שסיפר השר צדוק הם אישור לחששות שלי. אנחנו לא חיים בתקופה של הקמת שכונות "האפ", כמו כפר אתא בזמנו. אנחנו חיים בתקופה של מדינה ויש ממשלה ואין צורך שתהיינה בענין זה פעולות פרטיזאניות. ^{השיכון עושה} ~~התכנון~~ משלו, לשר הבטחון יש הסכמים, למחלקת ההתיישבות יש סידורים משלה, ובשביל מה קיימת הוועדה? היא צריכה להחליט ולבצע. אני בעד חשתית ביצוע אם אפשר, ~~יש~~ ויש דברים שאפשר להחיש במסגרת הפרימטרים.

ברור שבלי תקציב לא נוכל לבצע. אבל, רבותי, אני חושב שגם שר האוצר משוכנע שמוכרחים להחיש דברים. אחד הדברים החשובים במדינה, שאני רואה אותם בשנים האחרונות, שיש צעירים רבים שרוצים ללכת להתיישבות, שמוכנים ללכת להתיישבות גם בתנאים לא הכי-טובים מיד. יש נוער הרוצה לעלות להתיישבות ובשבילי התיישבות היא טובה אם היא בערבה, בגליל במקומות שישבנו בהם גם מקודם. אני חושב שעושים עוול גם לוועדה וגם לממשלה אם מציגים את הפעולה הגדולה שביצענו במשך השנים כפעולה צנועה וקטנה. לפי דעתי, נעשתה פעולה גדולה. אם מדובר על עליה על הקרקע, אפשר להעלות מאות משפחות לישובים קיימים, אם ינתנו להם תנאים לכך כדי שיוכלו להתבסס. אם יש תנועות שאינן מסוגלות להתיישב - לא צריך לתת להן ~~משבצות~~ משבצות חדשות העומדות ריקות. התיישבות לא עושים על בסיס של נאומים פוליטיים, התיישבות עושים על-ידי מעשה רציני, ויש מועמדים ויש משפחות ויש אנשים שיש להניח שלא יעזבו אחר-כך.

אני מציע ליושב-ראש הוועדה לא לסכם היום

אלא לבוא מקודם בדברים עם שר האוצר.

השר מ. קול:

אני תומך בהצעתו של היושב-ראש. אני מבקש

שתתקיים ישיבה נוספת של הוועדה בהקדם.

אני רוצה לומר לשר הלל: אין ויכוח על כך

שצריכה להיות פעולה התיישבותית כאחת התשובות. לפי דעתי יש דבר יותר חשוב -

עליה גדולה יותר לארץ, אבל זה לא תלוי בנו.

מר י. צור:

אפילו זרם של תיירים יכול להיות תשובה.

השר מ. קול:

אל נחשוב ש-5 ישובים הם היום בעיני העולם

עובדה פוליטית. אלה לא הימים של "חומה ומגדל".

היו"ר השר י. גלילי:

ביקשתי ממר אדמוני לוותר מפני שהשעה דוחקת.

נקדים אותו בישיבה הבאה. ~~נחתי~~ נחתי לכמה חברים

הצעת סיכום האומרת: תשובה למתקפה נגד הציונות ומדינת ישראל מחייבת להגביר ולהחיש

את ביצוע תכנית ההתיישבות, לרבות עליה לאתרי ההתיישבות שעליהם יוחלט, ~~פבלי~~

להמתין להקמת מבני קבע, בתחומי כל האיזורים שהממשלה החליטה על התיישבות בהם.

הצעה מפורטת בדבר אתרי הישובים וסדר הקדימויות תובא לוועדה להחלטה בהקדם לאחר

הסיכום על מסגרת התקציב. התנועות ההתיישבותיות וההסתדרות הציונית יגבירו המאמץ

לשילוב גרעיני עולים בהגשמת התכנית. יושב-ראש הוועדה, שרי החקלאות והשיכון, יושב-

ראש ועדת השרים לעניני ירושלים ומנכ"ל המחלקה להתיישבות יבואו בדברים עם

שרת האוצר בדבר ~~הקצב~~ הקצבת האמצעים לביצוע התיישבות מואצת, לרבות אמצעים

מתקציבי השנים הבאות.

לכך אני מוסיף שהתכנית ~~ההכללת~~ המואצת תכלול

גם מרחבים. לגבי מרחב ירושלים אני לא קובע איך יעובדו. אבוא בדברים עם השר צדוק.

אבוא בדברים עם שר הבטחון מה יכולה להיות תרומת הנח"ל לתכנית הזאת מפני שהדבר

הזה חשוב להחשה, אולי זה יעזור תקציבית, ^{וכאשר} ~~ובסדר~~ העדיפויות - יש שיקול בטחוני.

אביא זאת לוועדה.

היו"ר השר י. גלילי:

דיברנו פה על סדר גודל של כ-30 ישובים וכן
תיבדק גם ההצעה אשר הועלתה על-ידי כמה חברים,
על שילוב מועדי העליה עם או לקראת כנס המנהיגים.

השר מ. קול:

30 ישובים כוללים גם את הישובים שאושרו כאן.

היו"ר השר י. גלילי:

כן. בוודאי, זה כולל 14 ישובים שעליהם יש
החלטה. צריך לקבוע סדר עדיפויות. באשר לגולן,
לא פשתמנת משתנה מה שהודעתי בישיבה הקודמת, שיהיה דיון על כך בממשלה.

השר ח.י. צדוק:

בעבר ההחלטות הקשורות עם ירושלים נתקבלו בממשלה.
הדיון על ירושלים טעון דיון מיוחד.

היו"ר השר י. גלילי:

מקובל עלינו.

מר י. צור:

אני מציע שמה שנאמר בחלק האחרון, שנבוא בדברים
עם נח"ל, ינוסח בצורה אחרת ושייאמר "תיבחן
בממשלה בדחיפות הצעה להעלות כמה נקודות ~~בהקדם~~ בהקדם ולתכלית זו יבואו בדברים
עם נח"ל. לאמור, שההחלטה להקדים עלייתם של כמה ישובים תובלט.

היו"ר השר י. גלילי:

אני מעדיף פעולות נמרצות על החלטות נמרצות.
אינני רוצה החלטות שבכל אחת מהן יש דורבן.

השר ש. רוזן:

אני בעד תשתית להתיישבות. על איזה נקודות ועל
קדימויות עוד נחליט.

היו"ר השר י. גלילי:

זה כלול בגוף ההחלטה.

השר ש. רוזן:

כתוב "בתחומי כל האיזורים שהממשלה החליטה על
התיישבות בהם. היו איזורים שאני הסתייגתי מהם.

היו"ר השר י. גלילי:

התגובה שלי להערתו של השר רוזן היא שסדר הקדימויות
ייקבע בוועדה הזאת פרט לענין ירושלים. שנית,

לפי מיטב השכלתי, לגבי הוועדה הזאת אתה מדבר בלשון רבים ולא בצדק, כי ההסתייגויות
שלך בנושא ההתיישבות היו בנוגע לאיזור אחד: בקעת הירדן. ההערה שלך נרשמה בפרוטוקול
למה נעשה פרו ורבו בהסתייגויות? נעשה פרו ורבו בישובים.

השר ז. המר:

אני סבור שלפני שהולכים לאוצר לדבר על סכומים
היינו צריכים לקבוע סדר קדימויות. נחיש את

הישיבה הבאה כדי לקבוע סדר קדימויות.

הישיבה ננעלה בשעה 10.45.

הת/4. מדיניות ההתישבות לאור החלטת עצרת האומות המאוחדות
מיום ו' בכסלו תשל"ו (10.11.75) בגנות הציונות

השר י. גלילי פותח.

בריון משתתפים: השרים מ. קול, ח. י. צדוק, ש. הלל, ש. רוזן,
י. רפאל, ז. המר, י. גלילי וה"ה י. קלארמן,
ע. שפירא, ר. זאבי וי. צור.

ההחלטה שמורה במזכירות הממשלה.

ה י ט י ב ה ב נ ע ל ת

מזכירות הממשלה

סג'ל/ג'ל

ע'מ 1 ס'ל 2.

ש מ ר

פרוטוקול
ישיבת הועדה להתיישבות
ב' בחשוון תשל"ו - 7.10.75

נכחו חברי הועדה: השרים י. גלילי - יו"ר, י. בורג, ש. רוזן,
א. עופר, מ. קול ח.י. צדוק

בעדרו חברי הועדה: השרים י. אלון, י. רבינוביץ, ש. פרס, י. רפאל (בחול)
א. ידליון, א. אוזן ש. הלל.

נכחו חברי הנהלת הסוכנות היהודית: ד. יגלום, מ. בראון, מ. קירשבלום,
י. קלארמן, ד. וייץ

בעדרו חברי הנהלת הסוכנות היהודית: מ. קרובה, א.ל. דולצ'ין,
ח. פינקלשטיין, א. שנקר ע. שפירא

משתתפים בוספים מטעם הממשלה:	ג. אבנר	- מזכיר הממשלה
	ש. אבני	- משרד השיכון
	ד. אריאל	- משרד החוץ
	א. ביידיץ	- מנהל מקרקעי ישראל
	י. גוטמן	- לשכת שר המשפטים
	אלוף ד. ורדי	- מתאם הפעולה בשטחים
	א. ישראלי	- משרד החינוך והתרבות
	א. מקובר	- לשכת השר י. גלילי
	מ. בצר	- משרד הבטחון

משתתפים בוספים מטעם הסוכנות היהודית: י. צור

א. לישנסקי - מזכיר הועדה

סדר היום: הת/3, המשך הבניה בימית א' 2.

/המשך

בפרוטוקול זה 22 דפים

רשמי: ג'ל/ג'ל

היו"ר השר י. גלילי:

אני פותח את הישיבה שנועדה היום לדיון
בסעיף אחד בלבד - הודעתו של שר השיכון

בנושא המשך הבנייה בימית, ונקיים דיון.

אני רוצה להזכיר שב-6 במאי השנה קיימנו
דיון בעקבות הדו"ח של מר אבני על מצב התקדמות הבנייה בימית. רשמנו לעצמנו
את הדו"ח הזה לרבות הכשרת שטח ותשתית להקמתן של 1000 יחידות דיור נוספות
בימית. בהמשך להחלטה זו נשמע את הודעתו של שר השיכון. שר השיכון בבקשה.

השר א. עופר:

השלמנו את השכונה הראשונה של 350 יחידות.
יש כיום שתי החלטות של הממשלה - על 350
יחידות ועל תשתית לעוד 1000 יחידות. כאמור, השלמנו את הבנייה של 350 יחידות
ואנחנו מבצעים את התשתית ל-1000 היחידות הנוספות.
חלק מ-350 היחידות הראשונות מיועדות לאנשי
צבא הקבע, כ-110 יחידות, חלק לעולים - שני גרעינים, גרעין אמריקאי וגרעין
רוסי ו-150 יחידות נמכור לכל דיכפין. אציין כי מספר הנרשמים שהכניסו כסף היה
גדול ממספר הדירות שהצענו למכור.

לפי הודעות של ראשי ערי הפיתוח יש כ-50
אלף משפחות המעוניינות לעבור לערי פיתוח, אבל אני מבחין בין מה שאומרים ובין
מה שקורה בשטח. במקרה של ימית יקבלו הקונים אותם תנאים הניתנים בערי פיתוח,
במקרה זה כמו אלה הניתנים בדימונה.

אנחנו מאכלסים עכשיו את הדירות ואני מניח
שתוך מספר חודשים נסיים את העבודה.
איתרנו עם הצבא שטח לאיזור תעשייה ואנחנו
מתחילים בפיתוח ובבניית מבני התעשייה.

יש עלינו לחץ של מועמדים ואני הבטחתי כללית
שאלה שלא זכו בהגרלה יוכלו לקנות את הדירות שנבנה בשלב הבא. כאמור, בנינו
תשתית ל-1000 יחידות. אני מבקש שלגבי 1000 יחידות אלה לא לבוא עוד בהחלטה
לבנות, כי יש הגבלות של תקציב. במסגרת התכנית יש גם "בנה ביתך" ולכך אין צורך
בתקציב אלא הפיתוח בלבד מספיק. אנחנו רוצים להציע לאנשים שיקנו או יחכרו
מגרש ויבנו עליו את ביתם. יכול להיות שיהיו 50, 100 או 150, לפי התכנית.

האם זה מותנה בבנייה מיידית?

י. צור:

השר א. עופר:

יש חוזה בנושא זה. תוך שנתיים הוא חייב להתחיל לבנות. זה חוזה של המינהל.

יש ואנחנו מקדמים בנייה על חשבון תקציב של

השנה הבאה. כוונתנו לקדם בימית בנייה של כ-100 יחידות על חשבון התקציב של השנה הבאה, במסגרת הידברות עם האוצר. ברגע זה אני מבקש לשחרר את 1000 היחידות מדיון מתוקצב בוועדה הזאת. הבנייה תהיה בהתאם לאכלוס במקום ובהתאם לאפשרויות התקציביות של משרד השיכון.

היו"ר השר י. גלילי:

אני מציע שנקדים סדרה של שאלות לדיון.

אני שואל: כיצד מתקבלים מועמדים לימית

והאם האוכלוסיה שכבר ישנה שם או אושרה לשם יש לה מעמד בנדון.

מר קלרמן:

שר השיכון הודיע שמתוך 350 יחידות 110 מיועדות

לאנשי צבא הקבע ואילו חלק, מבלי לנקוב מה אותו

חלק, מיועד לעולים, ויהיו במקום שני גרעינים - אחד אמריקאי והאחר רוסי. הייתי מבקש לדעת מה מספר היחידות.

השר י. בורג:

אני שמח על השיחה. שאלתי היא: אם אתה אומר

שאתה רוצה לבנות 1000 יחידות בהתאם לנתונים

תקציביים, מה התרגום הכרונולוגי של ההודעה הזאת, בכמה מדובר - באחד, שנים, באלף?

היו"ר השר י. גלילי:

אני ממליץ למחוק את המספר אלף שנקבת בו,

כי זה משווה אופי סרקסטי.

השר י. בורג:

אני חושב שהוועדה הזאת לא תמלא את התפקיד

הגדול שלה אם אנחנו מפעם לפעם נכנסים לחשבונות

של מכולת.

אני יודע שמן המוכן עומד גרעין של ישיבת הסדר,

חיילים שלפי התכנית והתכנון המוסכמים עם הצבא משרתים בצבא ולומדים בישיבת הסדר,

מהווים גרעין מוכן לימית. מה הפרוספקט מנקודת מבט משרד השיכון עבורם.

גב' יגלו:

האם מתכננים שירותים?

השר א. עופר:

הכל ישנו.

השר ש. רוזן:

ימית היא מקום מושך, לא כמו דימונה. אני יודע
שיש מעט מועמדים לדימונה ויש הרבה מועמדים לימית.
יש לי ספק אם בשני המקומות צריכים להיות אותם תנאים.

האם בערי פיתוח ובימית זכאים להלוואות רק אלה
המוותרים על דירתם הקודמת או שיש אפשרות שבונים שם דירה שניה.

האם בנייתן של 1000 יחידות קשורה או מותנית
בהפקעה או בהוצאה של משפחות בדואיות שיש בימית? אם יש לכך קשר - תהיה לי
עמדה אחרת.

השר מ. קול:
האם המתגוררים בימית מבקשים ערבות פוליטית למקרה
שהשטח לא ישאר בידי ישראל, כפי שמקובל לגבי
השקעות?

י. צור:
אני מניח שבמקביל לתכנית הבנייה יש גם תכנית
לעיסוק, תכנית כלכלית, שאלתי היא: האם היא מקיפה
את 1000 המשפחות המתוכננות או שהיא חלקית.

השר ח.י. צדוק:
מר צור שאל את השאלה שלי.

השר א. עופר:
קודם כל עלי לציין שאנחנו בונים עכשיו שכונות,
לא רק ביישובים חדשים אלא גם ביישובים ותיקים.
אנחנו בונים שכונות שיש בהן כל המוסדות הדרושים: בית-ספר, גן-ילדים, מועדון,
בית-כנסת וכו'. במסגרת 350 היחידות יש 110 יחידות לאנשי צבא הקבע העובדים
בסביבה, 80 יחידות לעולים. גרעיני העולים עדיין אינם מונים 80 אלא רק 40 אבל
הם מקווים לקלוט יותר. יש דירות המיועדות לבעלי מקצוע מאושרים כגון: מורים,
רופאים וכו' והיתר - למכירה חופשית. אנחנו גמישים בהעברת דירות מסוג לסוג.
אם מסתבר שיש דירות מיותרות בקטיגוריה אחת וחסרות דירות בקטיגוריה אחרת -
המספרים יכולים להשתנות. אחד הדברים שביקשתי להנהיג במשרד השיכון - גמישות
ביעדים.

לגבי הדירות שאנחנו מבקשים למכור ואשר אינן
מיועדות לסוג מסויים, פרסמנו ברבים שכל מי שמעוניין בכך יכול לקנות דירה.
אם מספר המועמדים קטן ממספר הדירות - כל אחד זוכה אבל היות ומספר המועמדים
היה גדול ממספר הדירות והיות ומדובר ביישוב חדש - ועדת האכלוס התחשבה במקצועות
הדרושים במקום לדוגמה: אם פנו עשרה עורכי-דין נאמר שאפשר להסתפק בשלושה,
היה רופא אחד או שניים ~~התחשבה~~ והעדיפו את הרופאים.

מי היא ועדת האכלוס?

השר ח.י. צדוק:

משרד השיכון, משרד הקליטה והחברה המאכלסת - שיכון

השר א. עופר:

ופיתוח. לא היו לנו בעיות בענין זה. בדרך-כלל, אם מספר המועמדים גדול יותר קיימת הגבלה. במקרה זה חשבנו שהגבלה לא תענה על הענין, אבל גם לא היתה טענה כי, כאמור, לאלה שלא עלו בגורל הבטחנו שהם בתור לשלב הבא והם יוקדמו. זו אחת הסיבות להמשך הבנייה, כדי לתת לאלה שלא עלו בגורל.

לאוכלוסיה המקומית, בשלב הראשון, אין לה מעמד

מלבד ועד שהם בחרו ואנחנו משתפים אתו פעולה.

צוות ההקמה הוא של משרד השיכון.

באנו בדברים עם משרד הפנים בקשר לשירותים

המוניציפליים. אנחנו מציעים להקים ועדה בין-משרדית כדי שכל המשרדים הנוגעים

בדבר משמשים בוועדה הנותנת את השירותים המוניציפליים.

נוסח כרמיאל.

י. צור:

בשלב הראשון האוכלוסיה המקומית מופיעה בלי אחריות,

השר א. עופר:

רק כתובעים ונתבעים ולאט לאט, כאשר מתגבש הישוב

אז שר הפנים מציע להקים ועד מקומי או לתת סטאטוס, כמו שהוא עשה עכשיו בקריית-

ארבע, זה תלוי בהתפתחות של המקום.

זה היה צו של המושל ולא של שר הפנים. צריך לדייק

השר ח.י. צדוק:

בענין זה.

הצד האזרחי - על-ידי משרד הפנים, הצד החוקי -

השר י. בורג:

על-ידי המושל.

השר בורג שאל על הקצב. אינני יכול לענות על כך.

השר א. עופר:

זה תלוי בדרישה של האנשים במקום, זה תלוי בתכנית

התעסוקה, כיצד מתקדמת התעסוקה במקום, וזה תלוי בתקציב. אם מסגרת התקציב תהיה

כמו השנה, ההנחה שלי שבתקציב השנה הבאה נוכל להציע בין 200 ל-250 יחידות. זה

תלוי במה יגמר התקציב.

נראה מה יהיה אם התכנית "בנה ביתך", אם יבנו

150 אנשים אין שום סיבה מדוע לא ללכת בקצב יותר מהיר. במסגרת של היום הייתי

אומר שזה ענין של שלוש - ארבע שנים לגבי 1000 היחידות, תלוי בגורמים נוספים וזה

יכול להיות תקופה יותר ארוכה או תקופה יותר קצרה.

השר א. עופר:

אשר לישיבת ההסדר בימית - יש החלטה חיובית.
משרד הבטחון קבע איפה הוא רוצה את ישיבות ההסדר,
ובמקום שהוא קבע אנחנו מבקשים שהענין יהיה מתוכנן היטב. אמרנו שלא נכניס מוסדות
לא לדירות ולא למבנים זמניים. אנחנו מתכננים ישיבה, ניתן את המקום ואת הפיתוח.
הכל מתואם עם הנהלת ישיבות ההסדר.

לשר רוזן: אחת הבעיות של הסיווג של ערי הפיתוח
היא בכך שבדרך-כלל הם רוצים להיות "כמו" לדוגמה: צפת רוצה להיות כמו קרית-שמונה,
נצרת - כמו צפת, עפולה - כמו נצרת וכו'. כשאני מגיע לקרית-שמונה אני במצב טוב,
כי הם לא רוצים "כמו" אלא הם רוצים יותר. אנשי ימית בקשו לקבל תנאים כמו אלה
הניתנים בירושם ואנחנו קבענו שהם יקבלו את התנאים הניתנים בדימונה.

לגבי העוברים לערי הפיתוח יש תנאים מחמירים

שלא תהיה זו דירה שניה.

השר מ. קול:

איך בודקים זאת?

השר א. עופר:

לפי מיטב הביקורת שלנו.

השר מ. קול:

מי שרוצה לעקוף יכול לתת את שם אשתו.

השר א. עופר:

אנחנו בודקים. אינני רוצה לעמוד עכשיו על דרכי
הביקורת שלנו.

יש לנו מסגרת של בעלי מקצועות נדרשים להם אנחנו
מאפשרים לקבל בעיירת פיתוח דירה חמורת דמי שכירות גם כשהם ממשיכים להחזיק
בדירתם הקודמת. אפשרות זו ניתנת לחקופה של^{עד} שלוש שנים. כשהם מבקשים לרכוש את
הדירה בעיר הפיתוח עליהם להוכיח שמכרו את דירתם הקודמת. כשם שכלל זה קיים לגבי
כל עיר פיתוח הוא יהיה לגבי ימית.

לשר רוזן: אין צורך לא בהפקעה ולא בנישול.

לשר קול: אני חושב שאנחנו לא נותנים ערבות

פוליטית אלא אם זה דבר כללי.

7.10.75

השר א. עופר:

אשר לתכנית התעסוקה. אנחנו עומדים בקשר עם משרד המסחר והתעשייה וגם עם משרד הבטחון. ההערכה שלי היא ש~~התעסוקה~~ שהתעסוקה קצת מפגרת. היה עניין של איתור שטח למבני התעשייה והדבר נמשך זמן רב. אם יש ממי שחושב שעם הצבא קל יותר מעבר לקו הירוק מאשר עם משרד הפנים מעבר מזה, מבחינת הביורוקרטיה, טועה. לפעמים אני מתגעגע למשרד הפנים. זו אחת הבעיות אשר תקבע את הקצב.

אני חוזר ומדגיש שאינני מתמצא בשאלה של

ערבות פוליטית.

היו"ר השר י. גלילי:

אני מבקש ממר אבני, האם אתה יכול להקנות לנו מושג על הרכב האוכלוסיה הפונה להתיישב בימית?

השר ח.י. צדוק:

נאמר שהתנאים בימית יהיו כמו אלה שבדימונה. אני מבקש לדעת כמה סוגי תנאים יש כיום, מי קובע את התנאים לכל סוג ומי מעביר ישוב פלוני או אלמוני מסוג זה לסוג אחר.

השר א. עופר:

יש ארבעה סוגים בסיסיים. יש ישובים הנכללים במסגרת סוג א' כמו: חצור, מעלות, אילת, קבוצה אחרת כוללת את דימונה וערים מסוגה וקבוצה שלישית כוללת את באר-שבע, אשקלון וכן ישובים כמו אור-עקיבא, עכו, נהריה ברצועת החוף. הישובים השונים נכללים במסגרות המיוחדות לא רק בגלל מיקום גיאוגרפי אלא גם בגלל רמת האוכלוסיה. מי קובע את הדברים? - משרד השיכון בתאום עם האוצר. כל התכניות האלה צריכות להיות מוסכמות על האוצר כי אלה תכניות אכלוס. לפעמים, כשיש עניין עקרוני הוא מובא גם לוועדת השרים לענייני עיירות הפיתוח. מה שנוגע לעובדים נדרשים - התנאים נקבעו בוועדת שרים לערי פיתוח. היות ומדובר במערכת שהיא לא רק גיאוגרפית אלא גם סוציאלית הכוללת עולים, זוגות צעירים, מועברים וכו' הוצאנו חוברת גלויה בה מפורטים הקריטריונים השונים לישובים השונים ולסוגי האוכלוסיה ומה מגיע למי. חוברת זו ניתנת לכל דיכפין.

השר ח.י. צדוק:

מי מחליט על העברת ישוב מסוג אחד לסוג אחר?

השר א. עופר:

משרד השיכון עם משרד האוצר. יש אפשרות ערעור בפני ועדת השרים לענייני ^{ערי}פיתוח.

מר אבני:

יש אפשרות לערבות פוליטית. עד כה שום משתכן לא ביקש זאת ואנחנו לא נקטנו יוזמה. מכל מקום,

כל משתכן שיבקש - יקבל.

השר י. בורג:

אני מבקש שלא תהיה הדלפה בנושא זה.

מר אבני:

אשר להרכב האוכלוסיה: מתוך 150 המשפחות שלגביהן עשינו ניתוח נמצא שיש למעשה כל הקשת של האוכלוסיה הישראלית - זוגות צעירים, בעלי מקצועות חופשיים, מכונאים, חשמלאים וכו'.

השר מ. קול:

איפה הם עובדים עכשיו?

מר אבני:

שריינו מספר יחידות לבעלי מקצועות נדרשים אבל הסתבר שחלק מהם באו להרשמה הכללית. לדוגמה, חלק גדול של המורות הן מהמתיישבים. כלומר, לא ידענו מראש מי יירשם ולכן שריינו מקומות למורות, רופאים וכו' אבל נמצא שחלק מבעלי המקצועות האלה באו במסגרת ההרשמה הכללית. הרמה של הרכב האוכלוסיה היא למעלה מבינונית.

י. צור:

נוסח ערר פחות או יותר?

השר א. עופר:

כן.

מר אבני:

בהחלט. גם רמתם של חברי הגרעינים גבוהה מאד, מעבר לבקשות שלהם משר הקליטה. הרמה, הן מבחינת ההרכב, המקצוע וההשכלה היא מעל לממוצע המקובל.

השר מ. קול:

אני מוכרח לשוב לנושא שהעסקתי בו את הממשלה וגם את הוועדה הזאת. אני רוצה לדעת מה בונים בימית. האם בונים בימית עיר שלפי ההגדרות של שר השיכון היא עכשיו כמו דימונה ושר השיכון יחד עם שר האוצר יחליטו אם להעביר אותה לקטיגוריה של באר שבע או אשקלון. יש החלטה של הממשלה לבנות מרכז עירוני. זכותו של השר עופר, זכות לגיטימית מאד, להניח כאן "מסמך עופר" שיהיה יותר מקיף מ"מסמך גלילי" בשעתו, שהוא רוצה לבנות עיר לתפארת עם נמל מים עמוקים בימית. אינני מביע בכך דעה לגבי העניין אבל אינני רוצה שעניינים כאלה יתפתחו בדרך אימפרוביזציונית. אני רוצה לדעת לאיזה כיוון הוא מוביל את העניין.

אני מבקש לדעת או שהוועדה מחליטה או הממשלה
מחליטה מה מקימים בימית. היה מדובר על 350

השר מ. קול:

יחידות וחשתית עד 1000.

1000 נוספות.

מר אבני:

זה פירוש חדש.

השר מ. קול:

לא, זו ההחלטה.

היו"ר השר י. גלילי:

נאמר שאם יצטרכו להחליט לבנות במסגרת של
1000 - יש צורך בהחלטה על כך, כי החלטה על

השר מ. קול:

חשתית איננה נותנת אישור לבניית בתים.

אדוני היושב-ראש, עם כל הכבוד לשר השיכון,

אני מבקש שלא תהיה התחמקות מהנושא הזה. בדרך-כלל שר המשפטים רוצה שהדברים
יהיו מנוסחים כראוי ויוכלו לעמוד בפני כל בחינה משפטית, אני מציין זאת לחיוב,
יותר לי לדעת מה בונים בימית. עד היום אני לא יודע מה בונים בימית. אני יודע
על מרכז איזורי והנה אומרים לי שבונים שם עיר. שר התחבורה עשה מחקר לנמל עמוק
מיום והוא אומר שזו לא התחייבות לבנות נמל. אם כן, אין התחייבות לבנות עיר
ואין התחייבות לבנות נמל ואני חושב שעוד ישירו שם את השיר "בונים פה נמל".
אני רוצה לדעת לקראת מה הולכים, האם הולכים לבנות עיר שבתיה לבנים כמו שחלמו
פעם על תל-אביב? אני חושב שהגיע הזמן שהממשלה תחליט באומץ בעניין זה ולא תשאיר
אותו פתוח.

באשר להמשך הבנייה?

היו"ר השר י. גלילי:

אינני מביע דעה לגבי המשך הבנייה.

השר מ. קול:

בתפקידי כשר התיירות פנתה אלי משלחת של

מתישבי ימית, אלה הנמצאים בה או רוצים להתיישב בה, אשר בקשו שאבקר במקום כדי
שבאם שאראה מה הן האפשרויות לפיתוח תיירות. אמרתי להם שאינני יודע עדיין מה
בונים שם. אני רוצה להבין מה בונים שם. אני זקוק להגדרה.

היו"ר השר י. גלילי:

אני רוצה להבהיר שני דברים: האחד - החלטה

שקיבלנו ב-6 במאי השנה מורכבת משני סעיפים שאינם

תלויים זה בזה. סעיף ראשון אומר: "הוועדה להתיישבות רושמת לפניה את הדו"ח של משרד השיכון בדבר התקדמות הבנייה והפיתוח של ימית לרבות הכשרת השטח והתשתית להקמתן של כ-1000 יחידות דיור נוספות." בסעיף השני נאמר: "לבקש מיושב-ראש הוועדה להתיישבות ושר השיכון להביא לדיון בוועדה להתיישבות הצעת תכנית לפיתוחה של ימית בעתיד." הסעיף השני בא להשיב לבקשתו של השר קול. במועד מתאים, אם אתם רוצים, תלוי אם שר השיכון מוכן - צריך לקיים דיון כזה.

הערה שניה: אני מבין שההצעה שאנחנו באים

להחליט עליה היום, אם היא מתקבל, אין לה משמעות תקציבית כספית, משמעותה היא מתן רשות לשר השיכון להמשיך בבנייה עד לגבול של 1000 יחידות נוספות על 350, אם יהיה תקציב לכך ואם יהיה ביקוש, בלא להזקק להחלטה של ועדה זו במסגרת 1000 יחידות. לאחר ההחלטה שר השיכון יהיה מוסמך להמשיך. אני מבקש מכל החברים לחוות דעה לגוף ההצעה המוצעת כאן נוסף לדברים שהם רוצים לומר.

השר מ. קול:

למה אני לוחץ בעניין זה? אני רוצה שבעניינים

כאלה של התנחלויות, שגם תנועתי שותפה להם,

נחיה על-פי החלטות של הממשלה או על-פי החלטות של ועדת השרים להתיישבות. אינני רוצה שבעניין זה יהיו הסכמים פרטיים כמו שעשה שר הבטחון במחנה העבודה בעופרה. אני רוצה שבעניין זה יהיו סדרים, כי אחרת כל שר יכול לעשות הסכמים. הוועדה שלנו חייבת לקבל החלטות מוסמכות בעניין זה.

ר. וייץ:

אני תומך בהצעה שהובאה על-ידי שר השיכון

וסבורני שאין די בה. רבותי, לשוב עירוני,

לגרעין של ישוב עירוני יש רתמוס צמיחה אשר מבטיח הצלחה או אי-הצלחה. יש להבחין בין רתמוס של ישוב עירוני או כפרי אופרטיבי. מושב או קיבוץ המונה 2000 נפש הוא ישוב גדול, לעומת זאת שכונה עירונית של 2000 נפש היא ישוב קטן ועיר המונה 2000 נפשו איננה עיר אלא עובר ללא זכות קיום. נשאלת השאלה אם אנחנו יכולים לקבוע לגבי כל מקום מה הוא הסף המינימלי של אוכלוסיה אשר מבטיח המשך צמיחה, מבטיח שהמקום יהפך למקום ישוב ברמה הדרושה ולא ידרדר כמו הרבה ישובים עירוניים הנקראים עיירות פיתוח.

ר. וייץ:

לאחרונה, לשמחתנו, יש בידינו אמות מידה, מדוייקות למדי, לאחר שבענין זה נגמר מחקר שנעשה על-ידי משרד השיכון בשיתוף עם משרדים אחרים - משרד מסחר ותעשיה ומשרד הפנים - בשם: נקודת המראה של עיר, ונקבעו אמות מידה המראים מה הסף המינימלי הדרוש כדי שער תתפתח באופן נורמלי.

קריאה:

באיזה היקף מדובר?

ר. וייץ:

זה תלוי בגורמים שונים, הדבר לא פשוט, הפורמולה מורכבת.

לגבי ימית נסיתי קצת לבנות מודל צמיחה מתאים, הגעתי למסקנה שאני רוצה שהיא תרשם על-ידי היושבים מסביב לשולחן זה כאחראים לרך הנולד. לדעתי, חייבת ימית להגיע תוך חמש שנים לסף של 5000 משפחות על-מנת שתהיה גרעין מינימלי המצדיק את קיומה. אם לא נצליח ליצור תהליך צמיחה בקצב זה - אני חושש שאנחנו נותנים יד להקים עוד עובר שלא יהפך לחי הנושא את עצמו. אינני חושב שיש כאן מישהו הרוצה בכך.

השר מ. קול:

מדוע אינך מציע זאת לקרית-ארבע?

ר. וייץ:

אני דן בענין מבחינה מקצועית ולא פוליטית. במקרה הנדון דעתי הפוליטית - שצריך, לגבי קרית-ארבע יש לי דעה שונה. מכל מקום, אני דן עכשיו בימית ולא בקרית-ארבע. סבורני שהיושבים מסביב לשולחן זה צריכים לבקש תכנית כיצד מגיעים, צריך לקבוע זמן נקוב למספר הנקוב המינימלי שלדעתי הוא הסף של האוכלוסיה בימית. לשם כך יש צורך בשלושה דברים: (1) להכין תכנית פיתוח כוללת של תעשיה ושירותים, כולל אחרים, פיזית; (2) תכנית מעשית; (3) תכנית קבוצתית של עליה מרוסיה ואמריקה. אני חושב שנסיון זה יניב פירות. כדי לעשות זאת אני מציע, בעקבות הצעתו של שר השיכון, צעד נוסף: שהממשלה תקים צוות בין-משרדי להקמת ימית, אשר לא רק יבוא במקום העיריה כנהוג כיום אלא גם יחאם במקום את כל הפעולות של משרדי הממשלה. לא שימסרו לצוות ההקמה רק סמכויות המסורות כיום לעיריות, שהן סמכויות מצומצמות מדי כדי לעשות את המלאכה המוטלת על מי שאחראי להקמת ימית, אלא להקים צוות בין-משרדי לימית אשר יקבל את הסמכויות והכלים לעשות על מלאכת הפיתוח והאכלוס.

ר. וייץ:

אני סבור שימית מקום שיכול למשוך ואם נדע
להקים אותו בקצב הדרוש - תקום במקום עיר נאה.

לא הבעתי דעתי, וזו בעיה חמורה, כמה גרעיני ערים יש בכח ישראל להקים בתקוה
שיהפכו לאילנות ולא ישארו גרעינים נידחים. זה נוגע למקומות אחרים. לגבי ימית
אין ויכוח.

מר קלרמן:

אני חוזר לענין התשתית. שר השיכון אמר שתכנית
זו מחושבת לשלוש - ארבע שנים, במה דברים אמורים?

כאשר תהיינה פניות מאזרחים. שר השיכון מוסיף ואומר שהחלטה זו תלויה בתקציב
לכך. אני שואל: בשנה של העדר תקציב לתשתית, האם אפשר יהיה בבנייה של פניות
אזרחים?

השר א. עופר:

בהחלט, במסגרת הקריטריונים של משרד השיכון.
זה לא מוכרח להיות מהתקציב. יבוא קבלן וירצה
לבנות, ואם תהיה פה החלטה, הוא יוכל לפעול באותה מסגרת.

השר ח.י. צדוק:

אני מחייב את ההצעה ואת המשך הפיתוח המזורז
של ימית. נדמה לי שהשם, הכינוי המדויק לא כל

כך חשוב.

השר מ. קול:

לא דיברתי על שם.

השר ח.י. צדוק:

אנחנו מדברים על ישוב עירוני בימית. ההתחלה
מצביעה על המגמה הזאת וההמשך יהיה באותו כיוון.

אני חושב שההליכים הם תקינים. יש היום החלטה על 350 יחידות. היא בוצעה. יש
החלטה על תשתית של 1000 נוספות - זה בתהליך של ביצוע. שר השיכון מציע לבנות
בתקופה מסויימת אותן 1000 יחידות. אני אציע שאחרי שנחליט בחיוב תבוא מטעם
הוועדה הזאת הודעה על כך לפני הממשלה והממשלה תתבקש לרשום לפנייה את ההחלטה
הזאת.

הצטרפתי לשאלתו של מר צור אבל אינני יכול לומר

שהתשובה הניחה את דעתי. השאלה היתה אם במקביל לבניית השיכונים ולאכלוס יש
תכנית לפיתוח כלכלי אשר יבטיח פרנסה לאנשים שיישבו שם. אנחנו התחלנו ב-350
יחידות שלגבי 210 מתוכן הפרנסה נתונה מראש.

השר א. עופר:

110, 110 הן לצבא הקבע.

השר ח.י. צדוק:

כשהייתי שם שם לפני זמן קצר ודיברתי עם נציגי

שני הגרעינים התרשמתי, אצל אחד פחות ואצל

אחר יותר, שתכניות המפעלים הן במצב הילולי ולא מגובש, ואני עדיין רואה

בעית פרנסה בשביל אנשים מתוך 350 שאינם אנשי צבא הקבע. שר השיכון התקדם

בביצוע תכניות השיכון הרבה יותר מאשר התקדמו, אולי מטבע הדברים, בגיבוש

תכניות למפעלים שעליהם התושבים של ימית צריכים להתפרנס. דיברתי עם האנשים

והיה לי הרושם שבעוד שאולי יש מידה גדולה יותר של מחשבה ברורה ומגובשת

לתכניות אצל הגרעין של יוצאי ברית-המועצות, התכניות של הגרעין האמריקאי הן

עדיין לגמרי במצב אמבריוני, אם לא פחות מזה. מדאיג אותי הענין שפיתוח של

המקום לצרכי מתן פרנסה מפגר פיגור כל כך ניכר, לפי התרשמותי, אחרי הפיתוח

של השיכון. מבחינה זו, אם אנחנו מחליטים היום על 1000 יחידות נוספות, אנחנו

צריכים לראות לפנינו את הפיתוח המקביל של שני הדברים. בהחלטה שקיבלנו בזמנו

ושהיושב-ראש קרא אותה נאמר "לבקש מיושב-ראש הוועדה להתיישבות ושר השיכון

להביא לדיון בוועדה להתיישבות הצעת תכנית לפיתוחה של ימית בעתיד". הצעת תכנית

לפיתוחה של ימית בעתיד היא לא רק הצעה לבנייה לאכלוס, היא הצעה לפיתוח בכל

השטחים והדבר היחידי שיש לי היסוס והייתי רוצה ששר השיכון ינסה להניח דעתנו

בנקודה זו - האם טוב שנאשר היום דבר שהוא בבחינת קטע בלתי שלם מבחינת יעד,

בלתי שלם מבחינת מגוון הדברים, שצריך לפתח נוסף על בניית השיכונים, בו בזמן

שאנחנו עתידים בקרוב, כך אני מקווה, על-פי הצעה שתובא בהתאם להחלטה הקודמת,

לדון בתכנית הזאת בשלמותה ולשלב בתוכה את תכנית השיכון. אני רוצה לקבל מבחינה

זו המלצה או עצה.

כאן אני מרשה לעצמי להעיר, כי במקום שהוא הרבה

יותר קרוב למקום שאנחנו יושבים עכשיו מאשר ימית, בלהט העשייה והרצון לקדם

תכנית חשובה מאד מבחינה לאומית היה "באלאגן מוחלט בכל הנוגע לקריטריונים,

לתנאים ולהקפדה על ביצוע מדויק ונכון של הקריטריונים המחייבים בתנאי

ההשתכנות. אני מתכוון למה שנעשה בעיר העתיקה של ירושלים. אני מניח, ומתוך

הדברים ששמעתי יש לי יסוד לחשוב שהנחתי היא נכונה, שלא יחזרו דברים מסוג זה

בימית, כי אני חושב שאפשר לקדם מפעל חלוצי ויחד עם זה להקפיד הקפדה מלאה על

קיום הסדר והקריטריונים, ואני חושב שכך יהיה. אבל כשאני רואה לפני את הדוגמה

הקודמת אני רוצה להצביע עליה כדבר שצריך לא לחקות אותו אלא לנהוג אחרת.

מ. בראון:

אני תומך בהצעה המובאת.

ביקשתי את רשות הדיבור כדי לומר שאני ממליץ

שלא נחליט שום דבר חוץ מזה.

רצוני להתייחס גם לדבריו של השר קול וגם לדבריו

של מר רענן וייץ. אחליל מדבריו של מר וייץ. אין שום ספק שכדאי לבנות ולפתח לפי תכניות לטווח אורך. אני מציע שנעשה מה שהוא אומר אבל בשלב זה, בדרג של מומחים בדבר, על-מנת שכל הצעה בעתיד תובא כדבר רציונלי, אני לא ממליץ לדבר במונחים שהיום מתכננים לתקופה של חמש שנים ומדברים על 5000 משפחות. אני מכבד את הצעתו אבל מציע לא להחליט עליה בשלב זה, כי לא תכנון בחדרי חדרים כהחלטה חגיגית.

אשר לדבריו של השר קול - אני ממליץ לא להחליט.

אם מישוו חושב שלא כדאי לפתח את ימית - אני מציע לו להתנגד להצעה המובאת כאן ולהצביע נגד העניין. מי שחושב שצריך לפתח את ימית בלי להגדיר לאן, זאת אומרת שיש רוב מכריע או קונסנסוס בכיוון המגמה לפיתוח ככל שניתן לפתח מהר את המקום. אם זה כך - הדרך לעשות זאת זה לא להחליט על מה הולכים. לדעתי, יהיה נזק אם נעורר ויכוח עקרוני מה תהיה ימית. הנזק שנגרם במסמך גלילי היה בוויכוח על המסמך. אני מציע לא לחזור לשגיאה שעשינו, ללכת צעד אחרי צעד במהירות הניתנת בלי לעשות מזה עניין עקרוני.

י. צור:

אני מקבל את דברי מר בראון בנוגע לכך שאין כל

צורך לעשות "טראסק", אין בזה תועלת, זה פסול

מכל הבחינות וזה יזיק. יחד עם זאת אנחנו יושבים כאן כדי לקבוע קו מסויים, כדי לקבוע עקרונות לדרך שאנחנו הולכים בה.

אני מקבל בהחלט את ההצעה של שר השיכון בנוגע

להתקדמות ואני אולי מרחיק לכת ממנו: אם יש לנו אפשרות איזו שהיא להביע דעתנו בפני משרד האוצר בנוגע לקצב, הייתי אומר שחיוני מכל הבחינות - גם מהבחינה ששר המשפטים דיבר עליה, שהיא עקרונית וחשובה מאד - לעשות את המקסימום כדי לקדם את העניין.

אני רוצה לעמוד על נקודה אחת שמעטים מדברים

עליה אבל הכל מודעים לה. יש לנו בעיה מדינית. אינני יודע מתי היא יכולה לצוף ולעלות אבל יבוא יום והיא תצוף ותעלה, וכאשר היא תצוף ותעלה הרי יש הבדל גדול בין קיומו של מרכז קטן של כמה מאות משפחות לבין מרכז גדול, כי זה קובע למעשה מראש את הקו המדיני שלנו בנוגע לפתחת רפיח, ובעניין זה אין לי כל ספקות. מרכז קטן הוא מטרד, זה היה, להבדיל, כמו נחל-ים.

איש לא חשב שבנחל ים יהיה ישוב קבוע.

השר מ. קול:

אני שמעתי דברים אחרים על נחל ים.

י. צור:

אם לעשות - בקנה מידה גדול. אם מוטל עלינו לקבוע כאן מגמות הייתי אומר שלדעתי כולנו בעד מגמה של פיתוח מהיר של ימית, מהר עד כמה שאפשר ומושלם עד כמה שאפשר כדי שהיא תגדל במהירות. אם נקרא למקום מרכז איזורי או מרכז עירוני, זו נקודה שאיננה מדאיגה אותי יותר מדי. זה היה אז מוצא פנימי וזה לא מעסיק אותי.

אצלי זה לא היה מוצא פנימי.

השר מ. קול:

אני מסכים לדעה שאם הוועדה הזאת תקבל החלטה

י. צור:

ויפורסם שימית היא לא מרכז איזורי אלא עיר -

אנחנו מעוררים מחדש ויכוח שאיננו נחוץ לנו לא כלפי פנים ולא כלפי חוץ. מכל מקום, המגמה בענין זה צריכה להיות ללכת בפירוש בגדולות. לכן אני מקבל את ההצעה של שר השיכון עם המלצה להחיש את הקצב.

כאחד שליווה את חלום ימית, עד כמה שזה נוגע

הרב קירשבלום:

לקבוצה האמריקאית שבראשית הימים הייתי חלק ממנה,

אני מאושר לשמוע שענין זה לא רק התקדם אלא ימשיך להתקדם גם בשנים הבאות ונגיע ללמעלה מאלף יחידות.

אני תומך במיוחד בהמלצתו של מר וייץ בקשר

להקמת ועדה מרכזית או צוות מרכזי, כי בביקורי בימית לפני כתשעה חודשים מצאתי שיש להם בעיות אין סוף, אם כי יש התקדמות מעודדת מאד. פגשתי גם בחלוץ של המקום, שהיה חזן באמריקה וכאן הוא מטפל בדברים הרבה יותר חשובים ודואג לענין ~~שקט~~ שיקימו. כאמור, יש להם בעיות ולא מצאתי ועד מרכזי או גוף ~~פא~~ מרכזי אלא כל אחד לוקח יוזמה פרטית בקשר לפרט מסויים. מכיוון שהבעיות שונות, רבות ומגוונות חשוב שתהיה כתובת מרכזית ושהדבר יתבטא על-ידי גוף מרכזי. אני חושב שעל-ידי גוף מרכזי תהיה התקדמות יותר מהיר.

בהיותי שם התברר לי שאנשים אינם יודעים איך

וממה יתפרנסו.

השר י. בורג:
אני מבקש לשאול אם היושב-ראש יכול להאיר עינינו בדבר המשך הפעולה ההתיישבותית בגולן. אני שואל זאת לאחר ששר המשפטים הצפין מימית עד ירושלים.

השר מ. קול:
אחרי הדיון שהיה כאן אני מציע להעביר את הענין לממשלה. אנחנו לא חיים על שתי פלנטות ואילו כאן התקיים דיון כאילו אנחנו חיים על פלנטה אחרת. אנחנו נמצאים במצב של מצוקה כספית גדולה, אנחנו נמצאים בתקופה של קיצוצים אזוריים בתקציב, שיהיו גדולים יותר. שמעתי אתמול שצריך היה לקצץ בתקציב משרד השיכון מכיוון שאין עליה. לא שמעתי פרטים ולא הבעתי דעה בענין זה, אני צריך לדבר על כך מקודם עם שר השיכון.

אנחנו חיים בתקופה קשה. יש מי שחולם ש"אנקל סם" יתן לנו סכום של 2,5 מיליארד. זו אשליה. אם כן, כשיש הגבלה צריך להחליט על עדיפויות וזה ענין מדיני. אני חושב שהענין הזה של עדיפויות הוא ענין מדיני ממדרגה ראשונה. בעיני הגליל והגולן, נוכח הסכנות העומדות לפנינו, מהווים אתגר ראשון, חזית ראשונה. אנחנו עומדים על הסף בענין זה. אני רוצה לדעת מה העדיפויות. לצערי, אנחנו לא חיים בגן עדן שאנחנו יכולים לעשות את כל הדברים ^{הטובים} שעולים. שמעתי מראש הממשלה שלאחר הפינוי של אבו רודס צריך לחזק את אופירה. שר השיכון היה באופירה וראה שהמצב שם קשה. שר החקלאות מבקש דיון על גורל אופירה. זה לא ענין של ויכוח אידיאולוגי פוליטי. ראיתי את ימית לא כעיר גדולה בתקופה הזאת אלא כמרכז איזורי, וזה לא היה תכנים או ~~היה~~ פורמולה. אני חי ~~היה~~ בהרגשה שאנחנו מקיימים דיונים ודנים כאילו אנחנו חיים בעולם לא מציאותי. המצב חמור מאד, תחליט הממשלה מה העדיפויות ואיפה להשקיע כסף - האם משרד השיכון צריך לבנות בגליל שהוא ריק מיהודים - שר הבטחון מציע פדרציה, אני חושש שבקצב הנוכחי הגליל יהיה בתוך הפדרציה הערבית - או בגולן או שעדיף לבנות ימית גדולה. אינני יכול לחיות בתלישות מן המציאות. אני תובע שהענין יובא לממשלה והיא תחליט על עדיפויות, איפה להשקיע את האמצעים המצומצמים שלה, שעלולים להיות יותר מצומצמים.

השר ש. רוזן:
את יחסי הפוליטי לפיתחת רפיח אמרתי לא פעם. אנחנו מחייבים את ישובו של המקום כל עוד לא נוגעים בבדואים. אני סבור שענין הסמנטיקה, עיר או מרכז איזורי, איננו חשוב השאלה מה מבצעים.

אם שואלים על התקציב - כאשר יתקיים דיון על התקציב יש לי שאלה אם לא משקיעים יותר מדי בהתנחלויות מתוכננות ולא באלה שהוקמו.

השר ש. רוזן:

אינני בעד תכנית לחמש שנים וזריקת סיסמאות של 500 משפחות.

עלינו לזכור כי למקומות בגליל אין ביקוש כמו זה שיש לימית, שהיא מקום מושך. אני תומך בהערותיו של שר המשפטים שצריך להקפיד על סדר.

השר מ. קול:

כל מה שמושך הוא טוב? אני שומע זאת לראשונה מנציג של תנועה חלוצית. העמדות שלך בענין הגולן הן שונות ואינני יודע אם אתה בעד התיישבות בגולן או נגד.

הש"ר השר י. גלילי:

עכשיו ברור שהשר רוזן בעד פיתוח הפיתחה.

השר מ. קול:

כבודם של הכדואים במקומם, אבל הענין של פיתחת רפיח איננו רק בדואים.

היו"ר השר י. גלילי:

שרי מפ"ם הצביעו בהתלהבות בעד ישובים בגוש עציון ואם אבדוק - אמצא הצבעות נוספות. אין ספק ששרי מפ"ם תמכו בהתנחלויות בגולן ובפיתחת רפיח. לאחרונה ביקש נציג הקיבוץ הארצי, הידוע בזיקתו למפ"ם, ישוב נוסף ברמת הגולן.

השר ש. רוזן:

זה נכון.

הגרעין הרוסי עליו מדובר הוא יותר מגובש ויש לו ראשית תעסוקה ותכניות שהן בתהליך של ביצוע. הגרעין האמריקאי לעומתו לא מגובש אבל יש לו תכניות רבות. אני דואג שכל אחד מהם יקים פרויקט לעצמו, אני דואג לגרעין מבחינה חברתית כגרעין.

שאלת התעסוקה בשלב זה באיזור הזה היא בעיה שעדיין לא קיימת. אינני אומר שהיא לא תהיה קיימת כאשר יגדלו, אבל כיום היא לא קיימת.

השר א. עופר:

כיצד מתפתח ישוב עירוני, להבדיל מישוב חקלאי, ולמה הוא מתפתח - זוהי פונקציה של דברים רבים. אי-אפשר לקבוע את הדבר הזה בשלב הקמה. יש מקומות שחשבו שהם יתפתחו לעיר, והציפיות לא התגשמו, לדוגמה עפולה. לעומת אלה היו ישובים שלגביהם^{היו} פחות פרסנזיות והם כן התפתחו. אינני יודע מדוע אנהנו כוועדת שרים להתיישבות ננהג לגבי ישוב עירוני בצורה שונה משאנחנו נוהגים לגבי ישוב אחר. כשאנחנו מחליטים על קיבוץ או על כפ"ת האם אין שם בעיות של תעסוקה ושל עבודה?

כשאנחנו מחליטים על נקודת התיישבות אנחנו יודעים
ראשית מה המים ומה הקרקע שיעמדו לרשותם.

השר ח.י. צדוק:

אבל מר רענן וייץ איננו מציע ועדה בין-משרדית.

מר אבני:

כשמדובר ביישוב עירוני - יש נוהגים כיצד פועלים
בענין זה, איך מקימים, יש תיאום. בעיית התעסוקה
קיימת ברוב המקרים. כשהחלטנו על תכנית לפיתוח הגליל גם שם השיכון מקדים את
התעסוקה. אפילו כשמחאמים לא תמיד הדברים מתבצעים בד בבד.

השר א. עופר:

אני לא תומך בוועדה בין משרדית.

השר מ. קול:

צריך לקבל את ההנחה שמשרדי הממשלה הנוגעים בדבר
יעשו את העבודה המקצועית הטובה. אני מודה שיש
בעיה גם בענין האכלוס אם כי יש קריטריונים לאן צריך למשוך אוכלוסיה ויש
קריטריונים כיצד לנהוג כשיש יותר מועמדים. בעיר העתיקה קרה מה שקרה
מפני שלא משרד מקצועי טיפל בדברים וניסו לעשות דבר יוצא דופן. אני יכול להבטיח
שנסתכל בזה בצורה המקצועית ביותר.

השר א. עופר:

הערה לשר קול: קיימת בעיית עדיפויות אבל גם אם
יקצצו את התקציב יהיה למשרד השיכון תקציב גדול, כי יש תקציב לגליל, לדרום
ולירושלים ובשנה הבאה אציע לקצץ יותר את התקציב לרצועת החוף אם כי גם שם
אי-אפשר לקצץ את התקציב במה שנוגע למשכנות עוני. אם יהיה רצון לקיים דיון על
תקציב משרד השיכון - זה יהיה לא רק לגבי ימית.

כשדיברתי על עדיפויות, דיברתי לא רק על משרד
השיכון.

השר מ. קול:

יכול משהו לטעון מדוע מבצעים את נתיב ~~האכלוס~~ אילון
אולי במקום כבישים בגליל.

השר א. עופר:

אני חוזר ומדגיש שלא דיברתי על תקציב משרד השיכון
בלבד.

השר מ. קול:

זה מגיע לביטוי בתקציב משרד השיכון.

השר א. עופר:

השר א. עופר:

מכל מקום, אין אטעם להביא את הענין לממשלה,
כי אני צריך להציג את כל התקציב ולהסביר כיצד

נעשית החלוקה.

השר מ. קול:

הייתי בישובים ברמת הגולן ואמרו לי שאילו היו
במקום יותר יחידות דיור - הם יכולים היו לקבל

יותר משפחות.

השר א. עופר:

זה לא מדויק. א מר אבני אומר, והיושב-ראש
יודע ש זאת, שממה שאנחנו בונים ניתן להכפיל את

האוכלוסיה בגולן.

היו"ר השר י. גלילי:

השניים צודקים.

השר א. עופר:

אני לא מציע לשנות השנה את התקציב. אם יבואו
קבלנים פרטיים - לא יהיה צורך בתקציב ממשלה
אבל כל עוד אין החלטה על כך לא אוכל להרשות להם לבנות, אם תהיה החלטה חיובית -
אוכל לתת רשות.

היו"ר השר י. גלילי:

אני רוצה להדגיש הדגשים אחדים, לבל תהיה הסחת
דעת, ממש ממה ששמענו היום.

דבר ראשון, שמענו ששר השיכון מתכוון להמשיך

בבנייה בימית על בסיס התשתית שהחלטנו עליה עד למסגרת של 1000 יחידות דיור
נוספות על 350 היחידות, לפי קצב שייראה לאפשרי בהתחשב במועמדים לאכלוס
ובאפשרויות התקציביות שיהיו לרשות משרד השיכון.

2. שמענו, וזו נקודה עקרונית, מפי שר השיכון,

שבמידה ותהיה פנייה לבנייה פרטית במסגרת העקרונות המקובלים לגבי ימית והתכנית
של ימית, שהוא יראה את הדבר הזה למבוסס ואפשרי, יתיר זאת ויענה לזה.

3. אין הדבר הזה מונע מאתנו מפעם לפעם לבקש

משר השיכון לשמוע מפיו מה המצב לגבי הבנייה בימית, אבל הוא לא זקוק לאישור
הוועדה, במסגרת 1000 יחידות הדיור הנוספות.

זה אשר להחלטה שלנו היום.

היו"ר השר י. גלילי:

אני רוצה כמה הערות. אני ממליץ מאד לחברנו השר קול לוותר על ההגדרה הציונית של ימית, בין אם נקרא לה מטרופולין, עיר פלך או עיר מחוז. בזה אינני אומר שלא צריך להגדיר, לא במינוח אלא בתוכן, למה אנחנו רוצים לפתח את ימית. זה לא מצב שאנחנו צריכים לעמוד על המשמר שמא שר השיכון מתכוון להפנות לימית את כל המשאבים המיועדים לגליל או לנגב, אלא יש קריטריונים לפיהם הוא פועל. אני משבח את היוזמה של שר השיכון לגבי הבנייה בימית, אבל היא לא חורגת מגדר הנתונים הנורמאליים שאנחנו חייבים בהם.

אני אבוא בדברים עם שר השיכון, שיביא במועד מתאים, בלי שאני מחייב על דחיפותו, את קיום ההחלטה בדבר תכנית כוללת של פיתוח ימית.

אני מעריך את מה שאמר מר בראון לגבי ה"טראסק". אני מזהיר מפני טראסק. הטראסק הוא בעוכרינו, הוא היה בעוכרינו כשנולד הרעיון של ימית, כי הוא בא לחלל העולם כעיר של 250 אלף נפש ועכשיו, באווירה המדינית המחודדת, אני מאד ממליץ להימנע מדיונים כוללים אם הם לא אחראים לפעולה המעשית היום-יומית. המסגרת של 1000 ו-350 יחידות דיור איננה מצדיקה עכשיו את הדיון המדיני הכולל.

אני רוצה לומר שני דברים לגבי הגולן: האחד - כפי שהובהר לי, ציטוט/לא נכון את שר השיכון. מה שנאמר לאנשי הגולן היה, שאם תושלם הבנייה המתוכננת יהיה מקום להכפלת האוכלוסיה במקום ואילו בעתונות נאמר שבמסגרת הבנייה שכבר קיימת יש אפשרות להכפיל.

השר א. עופר: הבנייה הנעשית היא המתוכננת.

היו"ר השר י. גלילי:

עם זאת צודקים אנשי רמת הגולן, לא בכל הישובים אלא בחלק, שאילו היו מוכנות יחידות דיור - זה היה מחיש את הקליטה. אי-אפשר לבוא בטענות למשרד השיכון מפני שהוא בנה בהתאם להחלטות שלנו. כל שנה קיבלנו החלטות בעניין הקצב וכל שנה קבענו תקציב גם לפיתוח הישובים הקיימים וגם לישובים חדשים.

מכל מקום, אני רוצה בהזדמנות זו לומר, בחשובה לשר בורג, שבאתי בדברים עם ראש הממשלה ואני מניח שבמועד קרוב, אני מקווה קרוב ביותר, הדבר יובא, בהתאם להמלצת הוועדה הזאת, לדיון בממשלה.

היו"ר השר י. גלילי:

אשר לענין ארבעת המאחזים הנוספים. אני ממליץ
לשר קול לא למנוע אותנו מקבלת החלטה.

השר מ. קול:

אני רושם את הזכות להביא את זה לממשלה.

היו"ר השר י. גלילי:

חבל על הדיו לרישום הזכות. הזכות נתונה באותיות
אש.

השר ח.י. צדוק:

האם אני יכול לראות את ההודעה של שר השיכון
וההבהרות שהוספתי כמקובלת על הוועדה?

אנחנו לא רושמים לפנינו הודעה של שר השיכון.
אנחנו מקבלים הצעה של שר השיכון. אני בעד שנקבל

את ההצעה.

י. צור:

בהחלט.

השר י. גלילי:

אני מניח ששתיקה כהודאה.

השר מ. קול:

בישיבה האחרונה של הממשלה ביקשתי מראש הממשלה
להגדיר את המושגים לגבי ימית. ראש הממשלה אמר
שהענין יהיה בוועדה השרים להתיישבות. עכשיו יושבת ועדת השרים להתיישבות ומאחר
שהוועדה איננה רוצה להגדיר - אפנה שוב לראש הממשלה ואבקש ממנו להביא את הענין
לישיבת הממשלה.

היו"ר השר י. גלילי:

אני מבקש משר התיירות לדייק, ואני במתכוון
משתמש בלשון פורמאלית. אני מודיע הודעת היושב-

ראש, שיש החלטה של ועדת השרים להתיישבות לדון בהצעת תכנית לפיתוחה של ימית
בעתיד. אם כוונתו של שר התיירות איננה לסמנטיקה אלא לתוכן, הצעתו תדון בוועדה.
אשר לעיתוי הדיון, אני חושב ששר השיכון ואני מוסמכים לקבוע אותו. אינני שולל
את זכותך, כחבר בממשלה, לבוא בדברים עם ראש הממשלה, אבל אם ראש הממשלה ישאל
אותי, ויש להניח שהוא ישאל, אני אשיב שבקשתו של שר התיירות ידועה, אנחנו לא
רואים בה דחיפות ראשונה במעלה ותבוא השעה ששר השיכון ואני נביא תכנית לממשלה.

השר מ. קול:

אני יודע שיש החלטה כזו אבל יושב-ראש ~~ה~~ הוועדה

ושר השיכון יכולים להחליט ~~שה~~ שהדיון יתקיים
בתקופה שבין משיח בן יוסף לבין משיח בן דוד.

7.10.75

מנין אתה יודע שזה כל כך רחוב?

היו"ר השר י. גלילי:

אני מבקש שתהיה הגבלה בזמן. זה לא ענין סמנטי.

השר מ. קול:

אדבר על כך עם השר עופר.

היו"ר ~~מ~~ השר י. גלילי:

אני מבקש שתודיע לי על חאריך מחקבל ~~א~~ על הדעת.

השר מ. קול:

היות ויש מקום ליוזמה פרטית, לבנייה פרטית, מי יקצה את האדמה לבנייה פרטית?

גב' יגלו:

זו מערכת מסובכת של נוהלים. ההמלצה היא של משרד השיכון למינהל מקרקעי ישראל.

השר א. עופר:

הישיבה ננעלה בשעה 11.00

הת/3. המשך הבניה בימית

יו"ר הועדה להתיישבות פותח.

בדיון משתתפים השרים: א. עופר, י. גלילי, י. בורג, ש. רוזן
מ. קול, ח. י. צדוק, וה"ה י. קלארמן
ש. אבני, ר. וייץ, י. צור, מ. בראון,
מ. קירשבלום, והגב' ר. יגלום

מ ח ל י ט י ם , בהמשך להחלטה מס. 750(הת/14) של הממשלה מיום
ח' בסיוון תשל"ה (18.5.75):

א. לאשר את הצעתו של שר השיכון בדבר המשך הבניה בימית, בנוסף
על 350 יחידות שנשלמו, במסגרת החלטת הממשלה הנ"ל על בניית
תשתית ל-1000 יחידות דיור נוספות. קצב הבניה יקבע ע"י
שר השיכון בהתחשב במועמדים לאכלוס ימית ובאפשרויות התקציביות
שיעמדו לרשות משרד השיכון.

ב. הועדה רושמת לפניה את הודעת שר השיכון כי משרד השיכון יאפשר
בניה פרטית בימית שתבוצע על-פי העקרונות המקובלים והתוכנית
המאושרת של ימית.

ג. הועדה רושמת לפניה את הודעת היו"ר, כי שר השיכון יתבקש לדרוש
מזמן לזמן לוועדה על קצב הבניה בימית.

ה י ש י ב ה נ ב ע ל ת

W64

מזכירות הממשלה

סגנון גוי.

צ"ק 1 מ"ק 2.
ש מ ר

פרוטוקול
ישיבת הועדה להתיישבות
ד' בתשרי תשל"ו - 9.9.75

בכחו השרים: י. גלילי - יו"ר, א. אוזון, י. בורג, ש. הלל, א. ידליון,
א. עופר, ח. י. צדוק, מ. קול, י. רפאל ש. רוזן

בעדרו השרים: י. אלון, ש. פרס, י. רבינוביץ (בחול"ל)

בכחו חברי הנהלת הסוכנות היהודית: ר. וייץ, ח. פינקלשטיין, מ. קרובה,
א. שבקר

בעדרו חברי הנהלת הסוכנות היהודית: מ. בדאון, א.ל. דולצ'ין, ר. יגלום,
מ. קירשבלום, י. קלארמן, ע. שפירא

משתתפים נוספים מטעם הממשלה:	ש. אבני	- משרד השיכון
	ג. אבר	- מזכיר הממשלה
	י. גוטמן	- לשכת שר המשפטים
	אלוף ר. ורדי	- מתאם הפעולה בשטחים
	א. מקובר	- לשכת היצר י. גלילי
	מ. בצר	- משרד הבטחון
	ש. שקלנביץ	- משרד החקלאות

משתתפים נוספים מטעם הסוכנות היהודית: מ. זילקה
מ. ריבלין
י. אדמוני
י. שמיר

א. ליסנסקי - מזכיר הועדה

סדר היום: הת/1.	ישובי עולים	צ"ק 2
הת/2.	רמת הגולן	צ"ק 21

מגמות/

בפרוטוקול זה 30 דפים.

רמיה: מלכ לונדין.

היו"ר השר י. גלילי: אני פותח את הישיבה.

מגמות בהתיישבות חדשה (לרבות ישובי עולים)

היו"ר השר י. גלילי: נראה לי שבנושא זה קיימתי את השיחה האחרונה שהיתה לי עם פנחס ספיר ז"ל, כאשר הוא הודיע לי, מיוזמתו, שבדיוני הנהלת הסוכנות וכדיוניו עם רענן וייץ ואדמוני, הם הגיעו לכלל אפשרות לקדם את התכנית בדבר ישובים שיוקמו ע"י גרעיני עולים. הוסכם בין הנהלת הסוכנות, משרד השיכון ומשרד הקליטה כי משרד השיכון - מתוך תקציב הדיור לקליטת עולים - יקצה 200 יחידות דיור אצל לישובים חדשים שיוקמו ע"י גרעיני עולים, 100 בשנת התקציב הנוכחית ועוד 100 בשנת התקציב הבאה.

כמו-כן הודיע יו"ר הנהלת הסוכנות והמחלקה להתיישבות, שהמחלקה להתיישבות הקציבה את הסכומים שיידרשו בשנת התקציב הנוכחית להקמת חמישה ישובים חדשים שיוקמו ע"י גרעיני עולים. לפיכך מוצע היום להחליט על התחלת הפעולה להקמת חמישה ישובי עולים מהם שני ישובים בחבל רפיח - הכוונה למושבים - במסגרת ששת הישובים המתוכננים, שעליהם החלטנו ב-14.5.74, וכן שני ישובים באזור שגב וישוב עולים אחד בערבה. יחד עם זה, להגדיל בקסיף את מספר היחידות ולייעד אותן לעולים חדשים. החלטה על כך קיבלנו ב-6.5.74.

הוסכם בין הגורמים ההתיישבותיים, כאישורו של שר החקלאות, במכתבו אלי, שהמושב הזה יהיה גדול מהמקובל והוא יגיע ל-200 יחידות חקלאיות; הוא ייבנה בארבע שכונות מגורים חקלאיות, במרכז הציבורי, מוסדות ציבור ובתיים של עובדי הציבור.

הבתים ~~אלעובדי~~ הציבור לא יעלו על 30% ממספר המתיישבים החקלאיים.
היינו: לגבי ישובים חדשים שטרם החלטנו על הקמתם, אנחנו מדברים
על שני ישובי עולים באיזור שגב ועוד ישוב עולים בערבה.

באשר לשני ישובים בחבל רפיח, זה במסגרת ששת
הישובים המתוכננים עליהם החלטנו ב-14 למאי.

אני רוצה להזכיר לחברי הממשלה, כי חברי
הנהלת הסוכנות אינם מודעים לזה שלאחר ההחלטה שלנו ב-14.5.74
הדבר הגיע לשולחן הממשלה והיו צריכים לעשות פעולות לגבי הקרקע.
התכנית אושרה, והוסכם שלגבי הקמת כל ישוב צריך להביא את זה להחלטה.
החלטנו על הפקעת קרקעות והחלטנו שהקמת כל ישוב טעונה החלטת הועדה.
לכן לגבי שני הישובים בחבל רפיח יש החלטה שכבר נתקבלה. גם על
קסיף כבר הוחלט. לגבי שני הישובים באיזור שגב - זו החלטה חדשה.

מר י. אדמוני: התכנית היא כדלהלן:

אנחנו מציעים להקים שני ישובים לעולים כגוש
שגב בגליל המערבי, שזה חלק מהתכנית שלנו לגליל. דיברנו על
שני גושי התישבות יהודית, אחד בתפן ואחד בשגב. הישוב הראשון
בשגב הוא בבנייה עבור גרעין ישראלי. אנחנו מציעים להוסיף שני
ישובים לשני גרעיני עולים; הישוב הראשון מיועד לגרעין עולים
שנמצא בשלבי התארגנות בארה"ב. הגרעין מתרכז סביב שיקאגו ומסונף
לארגון ציוני אמריקה, הוא מונה 130 - 150 חברים. קבוצת החלוץ
רוצה להגיע כבר החודש ארצה והיא תיכנס למחנה הכשרה בשבי ציון.
אנחנו מקימים לצורך זה, ביחד עם מחלקת העליה והקליטה של הסוכנות
ומשרד הקליטה, מחנה הכשרה, שבו הקבוצה הזאת תתגבש ותתארגן,
אמנם לתקופה די ארוכה, כי תחלופנה שנתיים עד שלוש עד שהישוב
הזה יוקם. החברים יודעים שהם צריכים לשהות שם שנתיים בערך עד
הקמת הישוב.

שגב א' ו-ב' קרובים מאד אחד לשני. זה גרעין
"מצדה" שיכול להיות שיצטרף אליו גם גרעין ישראלי שהוא גרעין של
חברים שעבדו בעיקר במפעל ב' של התעשייה האווירית. זו חבורה של בעלי
מקצוע מאד מתוחכמים. היינו רוצים שיהיה שילוב של שני הגרעינים
האלה. אבל זה בינתיים רק משאלה. עכשיו מדברים על הקמת ישוב
לעולים, כאשר קבוצת החלוץ של הישוב הזה עולה ארצה החודש.
זה יהיה ישוב שקיומו על תעשייה. כל קבוצת הישובים באיזור שגב
מבוססת על תעשייה. הם יהיו קואופרטיביים סגורים, ישובים שמבוססים
על הקריטריונים שהועדה אישרה באחת מישיבותיה הקודמות.

הישוב השני שאנחנו רוצים להקים באיזור שגב,
הוא מעולים שיבואו מדרום אמריקה. לפי האינפורמציה שמגיעה אלינו
הנושא הזה של הקמת כפרי תעשייה יכול לקסום לגרעינים מדרום אמריקה.
מדובר על כך שנארגן גרעין שיכוון מראש להליכה לאיזור שגב ג'.
בעיית דרום אמריקה ידועה לכם והחשיבות לפתיחת עליה משם - אין
צורך להדגיש כאן. דוקא מבחינת הנסיה של העולים, הם רוצים ללכת
לישובים המבוססים על עבודה בתעשייה. נראה שיש אפשרות לגרעין גרעין
דרום אמריקאי שיעלה באיזור שגב. קסיף נמצאת ברצועת עזה.
כאן אנחנו מדברים על גרעין קיים שהוא אמריקאי דתי, שמוקם
בשם נאות מדבר. קבוצת החלוץ כבר נמצאת בארץ והיא נמצאת במשואות
יצחק, בדומה למחנה שאנחנו עומדים להקים בשבי ציון, הקימונו
גם מחנה במשואות יצחק, והגרעין יהיה שם עד שיעלה לישוב מתוכנן
באיזור קסיף. הגרעין היום מונה 25 חברים. יש כבר 10 ילדים
ויש הנחה שהגרעין הזה יגדל ולא תהיה בעיה עם עליית הגרעין על
הקרקע, שיעלה לפחות עם 40 משפחות.

שני הישובים הנוספים הם בפיתחת רפיח, מה שקראנו "שדות ה' ו-ו'", שלושה ישובים מתוכננים. אלה אינם ישובים שאנחנו מציעים היום בפעם הראשונה, אלא במסגרת תכניות שהבאנו הנה ואנחנו מביאים אותם עכשיו לאישור קונקרטי לכצוע.

שני המושבים האחרונים כגוש המושבים שהצענו להקים באיזור הפיתחה, מבוססים על כתי צמיחה. אנחנו מדברים על גרעין אנגלו-סקסי אחד וגרעין של צרפתים. בתנועת העליה בצרפת קיימת נטייה להליכה להתיישבות. אתם יודעים שרמות מאיר מבוססת על עלייה מצרפת; תלמי אליהו שהיתה גם כן מבוססת על עליה מצרפת. אנחנו רוצים לתת אפשרות לתנועת העליה מצרפת להקים ישוב שלישי בפיתחת רפיח. הישוב השני הוא אנגלו-סקס, לפי ההערכות שלנו במה שנוגע לקצב עליה של עולים בשדה ניצן נראה לנו שזאת לא תהיה בעיה להקים ישוב שם.

לא התחלנו לגרען את הגרעינים כי אין לנו

החלטה כזאת ולא היינו רוצים שם להקדים לפני שיש החלטה. לפי התגובות מהשליחים, לא תהיה בעיה לגרען את הגרעינים האלה.

בימים אלה אנחנו חונכים מרכז קליטה בחבל

לכיש בנהורה. הכוונה להביא את העולים למחנה הקליטה הזה שיוכל לקלוט עד 50 משפחות. הגרעינים יוכלו לעבור לנהורה ואחר-כך לעבור לישוב הקבע הנבנה עכורם.

הישוב הששי הוא קסורה ב' בערבה, אמריקאי-

ישראלי של התנועה הרפורמית, המסונף לאיחוד הקבוצות והקיבוצים, זה יהיה קיבוץ שקיומו על החקלאות. הקבוצה הראשונה נמצאת בטהארגנות

בכפר המכבי. יש להניח שהקבוצה הזאת תגדל גם ע"י תוספת עולים וגם ע"י תוספת של גרעינים של איחוד הקבוצות והקיבוץים.
אלה הישובים שאנחנו מציעים להקים.
הישוב הששי הוא קטיף שייושב ע"י בנים מהנגב המערבי.

השר א. אונזל: מה זה: "קטיף - הרחבה"? קטיף עוד לא קמה
אז למה מדברים על הרחבה?
מה זה 70 יחידות משק?

היו"ר השר י. גלילי: בקשר לנייר על קטיף, המפה תופסת, דברי ההסבר - אינם תופסים, תופס כעניין זה המכתב של שר החקלאות, שאני רוצה לקרוא אותו:

המאושר יהיה גדול מהמקובל. זה מונח
ה"הרחבה" - 200 יחידות חקלאיות ב-4 שכונות מגורים חקלאיות
ובמרכז ייבנו מוסדות הציבור והבתים לעובדי הציבור, והם לא
יעלו על 30% ממספר החקלאים.

מר י. אדמוני: אנחנו מדברים על שלוש שכונות ולכן מופיע
המספר 70. הקבוצה הראשונה שלה אנחנו רוצים
להקים שכונה, היא קבוצת הבנים. תהיה אגודה אחת על 210 יחידות.
אנחנו חולמים ~~אצאאשבתענך~~ תהיה אגודה אחת. יש מגמה להרחיב
את האגודות מסיבות שונות, בעיקר ארגוניות. לנו נראה שהאגודה
הגדולה יש לה יתרונות. אנחנו מדברים על מיזוג יחדנה עם בית יוסף
לאגודה אחת. היתה הצעה של שר החקלאות להקים את הישובים כאגודה
אחת כאשר בתוכם יש שכונות כמו בתענכים. מדובר על ישוב שמיועד

לבנים ושכונה שניה המיועדת לעולים. לכן זאת הרחבה מבחינת האגודה,
זו הרחבה של השכונה השניה על הראשונה שעליה כבר קיימת החלטה.
אני מקווה שחליטו להקים אותה תוך זמן קצר.

מבחינת היחידות האחרות אנחנו מדברים על
70 יחידות במרכז הגושי שם יוכלו בעיקר בעלי המקצוע.

השר מ. קול: האם יש תקציב לבצוע הסעיף הזה?

מה היחס בין שכונה ואגודה? אגודה אני
יודע מה|זה ; אבל מה זאת שכונה מבחינה משפטית וציבורית -
יש להם ועד נפרד? מה היחס ביניהם? המושג הזה הוא חדש ואני
מבקש להבהיר אותו.

אני שמעתי על שני ישובים שקשורים לזרמים
האחד דתי במשואות יצחק והשני רפורמי במסגרת איחוד הקיבוצים
והקיבוצות. האם הם מוגדרים ברורות? ואם כן, האם היה דיון על
כך בועדה של המרכז החקלאי, שם דנים על העליות של הגופים השונים?
אני מחייב בהירות בעניין זה. הייתי רוצה לקבל אינפורמציה מדויקת
האם מגדירים אותם השליחים של הסוכנות או האם הם מוגדרים פה?

מר קרונה: מדובר על שני ישובים שתהיה להם השלמה
מהארץ. על איזה בני מושבים מדובר בקשר
לקסיף ובשגב. האם זה ע"י מכרז או ילידי הארץ. הייתי מבקש
אינפורמציה.

השר ח. צדוק:

קטיף - מבחינה קונצפטואלית - זה פיתחת
רפיח או רצועת עזה?

היו"ר השר י. גלילי:

לשאלת שר המשפטים אני רוצה לומר את חוות
דעתי. התשובה על השאלה הזאת תהיה תלויה
בהחלטות שועדה זו - על דעת הממשלה או באישור הממשלה - תקבל בעתיד
כאשר נראה לי שאנחנו לגבי רצועת עזה, נמצאים במצב לא טוב, באי-
בהירות קונצפטואלית שלנו. היו לנו השקעות ברצועת עזה שאין להן
המשך, לא המשך של ביסוס וגם לא המשך של תוספת שהם בגדר האחדות,
כמו מיצרים, כפר דרום ועוד. לא במקרה עד עכשיו לא הוכאו לועדה
הצעות בנידון, כי יש בזה אי-בהירות גם בין האנשים העוסקים בזה
מבחינה התישבותית. כל ההצעות בנידון קשורות קונצפטואלית פוליטית.
בעתיד נצטרך לספל בסוגיה הזאת. בינתיים נראה לי שמבחינה התישבותית
קטיף עומדת בפני עצמה. מה שנחליט בעתיד יקבע את הכיוון שלה.
זו תשובה על דעתי האישית.

מר ר. וייץ:

אביע את דעתי האישית ואחר-כך את הקונצפט
ההתישבותי.

לגבי רצועת עזה נשאלת השאלה, אם החיץ
ההתישבותי שאנחנו עושים, איזו מטרה מדינית יכולה היא לשמש
בעתיד. דעתי האישית היא שאת רצועת עזה אסור לספח למדינת ישראל.
הישוב בקטיף איננו סוגר את האופציות, הוא קונצפטואלית ופונקציונאלית
חלק מפיתחת רפיח. מה שאין כן אם נדון בישובים האחרים. יש שם
מקיפים, עירוניים וסמי-עירוניים.

היו"ר השר י. גלילי: אני קובע שקסיף היא חלק קונצפטואלי

והתישבותי של מדינת ישראל, אבל אני

לא קובע, כי עדיין ישנה בנידון אי-בהירות.

מר י. אדמוני: בענין התקציב, לגבי יחידות הדיור, ההשכם

עם משרד השיכון והקליטה שחלק מהתקציב

לדיור יעבור לתקציבי דיור לעולים בישובים אלה, קיים. נתקבלה

החלטה שהסוכנות תישא בהם. קיימת החלטת של ספיר ז"ל ודולצ'ין יבד"לא

לממן את הוצאות שתהיינה במהלך השנה התקציבית הזאת בגין הקמת

הישובים האלה.

הגבול בין שכונה לאגודה איננו ברור.

מה שברור הוא שתהיה אגודה אחת משותפת לכל השכונות, מזכיר אחד.

אגודה אחת עם הנהלה אחת. אלא מאי? היות ומדברים על קבוצות

שונות של מתישבים שתאחזנה בישוב הזה, ותהיינה 200 יחידות

דיור, אנחנו מציעים שיתנו לקבוצות שונות אפשרות להתארגנויות

חברתיות שונות כדי שיוכלו לחיות את חייהם. כולן שכונות קרובות

וסמוכות אחת לשניה. לפי דעתנו, מיזוג גלויות בצורה כזאת הוא

יותר נוח, יוצר פחות חיכוכים ויותר מוצלח; את זה אנחנו רואים

גם בחבל לכיש, באיזור התענך ובמקומות אחרים. השירותים יהיו

משותפים לכל אגודה.

לגבי היעוד התנועתי, נקבע הענין ע"י

ועדה בין-תנועתית להתישבות, והועדה בינתיים קבעה רק ארבעה

דברים:

1. הישוב באיזור קטיף יהיה מסונף לאיחוד
המושבים של הישוב האמריקאי;

2. קטורה ב' תהיה מסונפת לאיחוד הקבוצות
והקיבוצים;

3. שגב ב' תיועד לאיחוד החקלאי, הגרעין
ביקש להצטרף אליהם;

4. יש החלטה של הועדה, ללא קשר לתכנית
הזאת, שאחד משני הישובים בפיתחת רפיח
ייועד לאיחוד החקלאי.

אאלה היו החלטות הועדה לגבי 4 מתוך 6
הישובים. לגבי השנים הנוספים, טרם נתקבלה ההחלטה. סוכם
שהישיבה הבאה תסכם את הנושא הזה. יש עוד שני ישובים, אחד
בפיתחת רפיח ואחד באיזור שגב. הכנים באיזור קטיף זה מהנגב
המערבי.

יש לנו קבוצה קטנה של ישובים דתיים.
אנחנו מדברים על בנים אלה שיצטרפו אל הקבוצה הראשונה. הקבוצה
הראשונה תעלה בנובמבר, לכני דרום ותתחיל להתגבש בכני דרום
לקראת עלייתה לקטיף. יש תופעה מעניינת, שיש הרבה אנשים,
גרעינים וכודדים, שרוצים ללכת להתישבות וחסר לנו מה שהיה
בארץ עד 1948, מחנות הקליטה וההכשרה על יד המושבים ובמקומות
אחרים. אנחנו צריכים לחדש את העניין הזה של מחנה הכשרה כדי
לאפשר לגרעינים שיש לנו והרוצים לצאת להתישבות, להתגבש.
אנחנו מדברים על שכונה של 70 משפחות עולים חדשים ושכונה
אחת לבנים. השיתוף יהיה באגודה.

השר י. רפאל:

זו שיטה חדשה בהתישבות, צריך לקיים דיון
על זה.

היו"ר השר י. גלילי:

אנחנו היום איננו קובעים מסמרות בנושא
התכנון של ישוב קסיף. קיבלנו מידע שיש
מחשבה שמישוב הזה יהיה מחולק לשלוש שכונות, וכנוסף לכך גם
דיון לבעלי מקצוע. הבאנו את המסגרת המספרית, לגבי התכנון עצמו
הדבר צריך להעשות ע"י המחלקה להתישבות כהסכם עם שר החקלאות.
אם הועדה רוצה דיון בנושא, אין לי התנגדות. אבל בדרך כלל, אם
אין החלטות מפורשות של הועדה, התכנון שלהישובים נקבע ע"י
הגורמים השונים, משתתף בזה גם משרד השיכון. הגושפנקא צריכה
להינתן ע"י שר החקלאות. אם הועדה תרצה דיון - אענה לזה ברצון.

השר מ. קול:

אני חושב שזה לא סביר שישנה ועדת שרים
להתישבות שמתכנסת ופתאום שומעת על דבר
שנקרא "שכונה". אינני נוקט שום עמדה לגבי העניין הזה. אני חושב
שאנחנו רשאים לשמוע מהי הקונצפציה של הנושא הזה. אני מכיר את
הדעות של רענן וייץ. אני א' תומך בכך שלא צריך לעשות ערכוב גלויות
אלא למזג גלויות מארצות שונות. אני בפעם הראשונה שומע על שכונות.
בודאי היה דיון על כך והיו"ר מודע לדבר וכנראה גם שר החקלאות
וראש המחלקה להתישבות. אינני רוצה להיות זה שאינו יודע מה
המחשבות החדשות שהתגלו. שמעתי מפי אדמוני שהכל לא מוגדר.
כדאי לשמוע על הדברים האלה.

גם על כך שבאים עולים מארצות המוצא השונות
ושמים עליהם חותמת תנועתית שלא ידעו עליה ולא שמעו עליה - צריך
לקיים בירור. היו"ר אמר שמדובר על גרעיני עולים, שמעתי שעוסקים
בזה שליחים של הסוכנות היהודית. השליחים לא מוגדרים. אני רוצה

לדעת איפה מתרחש הדבר הזה שמחליטים עליו ואיך זה קורה. שמעתי ראיונות בטלוויזיה וקראתי דו"חות שונים שהאיחוד החקלאי לא כל כך הצליח בישובים שלו בבקעת הירדן או כנאות הכיכר ובמקומות אחרים, יש בעיות קשות. לפני שהולכים להכניס בפעם הראשונה גרעין פארגון ציוני אמריקה ולהוביל אותו על סף כשלון, צריך לבדוק את העניין לאור הנסיון שהיה עד עכשיו עם הישובים האלה. אני מבקש על זה דיווח, מה הנסיון שנצטבר עד עכשיו.

היו"ר השר י. גלילי: אנחנו נדרשים היום לתת את דעתנו לעניין של הגדלת מספר היחידות במושב קסיף שתהיינה מיועדות לעולים חדשים במסגרת התקציבית שנתאפשרה בחלקה. אני מסכים שנבקש את שר החקלאות ואת המחלקה להתיישבות להביא לפנינו באחת הישיבות הקרובות, הצעה מוסכמת, על מתכונת הישוב בקסיף מפני אופיו המיוחד.

גם לי יש שאלות שנראה לי שראוי לקבל עליהן מידע בועדה, וזה בקשר לגרעינים. מה ניתן לעשות כדי להגדיל את הגרעינים? איך הם מגדירים את עצמם ואיך זה מתקשר עם ועדת גבתי. אני מציע שנרשום לעצמנו דיון בנושא הזה.

בדבר התקציב, המסגרת המוצעת כאן איננה מבטיחה תקציב מלא לפיתוח הישובים האלה. היא מבטיחה התחלה. מסר לי ידידנו אבני, כי מבחינת מה שמשרד השיכון יכול להקציב במסגרת עליה מדובר ושהוסכמה עם ספיר ז"ל, זה רק מתקרב לשליש ממה שצריכה לעלות בניית 200 יחידות הדיור. אנחנו נפעל לגיוס התקציב לדבר הזה, זה יהיה בתקציב לשנת הכספים הבאה. עם זאת, ישנה חשיבות גדולה להחליט היום על המסגרת ועל ההתחלה, כי זה

יכול לתת דחיפה למימוש והמחשה של הגרעינים ע"י כך שאתה נותן להם יעד ברור ומוחשי לעלייתם ולהתישבותם.

יש ישוב אחד שאנחנו מרחיבים, שני ישובים שהחלטנו עליהם כבר, ושלושה ישובים חדשים בערכה ובאיזור שגב שעל שלבי התחלת בנייתם ותהליך פיתוח הישובים הללו, צריך להיות תאום עם מצב ההתגבשות של הגרעין. צריך לדעת לנווט באופן ריאליסטי. אבל אני מחשיב מאד את עצם המדור הזה של גרעינים שמתחילים להתגבש בחו"ל לעלייה והקמת ישוב בארץ, וע"י א כך אנחנו נותנים להם דחיפה.

אשר לשאלה של קול על האיחוד החקלאי, יכול להיות נסיון שלא הצליח ונסיון אחר שמצליח. זה טעון טיפול ספציפי לגבי כל גרעין ויש לשים לב להערה של קול. אנחנו רק יכולים להשב תשומת לב האנשים העושים במלאכה לכך.

השר י. רפאל: יתכן והנושא הזה לא שייך לשולחן הזה, כי יתכן שהצורה הפנימית של ההתישבות אני רוצה לומר: שייכת למשרד החקלאות; אבל מכיון שדיברו על כך/ אנחנו יודעים עד עכשיו, ישובים שקמו לאחר יסוד המדינה, היו משני סוגים: ישוב שקם מאנשים אשר באו מהגולה, או מהצורה, או מעורב. אנחנו עוברים עכשיו לצורה חדשה. אם זה נסיון חד-פעמי, אני מסכים שזה ייעשה. אם זו צורה חדשה, נדמה לי שזה טעון כירור יסודי ביותר. צריך לעשות מחקר רציני לאיזה סוג יש הצלחה רבה יותר, אם על טהרת עדה אחת, או על יסוד מיזוג של עדות ומצאי גולה. בכל זאת נעשה נסיון של הפרדה וגם יחד. אני יכול לתאר לעצמי הרבה צרות שעלולות לצמוח מסוג חדש זה. לכן אם עושים נסיון חד-פעמי כדי ללמוד, זה דבר אחד; אבל אם קובעים בכך תקדים

לקראת שיטה חדשה, אינני חושב שזה צריך להעשות בהיסח הדעת אלא על יסוד שיקול דעת ברור ומוחלט.

השר ח. צדוק: הבסיס המשקי יהיה כמעט זהה עם הבסיס המשקי

של שדה ניצן. אני מניח ששדה ניצן מבוסס

על הגדרה ברורה ומקובלת, מה בין רכושו של כל חבר ומה בין הועד של האגודה, כמקובל במושב עובדים. הייחוד של הישוב שאנחנו מדברים עליו - קטיף - הוא שבין אאאאאאאא הבעלות של הפרט לפי עקרונות המושב, לבין הועד של הישוב כולו והאגודה המקיפה את הישוב כולו, יש איזה גורם ביניים של השכונה. אני רוצה להמליץ שהדברים האלה יוגדרו ויהיו ברורים לפני שעושים מעשה. הולכים פה לחידוש שאני מחייב אותו חד-פעמית לפחות. אינני בא לומר שע"י החלטה על קטיף קבענו החלטה עקרונית על צורת ישוב חדשה, אבל אני מחייב הגדרות יותר ברורות כדי למנוע תקלות. יש פה במבנה של הישוב הזה, אלמנט שמחייב הגדרה ברורה, ומוטב שהיא תיעשה מראש כדי למנוע תקלות כאשר כולם יושבים כבר במקום ולא יודעים את הסמכויות והזכויות של כל אחד ואחד.

אלוף ורדי: לגבי קטיף, בעניני מים, ההרחבה מדברת

על כמות מים לגבי 210 יחידות, שזה כ-1,7

מיליון קוב. המקור היחידי, לפי הערכה של נציבות המים, למים (2,5 - 3 מיליון קוב) זה במרכז החופי, היום המים האלה זורמים לים. בזמנו סוכם להעמיד אותם לרשות ההתיישבות היהודית. הואיל וההתיישבות היהודית מביאה בחשבון גם אפשרות של ישובים נוספים בדרום הרצועה, הרי שכל החלטה לגבי הרחבה או מתן מים מתוך המרכז לישובים, צריכה להביא בחשבון שברצועת עזה קיימת

היום מצוקה גוברת והולכת במים כתוצאה מהמלחת המקורות של המים. יש לזה השפעה על עתיד הרצועה, בעיקר הפרדסנות. לכן כל החלטה בענין זה צריכה להביא בחשבון את הצרכים של הדרום, מי שתיה וכן הצרכים של החקלאות הקיימת. אנחנו צריכים לאפשר לחקלאים לקיים את פרנסתם בכמויות מים סבירות, וכפי שאמרתי, מצב המים ברצועת עזה חמור. מה שהוסכם ביננו ובין הסוכנות, רציתי שזה יירשם, שכל הרחבה כזאת חייבת להביא בחשבון את הצרכים של מי שתיה וגם חקלאות של האוכלוסיה הקיימת לגבי ניצול המים.

השר א. אוזן: מנחנו דנים פעם שניה בענין קסיף. אני עוררתי את הבעיה של מושב קסיף. אני מתנגד להקמת ישובים של 60 יחידות, שמענו גם מיחיאל שזה לא מתאים וצריכים ישובים גדולים, לפי עניות דעתי, לא פחות מ-100 עד 150 יחידות דיור, כדי שהכפר יוכל להתקיים כישוב מבחינה תרבותית, כלכלית וחברתית. לכן עוררתי את השאלה. משום כך אנחנו דנים בפעם השניה. אני רוצה להדגיד שאנחנו דנים על מושב קסיף ולא על הרחבת מושב קסיף. עוד לא הקימונו את המושב ואי אפשר לדבר על הרחבה.

היו"ר השר י. גלילי: בתכנית מושב קסיף, במסגרת שהוקראה כאן, יכלול המושב גם עולים וזה יהיה מתקציב של

יישוב העולים.

שר החקלאות א. ארזן: מדברים על הקמת המושב שבגלל גודלו אמרתי שהוא ייבנה בשכונות מגורים. היום יש 3 - 4 רחובות במושבים. היות וזה נסיון ראשון ל-200 יחידות, ההצעה היא שהוא ייבנה בשכונות. אנחנו מדברים על הקמת מושב גדול שייבנה. צאצא לא בא בחשבון שיהיו ועדי שכונות כי אז תהיינה שלוש עיירות. לכן הדגשתי שלא ייכנו בתים של עובדי ציבור בתוך השכונות אלא בתוך מרכז המושב, ואז לא מפריע לי שתהיה שכונה אחת של עולים בתנאי שילדיהם ילכו לאותו ב"ס, הנוער ילך לאותו מועדון, יקנו באותה צרכניה, ישחקו באותו מגרש, לא מפריע לי שיהיו שני בתי-כנסת.

אני מציע שנקבל אישור עקרוני להקמת

המושב.

היו"ר השר י. גלילי: החלטנו על הקמת קטיף ב-6.5.74. מה שאנחנו נדרשים עכשיו זה לייעד מספר יחידות בקטיף לעולים, במסגרת שנקבעה ע"י שר החקלאות והמחלקה להתיישבות. אנחנו מוחקים את הענין של ההרחבה. עלינו להחליט לכלול במסגרת הזאת מספר יחידות לעולים.

אשר לאופיו של הישוב, שכונות, מוסדות ציבור וכיו"ב, על זה נקבל הודעה מוסכמת ע"י שר החקלאות והמחלקה להתיישבות. אם ההודעה לא תהיה מוסכמת, אינני רואה פורום אחר לדון בו מאשר כאן, אם כי אינני מתפרץ לדיונים האלה.

מר י. אדמוני: ההערה של שר החקלאות מבהירה גם את ענין

המים. אנחנו מדברים על אותה התכנית.

בישיבה הקודמת דובר על הקמת השכונה הראשונה, היום מדובר על הקמת השכונה השניה המיועדת לעולים. כבר אז הוחלט על 210 יחידות. לפי ההסכם שיש בינינו ובין הממשלה, תה"ל ומקורות, ועם כל מי שעוסק בחלוקת מים, יש חלוקת מים בינינו ובין האוכלוסיה הערבית בקטע הזה שלפיו אנחנו מקבלים את המים הדרושים לנו ל-210 יחידות. הביטוי "הרחבה" היה לא מוצלח.

היו"ר השר י. גלילי: אני מניח שנגיע באחת הישיבות הקרובות

לדיון בנושא הבדואים בפיתחת רפיח. יש

בענין זה הצעות גם של חברי רוזן ושם-טוב וגם של רענן. תוך כדי דיון בנושא הזה תהיה הזדמנות להתוודע מחדש לכעיה הקשה והמורכבת של המים, שהיא מכובדת לאו דוקא לגבי מספר היחידות בקמף, אלא לגבי קונצפציה התישבותית של האיזור הזה. ניתן אז את הדעת על זה, זה ענין מאד רציני. שמענו בענין זה את הערת ורדי שגם נכונה לאו דוקא לגבי קמף אלא לגבי כל המרחב וגם לגבי השאלה שעורר צדוק בקשר לתכניות של רצועת עזה יש בזה לא רק בעיות פוליטיות אלא גם של מים. אבל לאחר ההבהרות שנשמעו כאן, שהדבר הוא במסגרת התכנון, אני מניח שאין בעיות. כדי להעמיד את זה על דיוקו, מחקנו את המושג של "הגדלה" ו"הרחבה".

אני מניח שההצעה הזאת, עם התיקון, מתאשרת.

צריך לזכור שאין בכך עדיין כיסוי תקציבי מלא, יש פה אור ירוק להתחלה של התקדמות בענין זה, ובדרכים המקובלות לקראת שנת התקציב הבאה, צריך לזכור את ההתחייבויות ולמלא אחריהן. בכך יש גם משום התחייבות לתכניות ההתישבות בעתיד.

השר מ. קול:

פה סוכם שאף ישוב לא יתבסס על ענף משקי אחד
אלא יהיה תמיד עוד ענף אחד, במקרה של משבר
בענף מסוים. אני מודאג מזה שמקימים ישובים על יסוד ענף משקי
אחד.

פרופ' ר. וייץ:

בכבשונה של ההתיישבות הכפרית בישראל
מתחשבים דברים בלי הרף הן בשטח הכלכלי והן
בשטח התכנון הפיסי. יש עכשיו הצעות מרחיקות לכת מהפכניות
לגבי המקובל, וזה בשטח החברתי והארגוני. אין כסקטור הכפרי
בישראל שעושה את מלאכתו מצד אחד על ידע ומחקרים, ויש לזה כלים
רבים משוכללים שהימצא להם מוניטין בכל העולם. אם השולחן הזה
ירצה לעקוב מן הבחינה המקצועית של תורת ההתיישבות ולדעת
להבין ולחתור לכל החידושים, אפשר לדון על הדבר. זו תוצאה
של מחקרים כלכליים מרובים, של הבנת תהליכי הייצור החקלאי
של היום ומחר. הוא הדבר לגבי התכנונים.

לכן, אם היושבים סביב שולחן זה רוצים,

אפשר ללמוד את זה. נזמין אתכם למרכז לחקר ההתיישבות ברחובות
ושם אפשר ללמוד את הדברים כהלכה.

אשר לקטיף, גם זה לא חידוש. אנחנו נסינו

את הצורה הזאת הן בתענכים והן בביכורה של הפועל המזרחי.

בבית שאן מלכתחילה היה רעיון כיצד מגשרים בין הצורך בהרכה
משפחות כדי לייצל את הפעולות, לבין הקושי של הנהגת קואופרציה
ומספר גדול של משפחות. נוכחנו שלא עמדנו בפרץ ונתנו לכל

שכונה להקים ועד. היום אנחנו צריכים לחזור בנו. אני מסכים

עם דעת שר החקלאות שצריך למנוע מתהליך שהשכונות תפעלנה כאקגונים
יורידים כל שהם. יכול להיות ארגון חברתי גרידא. הדברים האלה

לא נעשים סתם, אלא אחרי הרבה דיונים עם התנועה והמרכז החקלאי ומשרד החקלאות והמחלקה להתישבות. אנחנו מוכנים להביא את העניין אבל לזה צריך דיון יסודי. יש לברך על הנסיון שעכשיו רוצים להתחיל בשיטה יותר רחבה של ארגון עולים להתישבות לפני עלותם. העולים הם המחליטים למי הם משתייכים. עובדה, הגרעין של שוב עלה ארצה ללא הגדרה, הוא שידך את עצמו עם כמה תנועות, גם עם העובד הציוני, אני מצטער שהשידוך לא עלה יפה, ואני חושב שההחלטה לא לקבל אותם היתה מוטעית. העניין בא לוועדת גבתי ושם הם מביעים את דעתם והועדה מאשרת.

יש לי דעות ברורות על סדרי הטיפול של כל התנועות, זה לא שייך לעניין. הכללים מי מכיר בגרעין ומתי, עומדים עכשיו על סדר יומה של הסוכנות היהודית ואחרי שיהיה דיון על כך בסוכנות, ברצון נביא את זה לכאן. אנחנו פועלים במסגרת ברורה ומוסכמת על כל אלה העוסקים בהתישבות. הייתי רוצה שהדברים יהיו ברורים, שהדברים באים הנה לאחר בירורים וניתוחים.

היו"ר השר י. גלילי: לשאלה של קול היה מקום, ואילו רענן היה נדרש לחוות את דעתו, היה מתברר שיש כעיה

כזאת. אין ספק שחייבת להשאר זכות הגדרה עצמית של הגרעין. יחד עם זה ישנה סכנה שמייצרים גרעינים כפטריות. אז יתברר שאמנם ייצרו גרעין ואחר-כך מתברר שכל ערכו הוא בזה שהוא נעשה קנדידט למשבצת והוא מתפורר לפני שהוא מקבל משבצת. על כן לשאלה של קול היה מקום.

אני חושב שהיות וזה נושא שכא לפנינו בפעם הראשונה, כל העניין הזה של פעילות ליצירת הגרעינים בחו"ל ודרכי הגדרתם העצמית, ראוי שתהיה לנו שעה להתוודע לזה. ברור שלא נפגע בזכות ההגדרה העצמית של הגרעין.

פרופ' ר. וייץ: אני אמרתי שהדבר טעון הגדרה במסגרת. עשינו זאת ואני הנחתי על שולחן הסוכנות היהודית שהיא האינסטנציה שצריכה לקבוע את עניין הגרעין. לאחר שהסוכנות תדון בכך, ברצון רב נביא את זה לשולחן זה.

השר א. עופר: היות ומדובר על בעיה לא התישבותית, לפי מה שקראתי, אלא על הסדר של גרעינים עם מחנות צה"ל, שזה עניין ממשלתי מובהק, אני מבקש להעביר את זה לדיון בממשלה.

היו"ר השר י. גלילי: די ששר אחד ירצה להעביר נושא לדיון בממשלה כדי שניענה לו, כי זכותו להציג את זה לדיון בממשלה.

אני רוצה רק לתקן את דברי ההסבר של שר השיכון. אני מערער על המלה "כולו". לנושא הזה זיקה בחלקה לנושא ההתישבותי כי הדבר הזה קשור בשני דברים:

1. מתן תנאים להתגבשותם של גרעינים, דבר שהוא חשוב מהבחינה ההתישבותית;
2. יש בו ציון פרספקטיבה של התישבות נוספת בגולן.

בועדה שלנו משתתפים גם נציגים של הסוכנות היהודית. פה מדובר על תקציב שצריך להיות ממקור המחלקה להתישבות. אין פלא בזה שאנחנו הכאנו את זה גם לוועדה הזאת, אבל אינני מתנגד שנקדים לדון בזה בממשלה.

השר ש. הלל: אני חושש מהארכת הפרוצדורה ללא צורך, כי לאחר החלטת ממשלה, הדבר נצטרך לבוא לכאן, כי יש בו ענין של תקציב הסוכנות היהודית וגורמים אחרים. אני חושב שזכותו של שר השיכון שמורה בכך שהוא ירצה להעביר את הסיכום לערעור בישיבת הממשלה. אני לא רואה שאנחנו נגיע, מבחינת סדר העבודה של הממשלה, לזה, אלא בעוד מספר שבועות, ודומני שהיינו מסיבים לעשות אם היום נדון, ואם מתגבשת החלטה, זכותו של שר השיכון לערער בממשלה.

היו"ר השר י. גלילי: יש שתי אפשרויות. אחת, שאנחנו פותחים בדיון, וממילא שמורה זכותו של חבר להביא לממשלה ולא לתת תוקף להחלטה לפני שהממשלה סומכת או לא סומכת ידה על החלטת הועדה. יש אפשרות לפתוח בדיון ויש אפשרות שניה להמנע מפתירת בדיון ולהעביר את הנושא כמישרין לדיון בממשלה. אני הבאתי את זה לכאן, משמע שחשבתי לראוי שזה יידון כאן, אם כי ^שערתי שהעניין הזה יגיע גם לממשלה. שיערתי שזה יגיע לממשלה עם המלצה או בסרם המלצה.

מר מ. נצר: היות והדגש הושם ע"י שר השיכון כאילו שהכוונה היא להקים תכנית שקשורה עם מאחזים, אני רוצה לומר שהמוטיבציה היא התיישבות ברמת הגולן, ומערכת הכסחון נתבקשה לסייע במיקום, אם וכאשר יוחלט על כך במחלקה להתיישבות. אם זה יבוא לממשלה, אני רוצה שיהיה ברור שזה על דעת שר הכסחון.

השר ח. צדוק: הצעה לסדר: מציע שנשמע פתיחה ונשאל שאלות הבהרה אבל לא נדון ולא נסכם, אלא הדיון והסיכום יועברו לממשלה. נדמה לי שזה יהיה מועיל כעבודת הכנה לקראת הדיון בממשלה, שחברי הועדה הזאת ישמעו ויקבלו תמונה במה העניין.

השר א. עופר: אני לא מתנגד שנשמע, אבל אני רוצה לשמוע כזה את הרמט"כל ואת שר הכסחון, והם אינם פה.

היו"ר השר י. גלילי: נשמע את דברי ההסבר וההצעה וכאשר להחלטה - זה יהיה לעת מצוא.

ועדת שרים להתיישבות
9.9.75

מר י. אדמוני:

ההצעה באה לאפשר הקמת מספר מחנות זמניים
לגיבוש גרעינים להתיישבות. הבעיה די מציקה

לנו בזמן האחרון. אנחנו כההליך של הקמת מספר מחנות זמניים
כי מספר הגרעינים הקיים ורוצים ללכת להתיישבות הוא יותר גדול
מאשר המקומות שאנחנו יכולים להציע. קיימת היום התפרצות גדולה
מאד להתיישבות בכל הארץ. הזכרנו את יעד לשגב, היושבים במחנה
של קרוואנים; יש עוד 4 - 5 גרעינים המבקשים להתיישב במקומות
זמניים. גרעין "יונתן" התחיל להתגבש לפני למעלה מששה חודשים
לקראת התיישבות אפשרות ברמת הגולן. הגרעין הזה גדול. מרום-
הגולן העמידה לרשותו שכונה משכונותיה, צר בה המקום והגרעין
איננו יכול לקלוט חברים חדשים כי הוא ממילא ממלא כל פינה בתחום
שהועמד לרשותו במרום-הגולן. היום יש שם 40 חברים והוא יכול
לגדול בקלות.

ברמת מגשימים ישנו גרעין שנמצא בהכשרה

שנה שלמה. שם התגבש גרעין של 12 בנים ו-12 בנות שעומדות
להצטרף אליהם, ועוד 20 איש שיצטרפו כנובמבר. הגרעין הזה
יכול לגדול. רמת מגשימים מלאה עד אפס מקום, אין בה מקום
אפילו לתוספת של חבר.

ישנו גרעין שלישי שהקיבוץ הארצי רוצה

לארגן, גם הם דנים לקראת התיישבות ברמת הגולן.

אלה הם שלושה גרעינים התיישבותיים שפנו

אלינו בבקשה שיאפשרו להם להתארגן לקראת התיישבות ברמת הגולן.

ועדת שרים להתיישבות
9.9.75

עד עכשיו דחינו את הענין הזה של הקמת מחנות זמניים, כגלל היוקר
שבהקמת מחנות אלה; מה עוד שברמת הגולן הבנייה הנדרשת היא
בנייה קשיחה, והוצאות הקמת המחנות היא גבוהה.

לפני ארכעה חודשים פנה אלינו צה"ל והציג

בפנינו בעיה. צה"ל אמר שיש לו בעיה של מוצבים שהוא בנה אותם
לאחרונה, לא בקו הראשון אלא בקו השני, והיות והם בקו השני,
הם לא מאוישים. אלוף הפיקוד ראה חשיבות לאיש מוצב אחד ע"י
גרעין אזרחי בזמנו של תנועת המושבים, שקראנו לו "גתלא",
שהיה מבוסס על יוצאי אחת הסיירות של צה"ל, וחשבנו שאפשר
לאפשר לגרעין להתארגן על המוצב הזה של צה"ל, בו מערכת
ההתגוננות קיימת. צה"ל גם הסכים שנבנה את השיכון בבנייה
רכה על יד המוצב שיש בו מקלטים, נעמיד קראוונים או סוגי
מבנים אחרים, שבמידה ותהיה פורענות, אפשר יהיה למצוא מקלט
מקלטים הקיימים בישוב. ההוצאה להקמת מחנה כזה היא הרבה
יותר זולה. לצערנו הרב, אף הגרעין ההוא של תנועת המושבים
התפרק כעבור תקופה קצרה.

במשך הזמן התחילו לשאול מדוע לא ללכת בדרך
של מתן אפשרות לגרעין להתגבש לקראת התיישבות מצד אחד, ומצד שני
לאיש את המוצבים העומדים ריקים וצה"ל חושב שיש חשיבות לאיש
אותם. איננו מדברים על גרעינים סתם שאין להם משקל ואנחנו
ממקמים אותם במוצבים ברמת הגולן, אלא אנחנו מדברים על מיקום
הגרעינים במקומות סמוכים לישובים מתוכננים.

אם מדברים על שלושה מוצבים כחלק הדרומי

של רמת הגולן, ואליבא דמחלקה להתיישבות אנחנו מדברים על
שלושת המוצבים האלו, אנחנו מעוניינים ששלושת המוצבים יהיו
על יד הישובים המתוכננים הסמוכים. לכן גם המוצבים קרובים
מאד לנקודות האלו. זאת אומרת: מאפשרים להם להתגבש, ואם

ועדת שרים להתיישבות
9.9.75

יתפוררו, לא הפסדנו הרבה, ההשקעה במחנה כזו היא שולית.
חברי הגרעינים יודעים שלא מקימים בשבילם ענפי ייצור היום
אלא הם נזקקים לעבודות חוץ בגולן ויש הרבה עבודות בגולן.
החברים יעסקו בעיקר בעבודות חוץ ואין לנו התחייבות לא
לתת להם את הישוב הסמוך וגם אין התחייבות לגבי העיתוי
להתיישבות שלהם. בעלות שולית מבחינה כספית, אנחנו יכולים
לתת תנאים לגרעינים האלה להתגבש לקראת אפשרות עלייתם לגולן
כלי שאנחנו מחייבים את עצמנו בעיתוי עלייתם. הכל בסמוך
לישובים המתוכננים, כהתאם לתכניות העבודה של המחלקה להתיישבות.

המקומות שצה"ל הציע: אחד סמוך לישוב

השני. באיזור של גוש רמת מגשימים - גרעינים דתיים. וישוב
של הקיבוץ הארצי צריך להיות סמוך לגשור כדי להצטרף לגוש
הקיבוצים של דרום רמת הגולן.

אין פה מעשה המסיט אותנו מהתכניות

המתוכננות היום לרמת הגולן. אין פה שום ביטוי אלא הצורך
שלנו לאפשר לגרעינים להתפתח, לגדול - ואליבא דכולנו זה מהלך
רצוי - . איננו מכתיבים דבר חדש אלא נענים לצרכים של צה"ל
וצה"ל נענה לצרכים שלנו כזה שהוא מעמיד לרשותנו את המוצבים
האלה וגם מבטיח לנו להשלים את מתקני הבטחון אם הם חסרים
כדי שמערכת ההתגוננות תהיה מושלמת.

היו"ר השר י. גלילי: מה יקרה כאשר צה"ל יתפוס את המוצבים?

מר מ. נצר:

כל מה שקשור בתכנית התיישבות בכלל עם דגש על איזור רמת הגולן, נעשה בתאום עם שלטונות הצבא, וכל מיקום עובר חתימה של הרמט"ל, מסעמים של קו צבאי וכבעיה שקשורה עם שטחי אש ותנועות הצבא, צריך תאום. עד כה גם כאשר עלה הרעיון הזה הוא בא בגלל שתי סיבות עיקריות, שחלק מהיכולת לאייש את המוצבים וסדרי גודל ההתיישבות לא נותנים תשובה מלאה על מה שצה"ל רוצה. חל בזה שינוי מהותי חיובי כשהישובים משולבים בתכנית ההגנה הכוללת של רמת הגולן. כתוצאה מכך, הצבא יזם מספר אפשרויות שונות שלא תאמו תמיד את תכנית ההתיישבות. נעשה הפעם נסיון לראות, לאור תכנית ההתיישבות הקיימת, איפה ניתן גם לשלב את הרצון של מערכת הבטחון.

גורם שני הם הגרעינים הקיימים. היות ועובדים פה בשיתוף מוחלט עם הגרעינים הקיימים ואלה המתוכננים הקשורים בתכנית, היתה חוות דעת צבאית וטיפול משרד הבטחון. אני מספל בזה ביחד עם השר גלילי והמחלקה להתיישבות. בדקו אפשרויות שכולן בתחום האיזורים ההתיישבותיים וכתחום שצה"ל מעוניין בו. עלו על הפרק שתי הצעות ונפלו. ההצעות שצצו באיזור הקו אל-רום - מרום-הגולן - עין-זיון, הרעיון הראשון שהוצע ע"י הצבא - לתפוס את האיזור שנקרא תל-שיפון בצומת הכבישים דרומה עד קשת. הצבא הציע, שאם המחלקה אצלהתשייכות רואה פה איזור התיישבותי, תהיה עדיפות ראשונה בקטע בין עין-זיון וקשת ובעומק. לאחר שיחה נוספת הועלתה הצעה להעלות ישוב באיזור צפונה מאל-רום בקו של אר-אודר בסדר עדיפות ראשונה.

האיזור השני היה יותר פנימי, שהמוטיבציה העיקרית שלו היתה במעלה גמלא צמוד למעלה גמלא, למצוא אתר התיישבותי ולמקם בו ישוב. התכנית הזאת עברה את המט"ל כל ואשרה כנקודות התיישבותיות. היות וברור שלמקם את ההתיישבות הזאת לא ניתן בסדר

גודל של הרבה שנים, ביקש הצבא לבדוק אפשרות, האם אפשר לקדם את זה בדרכים אחרות. לצורך זה היה מוכן הצבא להציע הצעה להשען על מוצבים עורפיים קיימים, בעיקר בגלל בעיית האפשרות להתגוננות, היות והמוצבים האלה פנויים הם מאפשרים ריכוז גרעינים ללא השקעה כספית. האתר מתוכנן כאשר המוצב העורפי הלא-מאויש, יאויש ע"י מחנה זמני עד שיוקם ישוב הקבע. העניין בתכנון ביחד עם המחלקה להתיישבות. הצבא היה מוכן להעמיד לשם כך את המוצב הראשון היום. התכנית היא שאם יהיה מצב חירום, אותם גרעינים היושבים שם היום ברמת הגולן יהיו ברמת מיגון נאותה. הישובים הקיימים היום הם ברמת מיגון פחותה. רמת המיגון במחנות האלה הם בסדר גודל של 30 - 40 איש, מובטחת רמת מיגון נאותה, והם יהיו מוגנים במסגרת המוצבים כחלק מהאיזור עד שיוחלט על התיישבות.

ההצעה דיברה על מאחזים באיזורי התיישבות

מתוכננים ובחלקם מאושרים.

היו"ר השר י. גלילי: לא במקרה מדובר על איזורי התיישבות מתוכננים באשר האישור להקים מקום מחובר להחלטה תקציבית. החלטה כזאת לא נתקבלה בועדה. נמסר לוועדה מידע שהמחלקה להתיישבות רואה אפשרות להקים ישובים בנקודות אלה. שצנו, זה בתכנון ואין החלטה.

אני רוצה להפנות את תשומת לבכם לכך שגם

בהצעה וגם בדברי ההסבר הדגשנו נקודות אחדות:

1. אין לעשות במאחזים האלה התישבות קבע, כי

המקומות לא מתאימים להקמת ישובי קבע
באיזורים מתוכננים להתישבות, אבל מבחינת
קרקע ומבחינה טופוגרפית, מבחינת הקרבה
למוצב צה"ל, אין לראות בהם התישבות.
זה חשוב להכרת האנשים שהולכים לשם וגם
מבחינה אחרת.

2. לא יוקמו שם מבני קבע למגורים ולא יוקמו

שם אנפי קבע. האנשים יתקיימו בעיקר על
עבודות חוץ, עבודה שכירה שמפזיה כרמת הגולן.

אנשי הגרעינים יהיו מודעים לכך וגם התנועות הקשורות לגרעינים
האלה יהיו מודעים לכך, שאין התחייבות על עיתוי ועל עצם המשכצת
החקלאית, כי הדבר הזה ייקבע ע"י ועדת השרים כבוא העת, בהתחשב
עם סדר קדימויות שהועדה תקבע וסדר הקדימויות יכול להשתנות גם
בהתחשב עם התחייבויות קודמות שיש לעמוד בהן, שיש להן חשיבות
בשעה שבאים לחלק את התקציב.

השר ש. רוזן: אני רגיל 50 שנה בהתישבות, אני יודע שקבענו

איפה מתישבים ומי מתישב. אני מוכרח לומר

שבגענין זה לא אנחנו צריכים לקבוע מי מתישב ולא כמה מתישבים
ואיפה מתישבים. זה מפריע לי. יש גרעין שהעמיד אותנו בפני

עובדה, הוא הפגין הפגנה פוליטית בזמן הנסיגה מקונייטרה

והשלמנו עם זה אחר-כך. מחר יקומו 10-20 גרעינים שיתארגנו

להפגנה. אני הייתי רוצה שיביאו לנו את תכנון הגולן, כמה

ישובים יש לנו.

לא חשוב אם נאמר שגרעין מסוים לא אישרנו,
כי כאשר ישבו שם שנתיים או שנה, אז אישרנו אותו. זה מה שמפריע
לי. אינני מביע דעה סופית. נראה לי שמחנות המעבר האלה הם קצת
חוסר אחריות בטחונית, לשכן שם בקראוונים. בגליל העליון אסרו
על צריפים ובעמק הירדן אסרו על צריפים, ושם יהיו קראוונים?

השר י. רפאל: אני תמה על חברי רוזן שמתנגד לגרעינים.
שם מדובר על גרעינים התישבותיים אמיתיים.
הגרעין שיושב ברמת מגשימים מחכה הרבה זמן, וכך גם גרעין יונתן
והגרעין בתל-זית. לכן היוזמה היא מבוכת. ההתישבות הזאת איננה
סופית, המניע העיקרי זה המוצב הצבאי. לו היו עכשיו קובעים את
המקום, היו שיקולים שונים. אבל היות וזה נושא אופי זמני
והם יעברו להתישבות או יעלו במקומות אחרים, אני תמה. למה
המרכז של הגולן נשאר פרוץ לחלוטין? מדוע לא יעלו 2 - 3
גרעינים באותו מקום, לאו דוקא בצפון ובדרום? התכנון איננו
סופי הוא נושא אופי זמני וצמוד למוצבים צבאיים, משום מה לא
יעלו גרעינים זמניים לשם?

היו"ר השר י. גלילי: אני מקווה שיש פה מידה מסוימת של אי-הכנה
אם כי יש בדבריו גם גרעין נכון. העובדה
שיש יוזמה של גרעינים היא עובדה חיובית מכל וכל. אם גרעין
יונתן יושב שבעה חודשים כמרום הגולן ללא התחייבות, אני רואה
בזה דבר חיובי, הם חיים לפי אמונתם. אם גרעין קשת עלה ליצור
עובדה בקונייסרה, אני רואה בזה דבר שלילי, אבל רואה לחיוב
שהם קיבלו את הדין והם נעו לקונייסרה אל המקום שיועד להם.

אנחנו צריכים לחיות עם התופעות האלה כדי לדעת לשלוט בהן.
יש דאגה לגבי מה שמתרחש ברמת הגולן והדבר מהווה דחף לגבי
חלק מסוים בנוער. אני אינני מאלה שממהרים להרגיע לגבי
המאבק הצפוי לנו על עתיד רמת הגולן. עשיתי זאת בשכועיים
האלה, תוך כדי היות מזכיר המדינה כאן, כמגע כלתי אמצעי עם
הישובים. אני חושב שהצלחתי להשפיע עליהם לא לעשות דבר כדי
לשלב את נושא רמת הגולן עם נושא הסכם הכיניים עם מצרים.
אבל לא קיבלתי על עצמי, בשם הממשלה, להגיד להם שאין סיבה
לדאגה לעתיד רמת הגולן והמאבק הכרוך בזה. אנחנו צריכים
לשלוט במצב ולא להיות מועמדים בפני עובדות מוגמרות, אם
כי אין שום ספק שכוונת הגרעינים הללו היא ליצור דרגת
מחויבות יותר גדולה של הממשלה, אבל לא ייעשה דבר בלי
החלטתנו, ונשוב לדבר הזה בעתו.

הישיבה ננעלה בשעה 10.30

הת/2. ישובי עולים

השר י. גלילי פותח.

בדיון משתתפים: השרים מ. קול, י. גלילי, ח. י. צדוק, י. רפאל, א. עופר, א. אוזן, וה"ה י. אדמוני, א. קרונה ר. וייץ והאלוף ר. ורדי

מ ח ל י ט י מ:

א. הועדה להתיישבות רושמת לפניה את סיכומי משרד השיכון, המשרד לקליטת העליה והסוכנות היהודית בדבר הקצאת יחידות דיור ותקציב שידרשו בשנת התקציב הנוכחית להקמת יחידות דיור ליושבים חדשים שיוקמו ע"י גרעיני עולים, והקמת 5 ישובים חדשים ע"י גרעיני עולים לפי הפירוט כדלקמן:-

(1) משרד השיכון יקצה מתקציב הדיון לקליטת עולים - 200 יחידות דיור ליושבים חדשים שיוקמו ע"י גרעיני עולים; מתוכם 100 יחידות לשנת התקציב הנוכחית ועוד 100 יחידות בשנת התקציב הבאה.

(2) הודעת יו"ר הנהלת הסוכנות היהודית מר פנחס ספיר ז"ל והמחלקה להתיישבות שהקציבה את הסכומים שידרשו בשנת התקציב הנוכחית ל-5 ישובים חדשים אשר יוקמו ע"י גרעיני עולים.

ב. בהתאם למסגרת התקציבית הנ"ל ובהמשך להחלטה מס. 751 (הת/15) של הממשלה מיום ח' בסיון תשל"ה (18.5.75), להקים 5 ישובי עולים לפי הפירוט כדלקמן:-

- (1) שני ישובים בחבל רפיח - תלמי יוסף (רפיח ה') ורפיח ו';
- (2) שני ישובים באיזור שגב - שגב ב' ושגב ג' בגליל המרכזי;
- (3) ישוב אחד בערבה - קטורה ב'

- ג. (1) ליעד מספר יחידות לעולים בקטיף במסגרת שבקבעה ע"י שר החקלאות והמחלקה להתיישבות של הסוכנות היהודית;
- (2) אשר למבנה של קטיף - שר החקלאות ימסור בישיבה של הועדה להתיישבות הודעה מוסכמת על דעת המחלקה להתיישבות של הסוכנות היהודית.

./יו"ר

ד. יו"ר הוצדה להתיישבות יבוא בדברים עם שר האוצר בדבר
ההיבס התקציבי לייסומן של קהילות חנ"ל.

רמת-הגולן

הת/2.

השר י. גלילי פותח.
השרים:

בדיון משתתפים א. עופר, י. גלילי, ש. הלל, ש. יוזון, י. רפאל,
ח.י. צדוק, וה"ח י. אדמוני, ומ. בצר

ההחלטה שמורה במזכירות הממשלה.

ה י ש י ב ה ב ב ע ל ת

מזכירות הממשלה

ש מ ר

עמק 1 ח'ן 2.

סגל רגה.

פרוטוקול
ישיבת הועדה להתיישבות
כ"א באב תשל"ה - 29.7.75

בכחו השרים: י. גלילי - יו"ר, א. אוזן, ש. הלל, א. עופר, ח. י. צדוק, ש. רוזן, א. רפאל.

בעדרו השרים: י. אלון, א. ידליון, מ. קול, ש. פרס, י. רבינוביץ.

בכחו חברי הנהלת הסוכנות היהודית: ח. פינקלשטיין, מ. קרובה, א. שבקר, ע. שפירא.

בעדרו חברי הנהלת הסוכנות היהודית: מ. בראון, א. ל. דולצין, ר. וייץ, ר. יגלום, פ. ספיר, מ. קירשבלום, י. קלארמן.

משתתפים בוספים מטעם הממשלה:	ג. אבנר	-	מזכיר הממשלה
	א. אייל	-	משרד האוצר
	ד. אריאל	-	משרד החוץ
	א. בייץ	-	מינהל מקרקעי ישראל
	י. גוטמן	-	מנהל לשכת שר המשפטים
	אלוף ר. ורדי	-	מתאם הפעולה בשטחים
	ר. זאבי	-	משרד ראש הממשלה
	א. ישראלי	-	משרד החינוך והתרבות
	מ. בצר	-	משרד הבטחון

משתתפים בוספים מטעם הסוכנות היהודית: י. אדמוני, מ. זילקה, י. צור, א. רוזנמן, י. שמיר.

א. לישנסקי - מזכיר הועדה

סדר היום: הת/16. דברים לזכרו של שר הסעד מיכאל חזני ז"ל
הת/17. עבודה עצמית ומכסות קרקע ומים בישובים, באיזור פיתחת רפיח
הת/18. פצויים עבור תפיסת מקרקעין לצרכי התיישבות

../דברים

בפרוטוקול זה 23 דפים

כסגה: גלילי ח'ן.

הג/16. דברים לבנו לא שם כיצד מילא חג' 55

אני פותח את הישיבה.

היו"ר השר י. גלילי:

נכבד בקימה את זכרו של יקירנו מיכאל חזני,

שר הסעד וחבר הוועדה הזאת.

חזני השתתף במפעל ההתיישבות בדחילו ורחימו,

כמי שההתיישבות הייתה נשמת אפו. ברטט השתתף בעבודת הוועדה שלנו. זכרו יעיב
בוודאי על עבודתנו לאחר הסתלקותו, שאנחנו מבכים אותה.

נשלח תנחומים למשפחתו ולחבריו.

הג/17. א/צח א/מנחם קירץ א/יה קיזיק, ק/א/ו פ/מג-יבא

ישיבה זו של הוועדה נועדה לדון לא בתכניות של

התיישבות חדשה אלא בהבטחת תכליתה ויעודה של ההתיישבות אשר החלטנו עליה ושהיא
הוקמה ומתפתחת. כוונתי לנושא העבודה העצמית בהתיישבות שבשטחים, במיוחד בפיתחת
רפית, שכן, לפי הידוע לכל, הדרה להתיישבות הזאת תופעה של עבודה שכירה שהיא
בעיקרה זרה והיא מסכנת את הגשמת המטרה שלשמה הוקמה ההתיישבות הזאת.

ביקשתי מחברנו יחיאל אדמוני שיביא לפנינו את

כל הנתונים העובדתיים בנושא, את ההתפתחות של התופעה הזאת ואת האמצעים המוצעים
למלחמה בתופעה הזאת. מאליו מובן שהדבר קשור בבעיות של תכנון משק, מכסות קרקע,
מכסות מים - ועל כל אלה נשמע מפי אדמוני כפתיחה.

הנחתי על השולחן הצעה להחלטה, שעיבדנו אותה

עם שר החקלאות ועם החטיבה להתיישבות.

לפני שמר אדמוני יפתח, אני רוצה להביא לידיעת

הוועדה כי באחת הפעמים הממשלה דנה בנושא ושר הבטחון דאז, בהסכמה של היועץ

המשפטי לממשלה דאז הביא לממשלה הצעת החלטה שנתקבלה. הפניתי את תשומת לבו של

שר המשפטים דהיום להחלטה הזאת למקרה שהוא יתבקש לחוות את דעתו. ההחלטה מדברת

על הסתייעות בממשל הצבאי להבטחת העבודה העצמית בפיתחת רפית. אני מדבר על החלטה

1007 שבה נאמר: "1. הממשלה רשמה לפנייה את הודעת שר הבטחון כי בגלל שיקולי בטחון

בסיסיים הנחה את המפקדים הצבאיים בשטחי הממשל להשתמש בסמכותם להבטיח כניסה

ושהייה מבוקרת של אזרחים בשטחי ההתיישבות החקלאית החדשה בשטחים. 2. שר הבטחון

ידווח לממשלה בנושא. 3. המוסדות המיישבים (משרד החקלאות והמחלקה להתיישבות)

יתבקשו לנקוט בכל האמצעים הצימודים לרשותם להבטחת עבודה עצמית בנקודות החקלאיות

הקיימות בשטחים." ההחלטה נתקבלה בישיבה מיום 2 בספטמבר 1973.

לפי מיטב ידיעתי, עד כה שר הבטחון לא דיווח

לממשלה בנושא. אני למד מכך שהחלטה זו איננה מתבצעת ולא נעשו צעדים לביצועה,

על כן לא היה מה לדווח. אני מביא את ההחלטה הזאת לידיעת חבריכם שאינם יודעים

עליה מפני שלא היו בקדנציה הקודמת. ברור שאנחנו מתכוונים בראש וראשונה לאמצעי

שכנוע ולאמצעי בקרה.

אני רוצה להפנות תשומת לבכם, שוועידת תנועת המושבים, שהתכנסה בחודש מאי 1975 ונתנה דעתה על הנושא קיבלה החלטות בנדון. אקרא רק סעיף אחד בהחלטות הללו, סעיף ג' המתייחס לעבודה שכירה. (השר גלילי קורא את הסעיף הנ"ל).

אני יודע - אל תספרו בגת - ששר החקלאות דהיום לא משאיר את הסעיף הזה רק בבחינת הלכה שמורים כן, ולא פעם משתמשים באמצעים משכנעים מן הסוג של ויסות, חלוקת משאבים קרקע ומים על-מנת שיהיה חוקף יותר לתביעה לקיים את היטוד של העבודה העצמית ביחוד כשמדובר בעבודה זרה וזולה. אולי אגיד עוד שהנושא בכללותו כאוב, שכן חדרו תופעות מאד מדאיגות לישראל. אומרים לי שקרוב למחצית מכלל המועסקים בחקלאות במדינתנו נמנים עם עובדים ערבים. פירוש הדבר כי על כל עשרה מועסקים יהודים בחקלאות יש כעת ששה מועסקים ערבים.

שר המשפטים ת.י. צדוק: זה קצת יותר ממחצית.

שר הדתות י. רפאל: האם זה כולל את החקלאות הערבית?

שר החקלאות א. אוזן: לא.

היו"ר השר י. גלילי: אני יודע גם שוועדת השרים לענייני תעסוקה יושבת על המדוכה הזאת.

הדיון שלנו היום צריך להיות מרוכז בתחום הנתון לשיפוטנו ואני מוסר את רשות הדיבור למר אדמוני לנושא פיתחת רפיח. עד כמה שדווח לי, התופעה הזאת איננה קיימת באיזורים אחרים של ההתיישבות החדשה בשטחים.

מר י. אדמוני: בהתחלת דברי רצוני להתרכז בעיקר על פיתחת רפיח ואחר-כך אומר דברים על איזורים אחרים.

המספר של ששה על כל עשרה מועסקים מפחיד. יש מחקר על נושא זה, שעשה משרד החקלאות, ומחקר זה מפרט את צורות ההתיישבות השונות בארץ, כיצד התופעה הזאת מתרכזת בהן ועל טיפוס המשק השונים בארץ. כדי להרגיע קצת את הנוכחים אציין שבצורות ההתיישבות שאנחנו עוסקים בהן תופעה זו היא במיעוט. מרבית התופעה היא לא בצורות ההתיישבות שאנחנו עוסקים בהן. המספר הוא כללי ומתייחס לכלל הסקטורים בארץ ולא דווקא לישובים שאנחנו עוסקים בטיפול בהם ובהקמתם.

מר י. אדמוני:

אשר לתכנון הישובים בפיתחת רפיה. כשבאנו לתכנן

את פיתחת רפיה עמדה לנגד עינינו ההתיישובות של

חבל הבשור אשר שימשה אב-טיפוס לפיתחת רפיה. היו קבוצות של מושבים וקיבוצים

ומבחינת הקצאת קרקע ומים התבססנו על הידוע לנו מחבל הבשור. הקצאת קרקע ליחידה

בחבל הבשור הייתה 40 דונמים ליחידה והקצאת המים - 21 אלף קוב ליחידה, מהם,

כידוע לכם, אנחנו נותנים 77% דהיינו 17 אלף קוב ליחידה. זו המכסה של הקיבוצים

והמושבים באיזור זה, חבל הבשור. כשבאנו לראשונה לפיתחת רפיה, איזור שהיה חדש

בשבילנו, לא היתה סיבה לחשוב על תכנון שונה מהתכנון של הישובים השונים במקום.

התכנון היה מבוסס על מערכת של גידולים ויבולים שהיו מקובלים באיזור הבשור.

היכננו גידולים שידענו שהם מצליחים באיזור הבשור ותיכננו על היבולים באיזור זה.

התכנית הראשונה, כמו כל תכנית שאנחנו מכינים, היתה מבוססת על לוח גידולים

מאוזן פחות או יותר. זאת אומרת, שהם אינם באים בעת ובעונה אחת אלא מתפזרים על-

פני השנה על-מנת לשטח את לוח העבודה שלא תהיה עקומה עולה ויורדת אלא שתהיה

עקומה שטוחה.

התכנון הראשון היה 600 ימי עבודה למשק לשנה

כולל עבודה בענף החצר, שבדרך-כלל נעשית על-ידי בני המשפחה. במשפחה מושבית

ממוצעת אנחנו מעמידים 350 - 400 ימי עבודה.

כבר בשנה הראשונה בפעולתנו באיזור שדות התברר

שהתנאים של הפיתחה, מבחינת קרקע ואקלים, הם מצויינים. לא ידענו, למשל, כיצד

תהיה ההתפתחות של הענות הקרקע לחקלאות מודרנית, כי הקרקע פה היא דיונות ובדרך-

כלל נחשבת עניה מאד ויש צורך בכמה שנים עד שבונים אותה שתהיה פוריה לייצור,

עד שיוצרים את האורגניזם בה כדי שתייצר מוצרים ברמה שחשבנו אז. הסתבר שבבת אחת,

בשנה אחת בדישון ובטיפול מתאים הגענו לרמת יבולים יוצאת מן הכלל ובעצם בכל

הגידולים היתה הצלחה שעלתה על כל המשוער. כמו כן הסתבר שבאיזור הפיתחה סתיו

מאוחר וחורף שבו אפשר לייצר מוצרים שאי-אפשר במקום אחר. זאת אומרת שלו מאוזן

הוא לא נכון אלא נכון לדבר על לוח עבודה מרוכז לעונה המיוחדת של הפיתחה שבה

אפשר לקבל תמורת התוצרת מחירים גבוהים. זה לא בשנה הראשונה אלא בשנה השניה ~~הש~~

והשלישית. הסתבר שחלק מן התוצרת הזאת אפשר לייצא בעונה מיוחדת זו, בעיקר עגבניות

פה אני מוכרח לומר עוד משהו: באותה תקופה שתכננו את התכנון הזה ליחידה המבוססת

על 40 דונם קרקע, 17 אלף קוב מים ותכנית גידולים מסויימת, בתכנית הזאת היו

5 דונמים עגבניות, כי העגבניות הפכו להיות גידול פרובלמאטי ביותר של עובדים

שכירים, היכננו על מלפפונים, סייפנים וזה בשוליים של העגבניות כדי לאזן את

לוחות העבודה. באותה תכנית היה לחץ מצד הממשל הצבאי לקבל עובדים מקומיים לעבודה

בזה מפני שחשבו שקבלת עובדים מקומיים לעבודה תקל על המצב הבטחוני של האיזור.

היתה סברה שאם האנשים יעבדו ולא יהיו מובטלים המצב הבטחוני באיזור יהיה יותר

שקט.

מר י. אדמוני:

מבחינה זו האיזור הזה הוא אולי השקט ביותר מכל האיזורים שאנחנו מכירים. נדמה לי שבאיזור הזה היה מיקוש פעם או פעמיים, והאחרון - לפני כשלוש שנים, והוא שקט מבחינת פעילות עוינת.

נוכח ההצלחה שהיתה בגידולים ונוכח מציאותו של כח עבודה זול, שבזמנו קיבל הכשר ולאחר מכן לא קיבל אותו, אבל, כאמור, בהתחלה היה הכשר לכך, היתה פריצה מן התכנית המקורית בעיקר בגידול עגבניות, שהוא עתיר עבודה, ובמקום 5 דונמים שהיו בתכנית המקורית, התופעה הנפוצה בשנים הקריטיות של עבודה שכירה היא שטח של 10 - 12 דונמים. ההבדל הוא 300 ימי עבודה נוספים ליחידת משק. תופעה זו הדאיגה אותנו ובסופו של דבר גם את אנשי הבטחון, בגלל המשמעויות שיש לה, ואנחנו נכנסנו למערכת כוללת של חיפושים כדי להתגבר על הבעיה. היו לנו שלוש סיבות, שלושה מסובבים שאיפשרו לנו שינוי בתכניות. האחד - ההצלחה החקלאית אשר הוכיחה שאפשר מכמות יותר קטנה של קרקע ומים להגיע לרמת הכנסה מסוימת שקבענו, כלומר, כדי להגיע לאותה הכנסה אפשר להסתפק בפחות מ-40 דונמים ומ-17 אלף קוב מים. הסיבה השניה - באותו זמן נתגבש הצורך בעיבוי תכנית ההתיישבות באיזור, אשר היווה לחץ למצוא פתרונות אלטרנטיביים לתכנית הראשונית. והסיבה השלישית - הרצון להימנע מעבודה ערבית. שלושה אלה חברו יחד בשנת 1973 או בסוף 1972 כדי שננסה למצוא פתרונות אלטרנטיביים לתכנית המקורית של פיתחת רפית. באותו זמן התחילו להתגבש תכניות חדשות בשני כיוונים, האחד - לגבי ההתיישבות הקיימת, הישובים שדות, נחייב העשרה ודקלה, והגענו להסכם, עם הגרמים הנוגעים בדבר - ההחלטה נתקבלה בעת כהונתו של חיים גבתי - להגדיל את מספר היחידות בישובים ל-210 בלי להגדיל את מכסות המים והקרקע. הגענו להסכם עם הישובים הקיימים שהמים שהיו מיועדים ל-70 יחידות יחולקו בין יחידות נוספות, בלי להגדיל את כמות הקרקע וכמות המים.

היו"ר השר י. גלילי:

אולי תקנה לנו מושג מה הוא המכניזם המקצועי-מדעי

ביחידה להתיישבות במשרד החקלאות אשר קובע,

באחריות מקצועית, מה היא מכסת הקרקע וכמות המים שבאים בחשבון, תוך מיצוי הנסיון.

מר י. אדמוני:

יש מכניזם של מחקר ויש מכניזם מקצועי והם

שניהם של משרד החקלאות. אנחנו מעורבים במערכת

של נסיונות, שעל חלק ממנה ארחיב את הדיבור, כי זה משפיע על החלק הבא של ההרצאה שלי.

מר י. אדמוני:

ההצעות המתגבשות על שינויים בתכנון ההתיישבות,
כולל הקצאות קרקע ומים - וכאן אני מבקש להדגיש

שזו הפעם הראשונה והיחידה שאני מכיר שיש שינויים בהקצאות קרקע ומים בהסכמה של
המתיישבים, עד היום אינני מכיר תקדים כזה.

שר המשפטים ח.י. צדוק:

שינויים על דרך ההקטנה.

מר י. אדמוני:

כן. גם על דרך ההגדלה אין שינויים.

בשנת 1969 הוצא מסמך בשם ועדת חזני אשר קבע

את מספר היחידות למשק ואת הזכאות למים בכל ישוב, ומאז ועד היום המצב לא הורע.

מה שנקבע אז על-ידי ועדת חזני כיחידות מים תופס עד היום. המקרה שאני מדבר עליו

הוא היחיד שהוסכם עם המתיישבים על הקטנה. הסכם כזה קיים רק עם המתיישבים בפיתחה
רפיה.

אנחנו מביאים את ההצעות לפני המרכז לתכנון, הוא

בוחר אותן, קובע עמדה לגביהן ומביא אותן לאישורו של מינהל התכנון. ההצעות היו

בדיון במינהל התכנון ומרכז התכנון וצריכות להיות מובאות לדיון נוסף.

כאמור, בישובים הקיימים הוסכם להגדיל את מספר

היחידות ומכסת המים ליחידה תעמוד על 13 - 15 אלף קוב, בהתאם למצב בכל ישוב.

מדובר לא רק בשינויים בהקצאת מכסות קרקע ומים אלא גם במעבר לגידולים אינטנסיביים

המחייבים פחות עבודה וחלקם גם ענפי חצר שאפשר לנצל בהם את כח העבודה המשפחתי.

עברנו למספר לא קטן של יחידות צאן, בחי צמיחה לורדים ולירקות, עברנו לאחוז

גבוה יותר של מטע, במסגרת התכנון של המשק, המחייב פחות כוחות עבודה מירקות.

זאת אומרת, יש גם שינויים פנימיים של תכנית המשק ליחידה תוך התאמה לרצון

ולדרישה של המתיישב. כאמור, אנחנו מתאימים את השינויים גם לרצונות של

המתיישבים ולא רק ליכולת שלהם. בענפים אלה ענין העבודה העצמית הרבה יותר קל

ואין בהם התופעה של עבודה שכירה כמו בעבודות קטיפ המוניות. ענין העבודה השכירה

במשק המבוסס על צאן כמעט איננו קיים, במטעים הוא הרבה יותר קטן מאשר בעגבניות.

אנחנו מציעים לגדל את המנגו, שהקטיפה הוא בקיץ אחרי עונת הירקות. זאת אומרת,

יש אפשרות לשטח את העבודה ולהגיע לרמת הכנסה שאנחנו מעוניינים בה.

בישובים החדשים שבאיזור הצענו, בתוצאה מהקטנת

כמות המים ליחידה, פיתוח מקור מים משני מקורות מים שלא חשבנו עליהם בתכנון

הראשוני והעברת המים של חוות ייצור ופיתוח בנגב. על אלה הצענו להקים עוד ששה

ישובים שמתוכם אחד בתהליך בנייה, אחד שייקרא על שמו של הרצפלד, מתוכנן לשנה זו

ויתחילו לבנות אותו, והשלישי - אשלים, שגם הוא כבר התהליך בנייה. אנחנו מקווים

שעוד שניים יהיו בתהליך בנייה השנה - אחד מהם ייקרא על שמו של יוסף וייץ והאחר

הוא רפיח ו', שהבאנו אותו השנה במסגרת התכנית שלנו להקמת מספר ישובים לקליטת עולים. אני מקווה שהוועדה תקבל את ההצעה שגובשה על-ידי משרד הקליטה, משרד השיכון והמחלקה להתיישבות להקמת מספר ישובים לקליטת עולים, ואם אכן כן - יהיו עוד שני ישובים בפיתחה. אנמצא שאנחנו מתקרבים לביצוע התכנית המלאה של הפיתחה ובישובים החדשים אנחנו מביאים בחשבון תכנון שונה לחלוטין מהתכנון של שלושת הישובים הקיימים. את הדבר הזה איפשר נסיון בשדה-ניצן ועין גדי וכן מערכת שלמה של נסיונות שנמשך בהם השנה המוכיחים כי בבתי צמיחה אפשר להגיע לרמת הכנסה בכמות הרבה יותר קטנה של קרקע ומים.

כשבנינו את התכנית הנוספת לא בנינו אותה על 40 דונם ליחידה אלא במושבים - על 12 דונמים ליחידה ובקיבוצים - 3000 דונמים לקיבוץ, זאת אומרת, על מכסות הרבה יותר קטנות מהמכסות שהבאנו בחשבון לישובים הראשונים בפיתחה. התפיסה כיום מתנהלת על הבסיס של מכסת קרקע מוקשנת ליחידה. הנסיונות האלה הראו לנו שאפשר להגיע לכך שאפשר יהיה לייצר בבתי צמיחה - אין אנחנו יודעים עדיין איזה הם יהיו - בכמות של 9000 - 9000 קוב מים ליחידה אפשר להגיע לאותה רמת הכנסה שאנחנו שואפים אליה. המים יתחלקו לגידולים בבתי צמיחה - 2 - 3 דונמים למשפחה ומטע שנוטעים אותו כדי לגוון את המשק. אנחנו מדברים על מטע קייצי שמבחינת לוח העבודה איננו מתנגש עם לוח העבודה בבתי הצמיחה.

כאמור, מוצע שינוי דראסטי בתכנון. ציינתי כבר שהיו שלושה מניעים לשינוי והיתה העובדה שהיו נסיונות שיכולנו לבנות עליהם תכניות שהביאו לשינוי. אנחנו חושבים שעל-ידי כך נוכל להתגבר על בעיית העבודה השכירה. בשדה-ניצן, לדוגמה, אנחנו מוכחנו שמשטח של 2 דונמים בבתי צמיחה אין, באופן מוחלט, עבודה שכירה וכל העבודה היא עצמית של המשפחות ומדובר במשפחות צעירות שעדיין אין בהן ילדים מבוגרים שתורמים לעבודה, ובוודאי שבמשפחות גדולות יותר אפשר יהיה להסתפק בכוחות העצמיים ולא להזקק לעבודה שכירה.

היו"ר השר י. גלילי: כמאזין טוב לדבריך נדמה לי שעד כה לא סיפרת לנו כי אכן ישנה עבודה שכירה זולה בפיתחה ומה סדר הגודל שלה. כאייל לאפיקי מים יש את נפשי לשמוע את העובדות האלה.

מר ע. שפירא: גם בשדה-ניצן יש קצת עבודה לא עצמית.

מר י. אדמוני: אינני יודע לתת מספרים. ההתרשמות היא שיש בין 2 ל-4 עובדים בכל יחידת משק.

היו"ר השר י. גלילי: בכל הישובים.

מר י. אדמוני: לא, זה בעיקר בשדות. התופעה יותר קטנה בנתיב העשרה ובדקלה.

מר י. אדמוני:

בשדות יש 50 יחידות משק.

שר הקליטה ש. רוזן:

בשדות יש 3 - 4 עובדים שכירים לכל יחידת משק.

שר המשפטים ח. י. צדוק:

לי אמרו בשדות שבתקופת השיא יש 300 עובדים שכירים.

היו"ר השר י. גלילי:

יש לי הודעה של נחמקין, שאיננו מעוניין להשחיר

את התמונה, והוא אומר שבביקור שביקר השבוע

בשדות, הוא אישית בדק עם אנשי המושב ולדבריהם, בימי השיא של הקטיף עובדים כ-400 בדואים.

שר החקלאות א. אונן:

זה מתקבל על הדעת.

מר י. אדמוני:

כל הישובים מסביב לשדה ניצן מעסיקים מאות עובדים

לא-יהודים.

מבלי להקטין מחומרת הענין אני רוצה לומר: פרט

למושב שדות עצמו, התופעה איננה חורגת מתופעה שאנחנו רואים בהרבה ישובים אחרים

בסביבה הקרובה והיותר רחוקה. יכול להיות שבנתיב העשרה, בעונת השיא, יש 2 עובדים

שכירים ליחידת משק. בדלקה המספר דומה.

שר הקליטה ש. רוזן:

בכרם שלום - לא.

שר החקלאות א. אונן:

בתייך? אין אף משק במחוז הנגב שאין בו עבודה

שכירה, פרט לקיבוץ חצרים.

מר י. אדמוני:

זו תופעה שחוץ מהמצב בשדות צריך להעמיד אותה

בפרופורציה נכונה.

התופעה של עבודה ערבית במשק איננה מאפיינת את

ההתיישבות החדשה שהוקמה אחרי מלחמת ששת הימים. מכל האיזורים של ההתיישבות

החדשה אשר הוקמה אחרי מלחמת ששת הימים, האיזור היחיד שבו קיימת תופעה זו הוא

האיזור שאנחנו דנים בו. אינני אומר שאר המקומות נקיים לחלוטין, בדי-זהב, למשל,

יש מספר בדואים, אבל זו תופעה שולית ואחרי בקשה של הממשלה הצבאי, בתקופות שונות,

להעסיק אנשים. בבקעת הירדן, בישובים ברמת הגולן ובמקומות אחרים אין עובדים

ערבים. במפרץ אילת עובדים רק בודדים. אם כן, חשוב שהתופעה הזאת תעמוד בפרופורציה

נכונה.

מר י. אדמוני:

אני מקווה שבעקבות השינויים שנכנים בטיפוס המשק בשדות, כאמור, בהסכמת החברים, תופעה זו

בוודאי תקטן ואולי תעלם כליל.

אין ספק שטיפוס המשק הוא עתיר הון - יש החלפה

של קרקע ומים בהון אבל אין ברירה. חברים היו בשדה ניצן וראו את הדוגמה של שדה ניצן, שהיא הדוגמה היקרה של פיתוח משק מבחינת עתיד הון. לא ברור לנו שהישובים הבאים יהיו כמו שדה ניצן. "אוגדה" (?) תוקם כמו שדה ניצן.

אחרי עונת החורף הבאה נהיה במצב שיהיה לנו

מידע יותר מעמיק לגבי מבנים אחרים, לאו דווקא מבני זכוכית. אני חושב שהישובים העתידיים בפיתוח וברצועת עזה יהיו מבוססים על ידע חדש שיאפשר חסכון בהוצאות, כאמור, לאו דווקא מבני זכוכית שהם יקרים ביותר.

היו"ר השר י. גלילי:

כדי לפתוח בסדרת השאלות: מה השינויים שאתה רואה בהחלטות שאנחנו עומדים לקבל פרט לענין של צמצום

מכסת המים והקרקע?

אני מבין שמלכתחילה תוכננו הישובים על 600 ימי עבודה בשעה שמשפחה לא יכולה לתת יותר מ-350

שר הקליטה ש. רוזן:

ימי עבודה. נוסף לפרטים ששמענו כאן על צמצומים שונים, האם יש תכנון חדש?

מר ר. זאבי:

רצוני להוסיף לדבריו של מר אדמוני את ההיבט הבטחוני של הענין, זו תוספת ולא שאלה. הבעיה

איננה בפיתוח רפיח דווקא אלא בשאר חלקי הארץ אבל בדרום, בישובים בהם המאחז הערבי הפך להיות תופעה מסוג אחר, כי שם הערבים לא רק עובדים אלא גם גרים במקום, יש לה אספקט בטחוני ממדרגה ראשונה. התהליך מתחיל במגוריו של העובד הערבי במקום, אחר-כך הוא מעביר גם את בני משפחתו והגיע הדברים לכך שיש מושבים שבשעות היום יש במקום כמעט רק ערבים או ארץ ערבים כי המתיישב היהודי עוסק במסחר ומרבה בנסיעות ומי שנשאר במקום הם הערבים. הערבים חיים שם כלילה, הם רואים את סדרי השמירה במקום, את חוסר השמירה לפעמים, הם רואים את ערוותנו בנושא הבטחון. מבחינה בטחונית אנחנו פרוצים בצורה חמורה.

מר ר. זאבי:

פרט לכל מה שאמרתי אני מבקש לציין שהתופעה הנוכחית מזכירה את התופעה שהיתה קיימת בתקופת

העליה הראשונה והעליה השניה של המתיישב היושב במקום אחד ומעבר לרחוב גרה המשפחה הערבית במחסן.

מר י. צור:

לפי הגדרת אחד-העם - "בועזים".

מר ר. זאבי:

אני מבקש לשים את הדגש על ההיבט הבטחוני, שהוא חמור ביותר. מבחינת "שינויים" - יש יכולת בניצול

התקנות הבטחוניות.

שר המשפטים ח.י. צדוק:

האם העניין הבטחוני בפיתחת רפיח חמור יותר מאשר במדינת-ישראל?

מר ר. זאבי:

לא. כאמור, יש יכולת לנצל חוקי בטחון כדי

למנוע את התופעה, אם הממשלה תרצה בכך. מי

שיעבוד בבנייה יקבל רשיון שמי ולא ניתן אותו למי שעובד בחקלאות. יש להניח שיהיו פורצי חוק, אבל אפשר יהיה לעשות זאת.

אני מבקש שהוועדה תיתן דעתה על ההיבט הבטחוני,

שהוא חמור מאד.

שר הדתות י. רפאל:

על חלק של שאלתי חשיב מר זאבי.

אני מבקש לשאול: מאיזה מרחקים מביאים את

הפועלים. אני שומע שחלק מהם גרים בסביבה או אפילו בתוך הכפרים אבל אינני

בטוח שאלה הם כל המקרים. כיצד מתארגנת הבאת הפועלים, האם יש כאן יוזמה פרטית או שלשכת העבודה מטפלת בהם.

מר מ. קרונה:

בסטרוקטורה של הישובים, במבנה ובבעלות על

היחידות - זו אוטונומיה. אם זה כך - בסופו של

דבר יוצא שזה ניצול של תנועות ערכיות. מה בקשר לדבר היסודי הזה? אני מבין

שאי-אפשר להתחיל לחשוב מחשבות על שינויים בסטרוקטורה של הישוב, על צורת המבנה ועל הבעלות של הקרקע אם כי יש יחידות ערכיות.

~~האלוף-הבכיר~~

האלוף ורדי:

עובדה היא, וזה נכון גם לגבי השטחים וגם לגבי ישראל, במקומות חקלאיים, במשך כל השנים, על אף העובדה שיש שהייה בישראל ובכמה וכמה ישובים שהיית לילה, לא היו פגיעות בבטחון הישובים עצמם לבד ממקרה אחד של נסיון פיגוע בקריית-ארבע, בשנים אלה. היו נסיונות של פיגוע בקריית-ארבע מחוץ לקריית-ארבע אבל לא בתוך קריית-ארבע. עובדה שלא היתה פגיעה לא בפיתחת רפיה ולא בישובי הנגב, שם יש מקרים שערבים גרים בתוך הישובים. אני רוצה להסתייג ולומר, שזה לא מבטיח את העתיד בענין זה. אני מניח שלערבים העובדים בישובים אלה יש אינטרס שהבטחון בישובים אלה לא יתערער. אינני יודע מה היו פני הדברים מבחינת הבטחון אם היינו סוגרים את הישובים לכניסתם של ערבים לעבודה. יכול מאד להיות, זו השערה, שהם היו יותר קלים מאשר כיום. ככלל לא הייתי מרחיק לכת כמו מר אדמוני שאמר שהנוכחות של הערבים במקום תורמת תרומה מכרעת לבטחון, אבל נוכח העובדות עד היום, שלא היו פגיעות, יש בוודאי מקום לציין שיש בכך תרומה.

לשאלתו של השר רפאל: קיימת זיקת חובה ללשכות העבודה לגבי עבודה בישראל, לפי הסדרים שנקבעו עם הממשל הצבאי. לא קיימת זיקת חובה לגבי עבודה בשטחים, לא לגבי עבודה אצל מקומיים ולא לגבי עבודה אצל ישראלים. שקלנו בזמנו את הדבר ומצאנו שאין לכפות על המעבידים המקומיים, בשנים אלה, לקבל עובדים דרך לשכת העבודה, כי המשמעות של הדבר היא הסדרים ותנאי עבודה שאינם קיימים במסגרת ההסדרים המקובלים בתוך השטחים עצמם. דנו בנושא זה מספר פעמים בעבר והגענו למסקנה, עם שר העבודה, שאין מקום לבצע את הדברים באמצעות לשכות העבודה.

(???) (אייל):

מר אדמוני ציין שמבחינת רמת ההכנסות,

האלטרנטיבה המוצעת מחייבת השקעות גבוהות

יותר לגבי הישובים העתידיים. אני מבין שהיתרון של הישובים הקיימים הוא בכך שהגידולים שהם מגדלים יוצרים אתם התפוקה החקלאית הגבוהה ביותר. אני מבין שחיסול התופעה של העבודה השכירה פירושו גידול ההשקעה והקטנת הגידולים המיוחדים ונמצא שאנחנו מפסידים את המקור המיוחד של הגידולים המיוחדים.

שר המשפטים ח.י. צדוק:

הייתי מבקש לקבל ממר אדמוני תחזית ריאליסטית

של האפשרות להגיע למטרה הנכספת של היסול

העבודה השכירה על-ידי שני האמצעים הקונקרטיים שהוצגו כאן - כלכליים וארגוניים -
הקטנת מכסות המים והקרקע, מתוך הנחה שלא יופעלו אמצעים מלאכותיים כגון הגבלות
על-פי סמכויות צבאיות. מתי ובאיזו מידה אפשר להגיע לכך בישובים הקיימים ואם
אפשר להגיע לכך בישובים חדשים. אני מגביל את שאלתי לפיתחה.

שר הקליטה ש. רוזן:

מכיוון שהועלתה השאלה על החלפת אמצעי מים וקרקע

בכסף אני שואל: מהי, לפי ההערכה כיום, ההכנסה

של משפחה ומה היא ההכנסה המתוכננת בלי השקעה כספית נוספת על האמצעים המוקטנים.
אני מדבר על הכנסה נטו.

מר י. צור:

עד כמה שזכור לי, ההתפתחות הגדולה של ההתיישבות

בשדות התחילה מהצלחה משקית יוצאת מגדר הרגיל,

וזה כפי שאנחנו יודעים כיום התבסס על עבודה שכירה. השאלה היא אם בתכנית החדשה,
מבחינת הכנסה, תהיה אותה מידת משיכה שדרושה לשם ישוב הישובים בפיתחת רפיה.

שאלתי השניה היא שאלה שנדונה הרבה מאד בעתונות

וקשורה בכך שלא העכבר גנה אלא החור גנב. האם אפשר לקבל מושג על תכנית

אלטרנטיבית לתעסוקת הבדואים שחיו עד עכשיו בישובים אלה?

מר י. אדמוני:

אשר ל"שיניים" למימוש ההצעות שלנו. אם אהיה כנה

אוכל לומר שיש לנו שיניים אדמיניסטרטיביות, שהם

בעצם הקטנת כמות המים ומכסת הקרקע. אני מניח שאם כמות המים תוקטן בשליש - העבודה
השכירה תקטן בשליש. אני הייתי מצפה להקטנה רבה יותר של העבודה השכירה, כי יש גם
מעבר לגידולים אחרים.

שר המשטרה ש. הלל:

האחוז של העבודה השכירה מוכרח לרדת ביותר משליש,

כי גם התושבים עובדים.

מר י. אדמוני:

הם עובדים, ועובדים קשה. התאור כאילו הם נוסעים

ב"וולוו" ומביאים את העובדים הוא מוגזם.

שר החקלאות א. אוזן:

הם נוסעים ב"וולוו" ובין היתר מביאים גם את

העובדים.

היו"ר השר י. גלילי:

היה נסיון לתאר את המתיישבים כאילו כל מגמתם

להסיע ב"וולוו" ועכשיו ב"וולוו" וב"פולקסווגן"

כדי לגמור את העבודה בשדות ולהקים וילה ב"ימית". זה תיאור מסולף מאד. המתיישבים עובדים קשה, הם חקלאים מעולים והם ממיטב הנוער של בני המושבים ובני הקיבוצים כאחד ואפשר לעשות שם את איחוד תנועות ההתיישבות בישראל. צריך להוקיע את העניין של העבודה הזולה והזרה אבל לא צריך לפגום בהכללה באופי ההתיישבותי הרציני שיש שם.

מר י. אדמוני:

אינני מקל ראש בפעולת ההסברה - זו "שן" נוספת שיש

לנו. התנועה עושה הרבה בעניין זה, וכוונתי לתנועת

המושבים. גם אנחנו נסינו לעשות בשטח זה וגם גורמים אחרים עושים. אני חושב שלפעולת ההסברה יש השפעה ואני מחשיב את המשכה בציון דגש על החומרה שיש בתופעה של העבודה השכירה.

אשר לחוקים: חוק ההתיישבות שהוא המפתח בתחום זה

במסגרת הקו הירוק, בתחום הקו הירוק, איננו אוסר עבודה שכירה. החוק אוסר החכרות של שטחים אבל איננו אוסר עבודה שכירה. בהתאם לחוק הקיים במדינת ישראל - כל יהודי יכול להעסיק עבודה שכירה. בחוזה בין המתיישב ובין הסוכנות יש סעיף האוסר להעסיק עבודה שכירה ומחייב את המתיישב בעבודה עצמית. המחלקה להתיישבות מפעילה את הסעיף הזה מפעם לפעם, כי אנחנו לא יכולים להפעיל אותו כל הזמן מה גם שהחוק הארצי איננו תופס כאן.

מר ע. שפירא:

המתיישב כפוף לחוזה.

מר י. אדמוני:

החוזה הוא לתקופה מסוימת. מעבר לקו הירוק הבעיה,

מבחינת החוק, יותר מסובכת. אני סבור שהאמצעים שאנחנו

אמורים לנקוט בהם הם היחידים שעשויים לעזור. אינני מאמין שאפשר לבצע את ההחלטה שהשר גלילי קרא לפנינו מה גם שהעניין בשדות איננו חורג מהמצב במושבים אחרים. אם העניין של שדות יגיע לבית-משפט, הם עלולים לשאול מדוע מתייחסים אליהם בצורה שונה משמתייחסים למושבים אחרים.

נכון שהתכנון שלנו היה על קצת יותר ימי עבודה

בשנה, אנחנו לעתים עושים זאת כדי להגיע לרמת הכנסה, אנחנו מתכננים מעבר

לעבודת המשפחה אבל באחוזים אפסיים. בתכנון שלנו לא הבאנו בחשבון יותר מחצי עובד הדרוש למימוש התכנית.

מר י. אדמוני:

אני מבקש לציין שאנחנו לא יכולים לכפות את הגידולים והענפים במשק. הגידולים והענפים שאנחנו מציעים אינם מחייבים את המתיישבים. המתיישב יכול לעשות לוח גידולים וענפים משלו. כאן מקור הרעה, בענין הזה. אנחנו לא יכולים להשתלט. אנחנו לא יכולים להכתיב. אני לא חושב שצריך להכתיב. אפשר להסביר מה החומרה אם מתיישב מקבל לוח אחר, אבל לכפות - זה בלתי-אפשרי.

היו"ר השר י. גלילי:

אשראי אפשר לעכב?

שר הקליטה ש. רוזן:

הם אינם זקוקים לאשראי.

מר י. אדמוני:

אפשר לעכב.

שר החקלאות א. אוזן:

מבחינת החוק - אי-אפשר לעכב. אם הם ילכו לביה המשפט - יזכו.

מר י. אדמוני:

אני מבקש להבהיר שאין ערבים הגרים בישובים שבפיתחת רפיה. אין תופעה כזו באיזור זה, אולי בגלל העובדה שהערבים גרים קרוב מאד.

אנשי שדות מקיימים מערכת יחסים מצויינים עם העובדים שלהם, מערכת חברתית עם העובדים אשר מתבטאת בסיוע חברותי וכו'.

שר השיכון א. עופר:

הם מעבידים נאורים.

מר י. אדמוני:

האלוף ורדי הזכיר את השייכות ללשכות העבודה. אני רוצה לציין כי בתקופה מסויימת כן ניוקנו ללשכת העבודה, כפינו על העובדים את ענין הלשכה כחלק מן הנסיון להתגבר על הבעיה והדים לכך יש בהחלטת הממשלה מספטמבר 1973. המצב כיום הוא שבכל משק בשדות יש 2 - 3 עובדים קבועים ולא צריך לצאת יום יום ולחפש עובדים בלשכה אלא מדובר באנשים שבאים יום יום ליחידת המשק - בקיץ עובדים פחות ובחורף יותר. נוצרה תלות של קביעות בין חברי שדות ובין חלק גדול של העובדים שלהם. אנשי שדות מקפידים לשלם אותה רמת שכר המקובלת בתחומי הקו הירוק ואי-אפשר לומר שהם מנצלים. הם משלמים לעובדים מה שמשלמים בתחום הקו הירוק.

מר י. אדמוני:

אשר ליתרונות שבגידולים באיזור. כאן יש דילמה

גדולה מאד. ציינתי שהאיזור יחיד במינו בתנאי

הקרקע שלו ובאקלים שלו ואין ספק שהוא יכול להפך לאחד האיזורים המרכזיים בייצור החקלאי שלנו. אפשר להשיג כאן הישגים גם בלי חממות. משרד החקלאות עושה ייצוא של 3000 טון עגבניות בשטחים פתוחים בחלקם מאיזור זה. היות והיתה בעיה של הגדלת הישוב היהודי בפיתחה והיות והיתה בעיה של עבודה שכירה אמרנו שאנחנו מעדיפים לנצל את התנאים האיזוריים בתנאים מבוקרים, שהם אמנם עתירי הון, אבל יש ניצול מלא של התנאים במקום. בתי צמיחה, לא צריך לחמם אותם, יש עננות מעטה בחורף, ואנחנו מנצלים את התנאים הקיימים בבתי צמיחה. תנאים אלה יאפשרו לנו להקים 6 ישובים ולהתגבר במידה מסויימת על ענין העבודה.

שר המשטרה ש. הלל:

אולי אפשר לקבל מספרים על עתירות הון?

מר י. אדמוני:

2 דונמים של בתי צמיחה - 400 אלף ל"י. אם לעשות

השוואה: בשדות השקענו ביהידת משק 120 - 130

אלף ל"י ופה זה צריך לעלות 400 אלף.

שר החקלאות א. אוזן:

צריך לציין נתון נוסף: במשק של 120 אלף ל"י

מדובר בשדה פתוח שאפשר לקבל בו מקסימום 7 טון

מדונם עגבניות בשעה שמדונם חממות אפשר לקבל 20 טון או בין 30 ל-40 טון לדונם חוץ חמש שנים. בשדה פתוח זה בלתי אפשרי. בשדה פתוח יש סכנה של קרה. לדעתי, ההון לא יקר מאד.

מר י. אדמוני:

על כך מבוסס כל הרעיון של הקטנת כמות המים

והקרקע.

רצוני לומר לשר המשטרה: אם אנחנו מסתכלים על

הדברים מבחינה כלכלית, כמו שבוחנים מפעל תעשייתי לעיבוד שבבי, כאשר בוחנים אם יש תשואה להון המושקע - הרי ההצעה שלנו עומדת בכל הקריטריונים והתשואה היא כלכלית. לגבי שדה ניצן יש אישור של "מפעל מאושר" כי כל התוצרת מיועדת לייצור.

מר ע. שפירא:

כמה אפשר להוסיף?

מר י. אדמוני:

6 ישובים. אנחנו מנצלים את התנאים המקומיים

ומה שאנחנו בונים איננו בהתעלמות מן התנאים

המקומיים, להיפך. יש ויכוח עם משקים שרוצים להקים רפתות בשעה שאנחנו חושבים שלא צריך ללכת לרפתות אלא להשתמש במים לגידולים המאפיינים את פיתחת רפיה.

מר י. אדמוני:

בענין ההכנסה למשפחה אינני יכול לתת מספרים
מוסמכים ביחוד אחרי ששר המשפטים, בביקורו
האחרון, שמע מספר שאני חושב שהוא לא ממוצע ולא משקף. אמרו לו סכום של
200 אלף ל"י. זו הגזמה גדולה מאד.

שר המשטרה ש. הלל:

ברוטו או נטו?

מר י. אדמוני:

הכנסה תמורת עבודת המשפחה. אנחנו קוראים לזה
"עודף ברוטו" שצריך לכסות את עבודת המשפחה
והחזר הון אחרי שמנכים את העבודה השכירה. לפי הערכתנו, ההכנסה מגיעה ל-50 - 80
אלף ל"י ולא ל-200 אלף. אלה הן הערכות שלנו ואני חושב שהן קרובות למציאות
יותר מהמספר האחר, שהוא מוגזם מאד.

מר ר. זאבי:

המתיישבים מדברים על 150 - 200 אלף ל"י בשנה.

מר י. אדמוני:

אני חושב שזה הפדיון שלהם.

מר ר. זאבי:

סיפר לי מתיישב שאחרי ששילם את הוצאות הצרכניה
זה 150 אלף.

שר החקלאות א. אוזן:

הוא שכח לשלם את החוב שלו בעבודה. מכל מקום,
גם סכום של 80 אלף ל"י מספיק.

שר המשפטים ח.י. צדוק:

עלינו לזכור שאנחנו נוקטים בצעדים שונים לא
מפני שלמישהו יש הכנסה גבוהה.

היו"ר השר י. גלילי:

אנחנו לא מתנגדים להכנסות גבוהות של המתיישבים
בישראל אלא לעבודה שכירה זולה.

מר י. אדמוני:

היום אין באיזור בעיה של תעסוקה אלטרנטיבית.
אם יפלטו עובדים משדות - תימצא עבודה במקום

אחר.

אשר לתופעה של לינת ערבים במושבים. התופעה
הזאת איננה המונית ואיננה מאפיינת את כל הישובים. היא קיימת במיעוט של ישובים
ואצל מיעוט של מתיישבים. אני מוכרח להדגיש זאת כי אחרת אנחנו עלולים לגרום
עוול לתנועת ההתיישבות ונדמה לי שלא מגיע שנכתים את כולה בגלל ~~המחצית~~ חסאי
מעטים.

אני מתייחס להצעת הסיכום ואחליל בסעיף 4 שהוא הסעיף האופרטיבי העיקרי בהצעה זו. אני מבקש שהוא יהיה יותר מפורט כלומר, שלא נסתפק בכך שאנחנו מדברים על הקטנת המכסות אלא למק יהיו הדברים ברורים לעתיד נאמר מה המכסות שקובעים אותן. למעשה הסעיף הזה צריך לפרט את האמצעים הקונקרטיים, המשקיים והארגוניים, אשר ינקטו בהם להשגת המטרה. צריך להבהיר שאנחנו מדברים על אמצעים הן לגבי העתיד והן לגבי המשקים הקיימים וחשוב לציין שבכל הנוגע למשקים הקיימים הדבר נעשה בהסכמה, לא מותנה בהסכמה, אלא לציין את העובדה שהוא נעשה בהסכמה.

אם לסכם את מה ששמעתי לגבי סיכויי ההצלחה של הפעולה הזאת, המסקנה היא שאין סיכוי להצלחה אבסולוטית, יש סיכוי להצלחה יחסית. אם זו הערכה נכונה של הצפוי, לא הייתי רוצה שנציין בהחלטה שלנו מטרה אוטופית ונמצא את עצמנו, בעוד תקופה מסויימת, במצב שהחלטנו החלטה שנשארה החלטה על גבי הנייר. זה מחייב להיות פחות בוטים בכמה הגדרות של ההחלטה הזאת, שאפרט אותם. אני אומר את הדברים לא מפני שאני מתנגד עקרונית לחיסול העבודה השכירה אלא אינני רוצה שוועדת שרים תציג מטרה שיודעים מראש שהיא אוטופית ובלתי ריאלית. צריך להגדיר מטרות ניתנות להשגה ולא להגדיר מטרות שהן אוטופיה; לקבוע אמצעים שאנחנו יודעים שצפויה להם הצלחה יחסית - ולהישאר עם החלטות בלתי ריאליות שלא נתגשמו. זה לא רצוי.

אני יכול לחשוב שבסעיף הראשון אפשר להשתמש במושג "במידה מירבית" על יסוד העבודה העצמית של המתיישבים, ובסעיף 2 "עבודה שכירה בהיקף ניכר". לא הייתי רואה בחומרה עבודה שכירה בצורה מצומצמת. בסעיף 5 לא הייתי אומר "לעשות ללא דיחוי לחיסולה" אלא הייתי משתמש במלים "לצמצום הניכר" או "חיסולה ההדרגתי". אני חושש מחוקים ומהחלטות שנשארים על גבי הנייר, כשיודעים מראש שהיישום המעשי יגרום לכך.

אני מיעץ שנשתחרר מן המושג "עבודה זרה". לי מספיק שנדבר על עבודה שכירה זולה. המושג "עבודה זרה" איננו ערב לאזני ולא נחוץ שנשתמש בו בסיכומים שלנו.

דבר אחרון: אני מזהיר מפני תליית תקוות לפתרון

בעיית העבודה השכירה על-ידי הסלת סמכויות בסחוניות. אני מצטער שכרכו כאן יחד את הסמכות הבטחוןית ועניין ההתיישבות. אני רוצה שיהיה ברור: הסמכויות הבטחוןיות אינן קיימות ואי-אפשר להפעיל אותן כדי להבטיח את תאריך/העבודה העצמית בישובים. לא לזה קיימות סמכויות בסחוניות. סמכויות בסחוניות קיימות למטרות בטחון. מבחינת החוק יכולים להיות שם ישובים המבוססים על עבודה עצמית ויכולים להיות שם ישובים המבוססים על עבודה שכירה והקריטריונים שלפיהם יגביל ויווסת החוק והסמכויות הבטחוןיות את הכניסה ואת השהייה של ערבים בשטחים, אלה חייבים להיות אחידים לכל המשקים באיזור. הם אינם יכולים להיות שונים לגבי משק שיש בו עיקרון של ערכי של עבודה עצמית, ואחרים לגבי משק שבו מבחינת החוק, מבחינת אלה שאתרו את הישוב - הותרה עבודה שכירה.

שר המשפטים ח.י. צדוק:

לכן אני חושב שמסוכן לסמוך ומסוכן לדבר על הפעלה סמכויות בטחונות לשם השגת המטרה של עבודה עצמית. המטרה של עבודה עצמית צריכה להיות מנוסחת על-ידי אופי הישוב, על-ידי אמצעים כלכליים, על-ידי אמצעים משקיים, על-ידי אמצעים ארגוניים ועל-ידי יסודות רעיוניים. לכן לא קיימות סמכויות בטחונות.

שר המשטרה ש. הלל:

כשאנחנו מדברים על צמצום יחידות שטח ומים אנחנו צריכים להציב לעצמנו כמטרה, ופה יש דגש, על דבר אחד: צמצום וביטול העבודה השכירה. לפי דעתי, יש מקום לדבר על עיקרון התיישבותי בסיסי ומנחה של ניצול מקסימלי של יחידות קרקע ומים להקמת יחידות התיישבות. אני חושב שאנחנו פוגעים במטרה כשאנחנו אומרים שכל/זה בא רק על-מנת שלא תהיה עבודה שכירה. אנחנו צריכים להתחיל לומר שכל זה בא כדי להביא לניצול מירבי של יחידות קרקע ומים כדי להביא להתיישבות גדולה של יהודים החיים על עבודת האדמה. מדוע אני אומר את הדברים? מפני שאני חושב כי בסופו של ענין יכול להיות שביום מן הימים נצטרך ללכת לחיקונים ולרביזיות כשהמגמה היא להביא לניצול יחידות קרקע ומים. אני חושב שאילו היו המתיישבים באים אלינו ואומרים: לא נעסיק עבודה שכירה - היינו כולנו נושמים לרווחה. המטרה של ביטול העבודה השכירה היא טובה, אבל הקו המנחה של המוסדות המיישבים הוא כיצד להביא לניצול מקסימאלי של כל יחידת מים וקרקע. אני מעיר על כך כי נקודה זו חסרה פה

אני מקבל את הגישה של ריאליזם ציוני התיישבותי - בעקבות דבריו של מר צדוק - כשאתה אומר שלא נציב יעדים שאי-אפשר להגיע אליהם. אני מוכן להתפשר עם מציאות אבל לא עם עיקרון. השר צדוק מציע שבמקום לדבר על היסולה של התופעה השכירה להשתמש במושג "היסולה ההדרגתי" או "צמצום הניכר". לא איכפת לי להתפשר, לתקופה מסוימת, עם מציאות אבל אני לא מוכן שנתפשר עם העיקרון של העבודה השכירה. אם מדברים על צעדים המתבקשים כדי לזרז את היסולה של תופעת העבודה השכירה, זה נראה לי. אני מקבל את הערותיו של מר צדוק בכיוון של אורך נשימה מבחינת משך הזמן להתאים את העיקרון למציאות אבל לא מבחינת העיקרון שצריך להנחות אותנו.

שר הקליטה ש. רוזן:

אני מבין שבשדות התופעה החמורה ביותר.

שר המשפטים ח.י. צדוק:

שדות היא המקרה המוצלח והחמור ביותר.

שר המשטרה ש. הלל:

עד אבסורדיות.

יש סכנות שמקורן בתבוסה ויש סכנות שמקורן
בהצלחות.

היו"ר השר י. גלילי:

אני מבין שמדובר על 100 יחידות.

שר הקליטה ש. רוזן:

זה התכנון המקורי.

שר החקלאות א. און:

האם זה יהיה תהליך של שנים?

שר הקליטה ש. רוזן:

היום יש 50 יחידות שם. הסכמנו שהמים ל-50 יחידות
יהיו ל-70 והתוספת בין ה-50 ל-70, מבחינת ההקצאה,
תתחלק בין 30 היחידות הנוספות. זה תהליך שיבוצע לאלתר.

מר י. אדמוני:

בסעיף הראשון הייתי אומר שעיקרון העבודה העצמית
עליו מתבססת ההתיישבות העובדת הוכיח את עצמו

שר הקליטה ש. רוזן:

ומן ההכרח שיהיה בעתיד.

בסעיף 4 אני מסכים לדבריו של השר צדוק, שצריך
לדבר אל מכסת המים והקרקע לכל יחידה. בסעיף קטן (ב) נאמר: שינוי תכנון המשק
בכיוון של התאמתו לעבודה עצמית. אנחנו צריכים לפנות למוסדות המיישבים שישנו
את תכנון המשק, הם צריכים לפעול בכיוון התאמת המשק לעבודה עצמית. זה לא יכול
להעשות מהיום למחר אלא צריך לשנות את תכנון המשק בכיוון התאמתו לעבודה עצמית.
אני חושב שזה יכול להישאר.

אני מסכים עם דבריו של שר המשפטים, שלא צריך

מר ר. זאבי:

להשתמש בחוקי הבטחון שלא לשמם. אני שואל מה

קורה כאשר יש זיהוי עם חוקי הבטחון?

אז שואלים את היועץ המשפטי.

שר המשפטים ח.י. צדוק:

הוצאנו את הבדואים בנימוק בטחוני אבל הגענו
לאבסורד - הם חוזרים להיות עובדים באותו שטח.

מר ר. זאבי:

סופו מעיד על תחילתו.

שר המשפטים ח.י. צדוק:

אין זה מדויק לקבוע שלא היו פיגועים, כי היו
פגיעות. לכפר-הס הגיע ~~אם~~ ערבי שעבד שם ופוצץ לול

מר ר. זאבי:

ויש עוד מקרים.

מר ר. זאבי:

אני שואל אם צריך לפעול רק אחרי פיגועים או שמוטב לנקוט בפעולה מונעת. הפעילות החבלנית מחליפה צורות. אם יהיו פיטורין של עובדים המכירים את הכפרים הם עלולים להיות מגויסים ולבוא לאותם כפרים מפני שהם מכירים את הדברים במקום. האם יש מחשבה מה יהיה כאשר יהיה גיוס וישוב יתרוקן מהבנים ומהגברים?
אני מציע שהחלטותיה של הוועדה לא תהיינה מוגבלות לישובים שבפיתחת רפיה. הבעיה קיימת בישובי הדרום ביחס למגורים בשעה שפה אנחנו עוסקים בעובדים ניידיים. הוועדה צריכה לתת דעתה לכל שטחי ישראל, בעיקר לישובי הדרום, ולא להגביל את עצמה לפיתחת.

היו"ר השר י. גלילי:

אני קובע עובדה שלישיבה זו לא הבאנו הצעות הפולשות אל התחום החוקתי משפטי. ראיתי לנכון להשכיל את חברי הוועדה, ביחוד שרים שלא היו בקדנציה הקודמת, שבזמנו היתה החלטה בנדון. ציינתי כי ההצעה הובאה לממשלה על-ידי שר הבטחון דאז והיועץ המשפטי דאז גם הוא סמך ידו עליה. אם תהיה הצעה להסיק מכך מסקנות אופרטיביות - היא תובא הנה על דעת שר המשפטים, ואניף מניח שגם על דעת היועץ המשפטי לממשלה. לישיבה זו לא הבאנו הצעות אופרטיביות ולכן כל אחד נשאר בענין זה בהתייחסותו.
תוך מהלך הדיון קיבלתי את הסכמת שר החקלאות לכך, שבהצעת שר המשפטים נפרש ב"רחל בתך הקטנה" מכסות המים והקרקע שהומלצו על-ידי משרד החקלאות לגבי פיתחת רפיה, כדי להכביד על שינויים חפוזים ולבסס יותר.

אני מקבל את ההערה שראוי להימנע מההגדרה של "עבודה זרה" ולהסתפק ב"עבודה שכירה זולה".

שר המשטרה ש. הלל:

למה זולה?

היו"ר השר י. גלילי:

זה מזכיר את אלמנט הניצול.

נציין את הסכמת המתיישבים למה שסופר לנו לגבי הקטנת מכסות המים והקרקע.

בסעיף 5, במקום "הוועדה הבין-מוסדית קוראת למתיישבים ולתנועת המושבים" אני מציע שיאמר "הוועדה הבין-מוסדית קוראת לתנועת ההתיישבות", כי לא מן הנמנע שמחר זה יכול על תנועות התיישבות אחרות.

היו"ר השר י. גלילי:

נראה לי שאנחנו צריכים לקבל את הערתו של
השר הלל להדגיש בעיקר את ניצול כל האפשרויות
כדי להגדיל את היקף ההתיישבות היהודית באזור.

באשר להצעת שר המשפטים להימנע מהגדרות מוגזמות.

הצעתי לו, ורצוני לומר לכם: המושג "חיסול העבודה השכירה" שגור בתנועת ההתיישבות,
זה מושג שגור בכל הגופים ההתיישבותיים ולכן אני מציע שנייחם להם הגדרה זו
ונגיד: לצמצם במידה מירבית את העבודה השכירה במגמה לחסל בהתאם לעקרונות של
התנועה שהמתיישבים נמנים עליה. לא הייתי רוצה שמטעם ועדת שרים נקבל החלטות שאין
להן אפקט, ואני גם לא רוצה שניתן לגיטימציה או נפחית מהעקרונות המקובלים
בתנועה ההתיישבותית.

שר השיכון א. עופר:

ומה אם תנועה איננה דוגלת בחיסול העבודה השכירה?

היו"ר השר י. גלילי:

עליהם יחול חסלן הראשון בדבר צמצום מירבי, כי
ממילא לא נוכל לכפות. נדבר על "בהתאם לעקרונות
המקובלים בתנועת ההתיישבות".

שר השיכון א. עופר:

בן-גוריון היה בעד עבודה שכירה בהתיישבות.

היו"ר השר י. גלילי:

אני רוצה הערה לאחר דיון, כדי לא לפתוח את
הוויכוח. סוף סוף הבעיה העיקרית היא בהתאם
למה שנאמר בהחלטת ועידת המושבים על נקיטת אמצעים, לרבות הקטנת אמצעים במכסות
הייצור. הפענוח של הגדרה זו הוא חשוב מאד.

שאלתי אם אפשר לעכב אשראי והיו הערות לכאן
ולכאן. אם תהיינה בענין זה הצעות מוחשיות בעצה עם שר החקלאות ושר המשפטים,
ארצה לקבל עליהן גושפנקא של ועדת השרים.
לפי שעה נסתפק במתן תוקף ציבורי-מוסרי למגמה
של צמצום מירבי ושל סיוע לתנועות במלחמתן בנושא זה.

בישיבה זו קיימנו דיון בענין פיתחת רפיח. הערותיו

של מר רחבעם זאבי חשובות מאד אבל מקור הסמכות לטיפול בהן אינו בוועדה שלנו.
הוא צריך לבוא בדברים עם ראש הממשלה או עם שר הבטחון וספק אם הענין יובא
לשולחננו.

אני חושב שאני יכול להגיד, על דעת ועדת השרים,

שאם כי דנו על פיתחת רפיח - יש הנחיות לפוסדות המיישבים לנקוט באמצעים לגיטימיים
כדי שתופעה זו לא תשתלט בהתיישבות החדשה, אבל לא דנו בנושא זה היום כי אין
אקטואליות לענין.

שר הקליטה ש. רוזן:

אני חושש מהמלים "צמצום מירבי". אם מדברים על "לפעול לקראת תיסול" זה דבר אחר. במושג "צמצום מירבי" יש משום היתר ולא הייתי רוצה להכניס מושג שיש בו היתר לעבודה שכירה. אם אומרים לפעול לקראת מטרה, זה דבר אחר.

מר י. צור:

נגיד "במגמה ל...".

המ/ 18. כ"ג/מ"א זולר גביסר מקרקעין לזכר הגיגלר.

היו"ר השר י. גלילי:

נחבקשתי על ידי מתאם הפעולה בשטחים, האלוף ורדי, ועל דעת שר המשפטים והיועץ המשפטי לממשלה לקבל הסכמה הוועדה שלנו לשינוי מסויים בהחלטת השרים לענייני קיבלה ב-28 באוגוסט 1974. כאמור, יש לכך הסכמה גם של שר המשפטים. אם יש לכם שאלות בנדון נשמע הסבר מפי האלוף ורדי, ואם אין - אבקש לראות את ההצעה הזאת כמאושרת ונרשום אותה כהחלטה.

האלוף ורדי:

בהחלטת הוועדה מיום 28 באוגוסט 1974 היא בנוסה שמופיע לבד מן הפסוק שלפני האחרון, המתחיל במלה "בקשר" ומסתיים במלה "הבעלות". הסיבה לכך היא מפני שאנחנו לא רק חופסים שטחים לצרכים של התיישבות אלא גם מפקיעים שטחים ומפקיעים בעיקר לצרכי דרכים עבור ההתיישבות, עושים זאת לא בדבך התפיסה לצרכים צבאיים אלא על פי הפקעה לצרכי ציבור. לא היינו רוצים שחלקו של האיש שמפקיעים ממנו בעלות יפחת, בגלל הדרך, מחלקו של מי שתופסים את אדמתו. לכן ההחלטה תחול גם על הפקעה.

שר השיכון א. עופר:

השמאי לוקח בחשבון כל דבר. אני מבין שאתם רוצים להוסיף את ההיתר, מפני שלא זה נחוץ ביותר. בגלל הדחיפות מוסיפים 20% - 30%. השמאי צריך להביא בחשבון גורמים אלה. זה צריך להיות מנוסה. אני הייתי משנה את הנימוק.

היו"ר השר י. גלילי:

אני מבין שההצעה היא שבהחלטה הקודמת של הוועדה, זו שבועמור 2 להוסיף את הנקודה של חיוניות ההפקעה. נעשה זאת עם שר המשפטים.

שר המשפטים ח.י. צדוק:

החיוניות היא עצם העילה להפקעה. בלי חיוניות אין הפקעה. אנחנו נותנים שורה של הנחיות מה השיקולים השונים שצריך להביא בחשבון. תשאירו לוועדה, שהיא ועדה שאנחנו מקימים אותה, מידה של גמישות לקביעת הפיצויים.

שר המשטרה ש. הלל:

השר עופר מדבר על דחיפות ולא על חיוניות.

שר הקליטה ש. רוזן:

הלוואי והוועדות יפעלו תמיד מתוך נדיבות לב.

אני רוצה להעיר על תפיסה של קרקע לשימוש חקלאי

ללא הפקעה אלא בדמי שימוש. כמה זמן אפשר להכריז על תפסית קרקע בלי שתהיה הפקעה/ בעלות או קנייה?

היו"ר השר י. גלילי:

זו שאלה אבל היא לא בתחום הזה.

שר המשפטים ח. צדוק:

היא ראויה לבחינה ואני מציע שהיא תיבחן בין

האלוף ורדי והיועץ המשפטי בלי שהיום מחליטים

משהו.

הישיבה ננעלה בשעה 10.30.

MADE IN U.S.A.
MADE IN U.S.A.
Signature Brand

הת/16. דברים לזכרו של שר הסעד מיכאל חזבי ז"ל

יו"ר הועדה להתיישבות, השר י. גלילי, אומר דברים לזכרו של חבר הועדה שר הסעד מיכאל חזבי ז"ל.

חברי הועדה מכבדים את זכרו של המנוח בקימה.

הת/17. עבודה עצמית ומכסות קרקע ומים בישובים, באיזור פיתחת רפיח

השר י. גלילי פותח.

בדיון. משתתפים: השרים ח.י. צדוק, ש. רוזן, י. גלילי, ש. הלל, י. רפאל, א. עופר, א. אוזן וה"ה י. אדמוני, ע. שפירא, ר. זאבי, מ. קרונה, א. אייל, י. צור, והאלוף ר. ורדי.

מ ח ל י ט י מ :

(א) המטרה שמדינת ישראל הציגה לעצמה בהחלטתה ליישב את שטחי פתחת רפיח הנה, ביצול תבאי השטח והאקלים להתיישבות מספר מירבי של מתיישבים. תעודה זו חייבת לבסס את הישובים על יסוד העבודה העצמית של המתיישבים ולתכנן כל ישוב וישוב בהתאם לעיקרון זה.

(ב) הבסיון ההתיישבותי שברכש ע"י המתיישבים וע"י חטיבת ההתיישבות של ההסתדרות הציונית מאז ראשית ההתיישבות באזור, מורה, כי בפתחת רפיח ניתן לקיים ישובים, בעבודת המשפחה, על יסוד מכסות מוקטנות של קרקע ומים שהן קטנות מאלו שביתנו לישובים עם עלייתם על הקרקע, בטרם ברכש ביסיון מספיק בדבר תבאי הקרקע והאקלים באזור.

(ג) הועדה להתיישבות רואה בחומרה כי בצד עבודתם של המתיישבים, חדרה ומתקיימת במספר ישובים עבודה שכירה, (שהיא לרוב עבודה זולה).

(ד) הועדה רושמת לפניה הודעת חטיבת ההתיישבות בישיבה זו בדבר הקטנת מכסח הקרקע והמים ליחידת משק. כל ישוב חדש יתבסס על מכסות הקרקע והמים המוקטנות.

הישובים הקיימים יוגשמו:-

(1) תוספת יחידות משק בכל ישוב, במסגרת מכסות המים והקרקע המצויות עתה בכל ישוב;

(2) שיבוי תכבון המשק בכיוון של התאמתו לעבודה עצמית;

בכך יותאמו מכסות המים והקרקע ליחידת משק המבוססת על עבודה עצמית

./הועדה

(ה) הוועדה להתיישובות קוראת למתיישבים ולתנועות ההתיישבות לעשות בלא דיחוי לצמצום מירבי של העבודה השכירה לקראת חיסולה המלא, בהתאם לעקרונות המקובלים בהתיישבות העובדת.

(ו) המוסדות המתיישבים בדרגים לבקוט באמצעים שבטמכותם, לרבות בתחום הקצאת אמצעים ומכסות ייצור, בפני התפשטותה של עבודה שכירה ליישובים בוספים.

(ז) הוועדה מברכת על ההישגים והאפשרויות ההתיישבותיות באזור. בד בבד עם שלילת העבודה השכירה שוללת הוועדה כל ניצול מכלול של תופעה זאת כדי להזין ההתנגדות לעצם מפעל ההתיישבות בפיתוח-רפיה, שהוא ביסודו מפעל חלוצי ראשון במעלה.

פיצויים עבור תפיסת מקרקעין לצרכי התיישבות

הח/18.

יושב-ראש הוועדה להתיישובות מביא בפני הוועדה, על דעת שר המשפטים, היועץ המשפטי לממשלה ומתאם הפעולה בשטחים - הצעה להחלטה הנאה להלן והכוללת תיקון להחלטה מס. הח/13 של הוועדה להתיישובות מיום ט' באלול תשל"ד (27.8.74).

מ ח ל י ט י ם לאשר מחדש החלטה מס. הח/13 של הוועדה להתיישובות מיום ט' באלול תשל"ד (27.8.74), לפי הנוסח כדלהלן:-

(א) הוועדה רושמת לפניה הודעת היושב-ראש, כי במסגרת המימשל והצבאי תוקם ועדה שתהיה מוסמכת לקבוע את גובה הפיצויים שבתפסו לצרכי התיישבות מידי תושב האזור.

(ב) הוועדה ישותפו בציגי משרדי האוצר, החקלאות והמשפטים וכן בציג מחלקת ביטוח ותביעות במשרד הבטחון. יושב-ראש הוועדה יקבע על-ידי מפקד האזור באישור מתאם הפעולה בשטחים.

/בבואה

(ג) בבואה לקבוע שיעור הפיצויים, מוסמכת הוועדה לחרוג מן הסכום המתקבל מהערכת הבזק הישיר והעקיף לגידול החקלאי ומדמי השימוש, אם בראה לה הדבר כצודק וכראוי בהתחשב בשיקולים הקשורים למשך התפיסה, אופן ביצול השטח ובטיבות דומות הקשורות לתפיסה. בקשר לפיצויים עבור הפקעת מקרקעין, תשקול הוועדה אם בהתחשב באופי המקרקעין, מקום הימצאם ומועד ההפקעה, יש בפיצויים, לפי הערכת השמאי, משום פיצוי הוגן להפקעת הנעלות.

החלטת הוועדה להוסיף על שיעור הפיצויים כאמור לעיל, תהיה מזומקת.

ה י ש י ב ה ב נ ע ל ת